Danskernes Historie Online
Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: https://slaegtsbibliotek.dk
Danske Slægtsforskere: https://slaegt.dk

HVETBO HERRED

BESKREVET AF

CARL KLITGAARD

INGSTRUP-HJERMESLEV-ALSTRUP

AALBORG

TRYKT I STIFTSBOGTRYKKERIET

1907

INGSTRUP-HJERMESLEV-ALSTRUP.

INGSTRUP SOGN.

Ingstrup Sogn, der har Navn efter Ingstrup By [1]), bestod oprindelig af 2 Sogne, *Ingstrup* og *Kjettrup,* hvoraf det sidstnævnte 1571 blev underlagt førstnævte. Medens Kjettrup Sogn dannede en Fortsættelse af Saltum Bakkeøen [2]) synes Ingstrup Sogn i fjærne Tider at have været en særskilt lille Ø, idet en Arm af den Fjord, der nord om Herredet forbandt Vesterhavet med Vildmosehavet, strakte sig mod Syd over de nu udtørrede Trudslev og Kjettrup Søer til Neder Jonstrup, og en anden Arm synes at have strakt sig fra fornævnte Fjord langs Mølleaaen (sønden om Sognet) til Neder Jonstrup, hvor den enten havde Forbindelse med førstnævnte Arm eller kun var adskilt fra denne ved en sumpet Landstrimmel. Foruden disse to Hovedarme strakte flere mindre Vige sig fra Hovedfjorden mod Syd, saaledes en mellem Trudslev og Vestermark ned til Vestre Skole, en øst for Trudslev ned til Ingstrup Præstegaard, og en øst for denne ned mod Østre Skole. Baade i den vestlige og sydlige Del af

[1]) Om Navnets Oprindelse se under Ingstrup By.
[2]) Se I. Del, S. 4.

Sognet fandtes ogsaa talrige Indskjæringer, saaledes som Terrænet nordvest for Brødslev og syd for Ingstrup By viser. Da Sognet imidlertid ikke af Doktor Jessen, der har beskrevet Herredets geologiske Forhold [1]), omtales som en selvstændig Ø paa den saakaldte Litorina Sænknings Tid, hvilken antages at falde sammen med Tiden for Landets første Bebyggelse, tør man vel antage, at Sognet allerede da har været i landfast Forbindelse med Saltumøen, og at de nævnte Fjorde og Vige *for en Del* havde mistet Karakter af saadanne og vare forvandlede til Vandløb, Søer og Sumpe. Et af 12 Stensave bestaaende Offerfund, som blev fremdraget paa Matr. Nr. 15 a (Søndergaard), og som 1902 indgik til Nationalmuseet, synes ogsaa at vidne om, at denne Vig allerede i Stenalderen var forvandlet til Mose [2]). De ret talrige Gravhøje, der findes særlig i Egnen omkring Brødslev og Ingstrup By, gjør det vel sandsynligt, at Sognet var godt befolket i Oldtiden, men i øvrigt lader der sig ikke oplyse ret meget herom for Oldtidens og Middelalderens Vedkommende, bl. a. ogsaa af den Grund, at Sandflugten har udslettet Sporene af mange gamle Bebyggelser og i det hele har forandret Egnens Udseende.

1638 beskrives Sognet saaledes i den af Præsten Søren Christensen Bhi til Bispearkivet afgivne Indberetning om »hvad Byer, Enestegaarde, Bjerge, Dale, Dysser, der findes i deres Sogne« [3]): »Ingstrup Sogn

[1]) Se Danm. geol. Unders. 1 R. Nr. 3.

[2]) I Vends. hist. Museum findes et stort Offerfund fra Jernalderen, som er bleven fremdraget i Mosen mellem Vrensted og Thise.

[3]) Capsa B, Loc. 8 (4—5).

er det nordeste Sogn i Hvetbo Herred og ligger efterskrevne Byer der udi: Først — eftersom Kirken ligger ene — saa østen for Kirken ligger Ingstrup Brødsleff og Trudsløff i Nør. Og siden Sandfogget haver fordærvet Kjettrup Sogn, og Kirken er nederbrøt og øde, er disse Byer ogsaa lagt til Ingstrup Kirke, som er Kiettrup og Horup og nogle Bygger af Eyersted, som endnu Aar efter Aar jo mere og mere fordærves af Sand. Og er her foruden tvende Gaarde, som kaldes Øster og Vester Borup.

Vesten Kirken og hen mod Præstegaarden er en Høj, som kaldes Gaaenhøj, og naar man taler af samme Høj, giver Taarnet en synderlig Ekko eller Gjenlyd, vel paa fem eller sex Ord. Ved det vesterste af Præstegaardens Mark ligger Boelshøj, sønden Gaarden nogle Høje, som kaldes Skeuffue (Skjæve) Høje, norden Kirken ligger Skalle Høj; paa Kjettrups Mark en Stenhøj og Grønhøj og Ørnbjerget ved Stranden. Paa Vestermark er Ormhøj. Ved Trudsleff ligger Hedededal, Haresleff Dal. Vesten Præstegaardens Jord: Douer Dal; sønden Neset: Bromkier; norden til Brydsleff: Finchøj paa Ingstrup Mark. Siden sønden for Ingstrup Mark ligger Dybdal, og en Dam der sønden for Raunskier; findes [og] en liden Sø, som kaldes Kiettrup Sø, endnu en anden, som kaldes Trudsleff Sø. Nok en temmelig Sø, Ingstrup Sø, som og kaldes Hiermisleff Sø, item Vrensted Sø, fordi disse Byers Mark og Kjær støder paa Søen.

Ingstrup Sogn, der sammen med Hjermeslev og Alstrup Sogne danner et Pastorat og en Sognekommune, har efter Maalingen 1896 et *Fladeindhold* af 5410 Tdr. Land, der ere skyldsatte for 191 Tdr.

Hartkorn [1]), og *Folkemængden* var 1906 $^1/_2$: 1073 [2]). *Kreaturholdet* var 1898: 374 Heste, 1407 Stk. Hornkvæg (828 Køer), 1417 Faar, 661 Svin og 7 Geder [3]).

Med Hensyn til *Bebyggelse* se vi, at det nuværende Ingstrup Sogn

1553 havde 35 Gaarde, 19 Bol, ? Huse [4]).
1568 » 36 Gaarde, 18 Bol, 11 Huse [5]).
1662 » 21 Gaarde, 22 Bol, 28 Huse samt 1 Halvgaard og 16 Halvbol [6]).
1690 » 48 Gaarde og Bol og 17 Huse [7]).
1805 » 46 Gaarde og 41 Huse [8]).
1830 « 37 Gaarde, 3 Bol og 57 Huse [9]).
1895 » 46 Gaarde og 99 Huse med Jord samt 45 jordløse Huse [10]).

---

[1]) Heraf ligger en ringe Del som smaa Enklaver i Saltum Sogn; med Hensyn til Besaaning henvises til 3. Udgave af Trap: Danmark.

[2]) Tidligere Folketal se I. Del, S. 87.

[3]) D. S.; jvf. Trap III.

[4]) P.; Husene ere ikke angivne. Adskillelsen mellem Gaarde, Halvgaarde, Bol og Halvbol samt Huse med Jord synes til de forskjellige Tider at være noget vilkaarlig.

[5]) J 1; Heraf ejede Børglum Kl. (Kronen) 10 G., 1 B. og 2 H.; Sejlstrup (Kronen) 5 G., 2 B. og 1 H.; Hundsl. Kl. (Kronen) 1 G.; Aalborghus 1 G.; Aalb. Hospital 1 G. og 2 B.; Ingstrup Kirke 1 B.; Kjettrup Kirke 2 B.; Ingstrup Præstegaard 2 G., 3 B. og 2 H.; Kjettrup Præstegaard 1 G. og 1 H.; og Adelsgods var 15 G., 7 B. og 5 Huse.

[6]) M 1; af Husene vare 17 uden Jordtilliggende.

[7]) M 2; af Husene vare 4 jordløse.

[8]) Begtrup VI, 424. I Antallet af Gaarde er medoptaget Kjettrupgaard og Præstegaarden.

[9]) J. Møller: Danm. gejstl. Emb. II H. 56. Af Husene vare 3 jordløse.

[10]) Danmarks Stat.; jvf. Trap III.

Det nedlagte *Kjettrup* Sogn bestod af Ingstrup Sogns vestlige Del med Byerne Hvorup, Kjettrup og Ejersted [1]). 1553 bestod dette Sogn af 10 Gaarde og 6 Bol, det var da en Del ødelagt af Sand, men endnu 1568 bestod det norminelt af 13 Gaarde og 3 Bol samt 4 Huse [2]). 1571 var Størsteparten af Sognet saa fordærvet paa Ager og Eng, at Præsten ikke kunde faa sin Tiende, og samme Aar blev det ved kgl. Resol. af $^4/_{10}$ nedlagt »efterdi Kjettrup Sogn er meste Parten fordærvet af Sand og Sognefolkene ikke ere formuendes at udgive slig Tiende og Præsterente, som de hidtil udgivet have« [3]). Kjettrup Sogn kom saa til at udgjøre en Del af Ingstrup Sogn, men endnu i det følgende Hundredaar bibeholdtes Benævnelsen Kjettrup Sogn, saaledes i Lænsregnskaberne, Matr. 1662 o. fl. Af Lænsregnskaberne ses, at Kjettrup Præstegaard og tilhørende Gods efter Sognets Nedlæggelse blev lagt under Aalborghus. I Matr. 1662 nævnes som liggende i *Kjettrup* Sogn: *Kjettrup* By med 1 Halvgaard, 6 Bol, 2 Halvbol og 2 jordløse Huse, *Ejersted* med 1 Bol og 3 Huse, hvoraf 2 jordløse, samt *Hvorup* By med 1 Bol, 5 Halvbol og 9 Huse,

---

[1]) Det er vist urigtigt, at Trudslev laa i Kjettrup Sogn, som Præsten Henrik Kopp beretter. Se Trudslev.

[2]) P., J 1.

Præstegaarden skyldte 8 Td. Byg, og paa dens Ejendom havde Præsten ladet opføre 1 Hus, der skyldte 1 Td. Korn, 1 Annexhus i Hvorup skyldte ligeledes 1 Td. Korn. Af Sognets 20 Ejendomme laa 7 G. og 1 H. til Børglum Kloster, 1 G. til Hundsl. Kloster, 1 G. til Aalb. Hospital, 1 G., 1 B. og 1 H. til Sejlstrup, 2 B. til Kirken, 1 G. til Aalborghus, 1 G. og 1 H. til Hammelmose, og 1 G. og 1 H. var Præstegaard med Gadehus.

[3]) K. B.

hvoraf 2 uden Jord, *ialt:* 1 Halvgaard, 8 Bol, 7 Halvbol og 14 Huse, hvoraf 6 jordløse. Den samlede Udsæd var da endnu 9 Td. Rug, $30^3/_4$ Td. Byg og $7^1/_2$ Td. Havre, men i de nærmest følgende Aar tog Sandflugten stærkere fat, og 1680 bemærkes i Extraktmatriklen, at Sognet er ganske underlagt og øde af Sandflugt, saa der kun var 3 smaa Fiskerhytter og Gadehuse, hvorfor Sognet ogsaa blev udeladt ved Landmaalingen 1688 [1]). De ødelagte Arealer tilhørte Kronen enten fra gammel Tid af (Klostergods m. v.) eller i Følge Domfældelse paa Grund af Skatterestance. Paa Papiret ejede Kronen 1 Gaard og 1 Hus i Kjettrup By, Bolet Bjerget, 2 Huse i Ejersted og 3 Huse i Hvorup samt 5 jordløse Huse s. St,, men af alle disse Steder fandtes der 1702 kun 2 Huse ved Grønhøj. Ved Auktion 1702 $^2/_{10}$, Skjøde 1703 $^9/_1$, blev dette Gods solgt *tiendefrit* til Kathrine Marie Juel, der senere blev gift med Generalmajor Christian Georg v. Møsting til Rønnowsholm [2]). Han afhændede senere Godset til Jordan Henriksen (se Kjettrupgaard), som 1705 $^2/_{11}$ tilskrev Møsting og bad ham udvirke kongelig Bevilling til, at Beboerne her bleve fritagne for Familieskat og Folkeskat, saa man mulig kunde faa Jorden genopdyrket. Da det for at hindre Sandets Fremtrængen maatte anses for nødvendigt at opføre Diger, hvis Vedligeholdelse ogsaa vilde medføre stor Bekostning, foreslog Jordan Henriksen endvidere, at der søgtes kongelig Bevilling til, at kun Kjettrups

---

[1]) I Matr. 1690 er kun optaget 3 Ejendomme i det tidligere Kjettrup Sogn. Se Sønder Kjettrup.

[2]) Komm. over Reluitionsgods 1718; K. S. 17.

og Hvorups Beboere maatte fiske i Havet ud for den omhandlede Kyststrækning [1]).

Møsting indsendte da en saalydende Ansøgning: »Stormægtigste Konge, allernaadigste Arveherre!«

Eders Kongelige Majestæt har allernaadigst behaget ved offentlig Auktion at lade tilslaa og derpaa skjøde til min Kone Cathrine Marie Juel tvende af Sandflugt øde blevne Ejendomme, kaldet Kjettrup og Horup, beliggende i Aalborghus Amt, Hvetbo Herred, Ingstrup Sogn, og som Grunden deraf støder paa Vesterhavet, vil jeg det med Huse lade bebygge til Fiskere, som Jorden desforuden saavidt muligt maatte igjen ved Dyrkning føre i Brug og Sandflugtens videre Indpas i Landet behindre, som efter allerunderdanigst uforgribelige Mening kan meget dæmpes, naar det dertil løbende Vand bliver stemmet, som uden omliggendes Skade og Jorddrotternes Prejuditz kan lade sig gjøre og bemeldte mine Ejendommes Beboere skulle beverch stellige; thi er min allerunderdanigste Ansøgning, at Eders Kongelige (Majestæt) til dettes Fortsættelse vilde tillade mig der at lade bygge en Mølle og forunde merommeldte Ejendommes og Grundes Beboere Frihed for Tiende og alle personelle og extraordinære Skatter i 10 Aar; saaledes kan Eders Kongelige Majestæt komme der efter at naa sine Skatter efter allernaadigste Paabuder, og jeg for det gjorte Kjøb samt Forskud og andre Omkostninger nyde nogen Vederlag. I allerdybeste Underdanighed ervartes herpaa Eders Kongelige Majestæts allernaadigste Erhøring.« [2]).

[1]) T. S. Pap. Rønnowsholm 29.

[2]) Indlæg til Rentek. Forestill. 1707.

Efter Rentekammerets Ordre af 1707 $^{15}/_{3}$ til Justitsraad Bartholin til Kaas — i Stiftsamtmandens Sted — afgav denne 1707 $^{27}/_{4}$ sin Erklæring, og $^{2}/_{6}$ s. A. blev Sagen af Rentekammeret forestillet for Kongen, der $^{5}/_{6}$ blandt andet resolverede, at Møllen maatte bygges, og at der blev givet 3 Aars Skattefrihed.

Ved Matrikuleringen 1690 blev *Kirketienden* af Kjettrup Sogn, der 1551 var ca. 2 Td. Rug, 9 Td. Byg, $^{1}/_{2}$ Td. Havre, 13 Lam og 4 Grise [1]), slaaet sammen med *Saltum* Kirketiende, som ansattes for 60 Td. Hk. [2]).

Kongetienden af Kjettrup Sogn var 1573: 4 Td. Rug og 12 Td. Byg, hvilke oppebares af Bisperne, der nævnte Aar fik Bevilling til at oppebære Kornet af Aalborghus, da Kjettrup Sogn nu var nedlagt, og 1575 fik han i Stedet Kongetienden af Tømmerby Sogn i V. Han Herred, hvilken udgjorde 4 Td. Rug og 16 Td. Byg [3]). 1666 var Kongetienden af Kjettrup ansat til 3 Td. Byg aarlig, den blev da $^{9}/_{1}$ sammen med andet Gods udlagt til en af Kronens Kreditorer, Major Ulrik v. Debitz. 1718 var den udlagt til Jordan Henriksens Enke, der erhvervede Reluitionsretten ved Skjøde af 1723 $^{3}/_{5}$. Den stod for Hk. 3 Td. og tilhørte derefter Kjettrupgaaard indtil 1848, da den blev solgt til en Privatmand, og senere har den været i privat Besiddelse. Kjettrupgaard ejer dog sin egen Kongetiende.

---

[1]) P.

[2]) Se Processen 1787 mellem Mathiasen, Kjettrupgaard, og Kancelliraad Østergaard (og hans Fæster) paa Lundergaard. Side 59—60 [Hvetbo H. Arkiv].

[3]) K. B. 559.

I Ingstrup Sogn ligge følgende Byer: *Ingstrup*, *Trudslev*, *Brødslev* og en Del af *Ejersted*. Samlinger af Gaarde og Huse ere: *Hvorup Klithuse*, *Borup*, *Skulsmark*, *Vestermark*, *Grønhøj*, *Kringelstederne* og *Sønder Kjettrup*, og enlige Gaarde ere: *Præstegaarden*, *Roiighed*, *Klitladen*, *Munken* og *Kjettrupgaard*.

Ingstrup By har som foran nævnt givet Sognet Navn. Ingstrup, der 1335 skrives Ingildzstorp [1]), kan afledes af Mandsnavnet Ingil (oldn. Ingjald) og betyder den af Ingil anlagte Udflytterby. Skjønt Ingstrup By baade er Kirkeby og en forholdsvis stor By, synes den efter Navnet at dømme ikke at have hørt til Sognets første Bebyggelser, idet baade Ejersted, Brødslev og Trudslev maa anses for ældre, men i den Omstændighed, at der omkring Ingstrup findes talrige Gravhøje, saavel som i Betragtning af, at Byen er Kirkeby, tør man sikkert se Vidnesbyrd om, at Udflytningen hertil er foregaaet paa et meget tidligt Tidspunkt [2]). Endvidere maa vi erindre, at

---

[1]) Erslevs Repert. Nr. 1726.

[2]) I det nedlagte Kjettrup Sogn var Torpen (Kjettrup) ogsaa Kirkeby, skjønt den maatte anses for yngre end Ejersted (og Trudslev). Dette er et mindre almindeligt Forhold. Reglen er, at Byer paa —um, —lev og —sted ere de ældste Bebyggelser, og af Byer, der ende paa —lev ere 57 % Kirkebyer, ligesom de i Reglen have territorial Overvægt over de andre Landsbyer. Byer, hvis Navn ende paa —um, —lev eller —sted, antages at være fremstaaede inden Kristendommens Indførelse, ca. Aar 900, hvorimod Størstedelen af Torperne (Stednavne, der ende paa —rup, —trup og —drup) synes at være grundlagte i Tiden ca. 1000—1300. Om vore Stednavne se iøvrigt Steenstrup: »Vore Landsbyers og Bebyggelsens Historie« [Hist. Tidsskr. 6 R., V. Bd.], Nygård: »Danske Per-

Ejersted og mulig ogsaa den oprindelige Trudslev By laa i det tidligere Kjettrup Sogn. Ingstrup By bestod 1662 af 7 Gaarde, 1 Bol og 1 Gadehus uden Jord, dens samlede Udsæd var $31^1/_2$ Td. Rug, 80 Td. Byg og 20 Td. Havre, Høavl 52 Læs [1])

1690 var her (foruden Præstegaarden, der ikke var fælles med Byen om Indmarken) 8 Gaarde og 3 Huse samt Præstens Mølle [2]). Sandflugten har ikke anrettet megen Skade her, men der har dog været Aar, hvor Sandet har trængt sig frem over Byens Mark; saaledes f. Expl. 1681, da Bymændene $^{17}/_{9}$ fik Tingsvidne om, at Marken var ganske overlagt med Sand paa nær nogle smaa Stykker Agerjord. Nogen varig Betydning fik dette Overløb af Sandet dog ikke her ligesaalidt som i Nabosognene Alstrup og Hjermeslev, hvor der omtrent ved samme Tid gjennem Tingsvidner konstateres Sandflugt (se nærmere derunder), og det ligger nær at antage, at det var den forestaaende nye Matrikulering, der bevirkede, at alle Herredets Sogne i Aarene omkring 1680 benyttede enhver Lejlighed til at erhverve Synsvidner om Sandflugtens Ødelæggelser.

Agre til Ingstrup By vare 1683:

Smaa Tofteagre, Nørrebjerg, Nørre og Sønder Bedholm, Fladagre, Agrene norden og østen for Kirken, Kirkebakagre, Baalbak, Karvang Fald, Musagre, Havrholm, Stykkerne, Store Tofteagre, Agrene sønden for Kirken, Vejrmølle Dal, Gammel Toft, Præstens Toft, Halvtoft, Lodagre, Tagagre, Skov-

---

sonnavne og Stednavne« [Hist. Tidsskr. 7 R., 1 Bd.] og P. Lauridsen: »Den gamle danske Landsby« [Aarbog for dansk Kulturhist. 1899].

[1]) M 1. [2]) M 2.

bjerg, Firskillingsagre, Kirketoften, Sotoften, Søndertoft og Hestbjerg [1]). Senere nævnes: Nørkast, Bergagre (Bæragre?), Sandgravagre, Rimesdal, Krogagre, Hovens Fald og Katbak [2]).

Byens Jorder, der bleve udskiftede 1797—1800, strakte sig mod Vest til Langbak og Tømmerkarens Høj, der skilte dem fra Brødslev Mark. Af Enge havde Byen nogle Skifter vesten for Præstebroen, hvilke kaldtes Drengsholm, de vare 1683 forgroede med Tuer og forgravede af Tørveskjær, hvorfor de vare ubrugelige til Høslæt og taxeredes kun for 3 Høveders Græsning. Overdrevet, som Byen havde fælles med Præstegaarden og Borupgaardene, blev taxeret til 80 Høveders Græsning. Da Sandflugten hindrede Vandet i at faa Afløb, og det derfor oversvømmede Fælleden, havde Byen ikke fornødent Tørveskjær, og ligeledes følte Bymændene sig besværede af, at der i de sidste Aar var opført 16—18 Gadehuse paa deres Fællig, Diger og Agerender, hvilke Huses Beboere fordærvede og ødelagde Tørveskjæret medens Bymændene varetog Husbondens eller eget Arbejde. En Følge af det meget Vand var ogsaa, at man havde Vanskelighed med at faa Høet bjærget [3]).

Om Ejendommene i Ingstrup By vides, at Dronning Margrethe 1408 bl. a. skjænkede Kapitlet i Børglum en Gaard her [4]), hvilken svarede 12 Td. (6 Pund) Korn i aarlig Landgilde. For denne Gave skulde Kapitlet bygge et Alter og holde Sjælemesse for hendes og hendes Forældres Sjæle. Gaarden blev samme Aar af Kapitlet mageskiftet til Biskop

[1]) Ma. [2]) U. [3]) T.
[4]) Byens Navn skrives da Ingestorp.

Peder i Børglum [1]). 1434 testamenterede Elisabeth Nielsdatter (Rotfeld?), Enke efter Hr. Valdemar Albrechtsen (Eberstein til Bratbjerggaard i Tranum Sogn), 1 Gaard i Ingestorp til Børglum Kloster [2]) og 1626 $^1/_8$ afstod Hans Lindenow til Hundslund (Dronninglund) ved Mageskifte med Kronen 2 Gaarde her [3]). Blandt det Gods til Aagaard som Movrids Nielsen Gyldenstjernes Forældre (Niels Pedersen og Pernille Mogensdatter Munk) havde givet og undt for deres Sjæles Bistandelse, nævnes 6 Steder i Ingstrup, hvilke senere hørte til Movrids Nielsens Datter Annes Gods, og fra hende kom de atter ved Arv i hendes Søn, Movrids Olsen Krognos' Eje. Han døde 1550 [4]).

Søndergaarde, nu 3 Gaarde (Matr. Nr. 13, 14 og 15) [5]) har oprindelig været én Gaard, men er allerede tidlig bleven delt i to. De to nordligste, Matr. Nr. 13 og 14, laa 1660 under Sejlstrup, de stod 1690 for Ghk. ca. $9^5/_8$ Td. og var da én Gaard. 1714 ejedes den af Kapellanen C. M. Wittrup, der havde faaet den efter sin Svigerfader Provst Jacob Ottesen. Wittrup solgte nævnte Aar Gaarden til Præsten Jens Godsen, hvis Datter Fru Statlænder senere ejede den. Fra hendes Bo kom den ved Avktion (Skjøde 1761 $^1/_{11}$) til Lars Thorsen paa Hæstrupgaard og dernæst til Erik Wilsbech (til Sejlstrup), som 1770 solgte den ene Halvdel (Matr. Nr. 13) til Thomas Nielsen Aasendrup og den anden Halvdel

[1]) Molbech og Petersen: D. Diplom. 365.

[2]) Æ. d. A. III., 89. [3]) K. S.

[4]) Eline Gøyes Jordebog S. 25 og 466—469.

[5]) Matr. Nr. 14 er dog nedlagt, men Nr. 15 er bleven delt i 2 Gaarde.

(Matr. Nr. 14) til Niels Jensen Graa. Matr. Nr. 13 tilhørte dernæst Jacob Thomsen Ingstrup, Gjæstgiver i Løkken, fra hvis Bo den 1810 kom til hans Svigersøn, Kjøbmand Mogens Brix i Blokhus, som det følgende Aar atter afhændede den til Selvejendom. Søndergaarden (Matr. Nr. 15) havde 1690 Ghk. $8^{6}/_{8}$ Td. og tilhørte 1714 Arvingerne efter Magister Stampe, Præst i Hammer H—S—A. Senere kom den under Kjettrupgaard, hvis Ejer 1767 solgte den til Krigsraad Gleerup til Rødslet[1]). Gaarden nævnes i Kbg. 1650, og 1747 $^{3}/_{10}$ anføres s. St. blandt begravede: Christen Abrahamsen, der slog sig ihjel ved at falde ned fra Taget. Gaarden er nu delt i 2 Gaarde, Matr. Nr. 15 a og b.

Skorstensgaard (nu 2 Gaarde, Matr. Nr. 6 og 7) har formodentlig sit Navn fra den Omstændighed, at den her paa Egnen var den første Gaard, der blev indrettet med Skorsten, medens andre Bøndersteder nøjedes med en Lyre, igjennem hvilken Røgen fra det aabne Arnested trak ud gjennem Taget[2]).

Gaarden nævnes saa vidt mig bekjendt tidligst i Saltum Kbg. 1753, men det er dog sandsynligt, at dens Skorstene stamme fra Tiden ca. 1700, da den beboedes af »Standspersoner«, nemlig Zidsel Mikkelsdatter Zimmerman, Enke efter Forpagter Albert Jensen paa Lundergaard (se derunder). Den stod 1690 for Ghk. $10^{2}/_{8}$ Td. og tilhørte omkring Aar

---

[1]) M 2, J 2, Pr., Hvetbo S. & Pb.

[2]) I det nordlige Vendsyssel har man endnu Lyre i enkelte Huse (se Friis: Vendsyssel og Vendelboerne, Side 50 og Gaardbo: Skjærum Sogn, Side 45).

1700 Forpagter Mogens Torbensen paa Hammelmose [1]). Senere tilhørte Gaarden Fru Statlænder (se Kjettrupgaard), fra hvis Bo den 1762 blev solgt til Kirsten Jensdatter Brandstrup, † 1772, Datter af Degnen Jens Larsen Hygum i Ingstrup [2]). Hendes Mand, Henrik Kolding [3]), maatte sælge Gaarden paa Grund af Gjæld. Auktionsbekjendtgørelse om Gaarden se »Jydske Eft.« $^{6}/_{1775}$.

Præstensgaard (Matr. Nr. 4 og 5) stod 1690 for Ghk. $10^{5}/_{8}$ og tilhørte 1714 Præsten Jens Godsen [4]). Senere laa den til Børglum Kloster, hvorfra den ene Halvdel blev solgt 1836 og den anden 1848.

Nørgaard (Matr. Nr. 2) nævnes 1650 i Kbg. Den stod 1690 for Ghk. ca. 4 Td. og laa til Hammelmose, hvortil den endnu hørte 1844 [5]). *Gaardene Matr. Nr. 8 og 9* vare forhen én Gaard med Ghk. $11^{5}/_{8}$ Td., der 1714 var udlagt til Ryttergods, og ligeledes udgjorde Matr. Nr. 10, 11 og 12 vist forhen én Gaard af Ghk. $11^{5}/_{8}$ Td., som 1714 var udlagt til Ryttergods [6]).

Nygaard (Matr. Nr. 12) er — ligesom flere andre Gaarde paa Ingstrup Bys Jord — en Afbyggergaard, der dog allerede fandtes 1818.

Af Huse i Ingstrup By nævnes 1653 i Kbg. *„paa Diget"* og 1646 *Huset*, der vist er det samme som »Præstens Hus sønden Kirken«. Det er formentlig

---

[1]) Mogens Torbensen, der vist var en Søn af Torben Nielsen til Hammelmose, var en Tid Forpagter af denne Gaard, boede 1717 i Hals, blev 1728 Tingsskriver i Han Herrederne og døde 1740 [se A. S. 111 og J. S. 2, IV, 164].

[2]) M 2, J 2, Pr., Tgb. 1695 $^{17}/_{5}$.

[3]) Se I. Del, S. 238.

[4]) M 2, J 2. [5]) M 2, J 2, Pr. [6]) M 2, J 2.

dette, der 1690 kaldes „*paa Bakken*“ og var bygget til Markmanden, thi dette Hus ejede Præsten Jakob Ottesen, og Præsten Peder Poulsens Enke boede senere her [1]). Endvidere nævnes i Kbg. omkring 1650 „*paa Halden*“. Dette Sted laa under Søndergaards Taxt og blev 1731 $^{20}/_{7}$ solgt af Præsten Jens Godsen til Kapellan Anders Thorup [2]), senere blev det matrikuleret som Nr. 24 i Ingstrup og kom under Damsgaard i Brødslev [3]).

Ingstrup Mølle nævnes i Kbg. 1652. Den stod 1690 for Ghk. $4^{1}/_{4}$ Skp. Mølleskyld og tilhørte Præsterne, indtil den 1862 blev nedrevet, efter at Privilegiet var bleven solgt til en Mand, der opførte en ny Mølle i Nærheden.

Ved Ingstrup By ligger endvidere *Kirken* (se derunder), *østre Skole* (se Skolevæsenet), et *Andelsmejeri* samt *Præstegaarden*, der ikke hørte til Byens Ejerlav men havde sin egen Mark, som efter Markbogen til Matr. 1690 bestod af følgende Agre i Ingstrup Mark: Baals Fald, Vester Fald, Langagre, Gjerdals Fald og Stakkenagre, samt i Brødslev Mark: Kjærlingbaks Fald, Aasens Fald og Kaarestrup Fald [4]). Endvidere havde den en Kaalhave og en Frugthave med Frugttræer. Gaardens Udsæd var 1553: 34 Td. Rug, »eftersom han kan gjøde til«, 16 Td. Byg og 40 Td. Havre, Høavlet var 20 Læs; 1571 angives Udsæden derimod kun til 28 Td. Rug, 12 Td. Byg og 28 Td. Havre, og 1625 var den

[1]) Nu Matr. Nr. 17 under Skulsmark [M. 2, J. 2].

[2]) Hvetbo & Pb. [3]) Pr.

[4]) I Tgb. 1640 $^{27}/_{6}$ nævnes Bakager sønden og vesten for Præstegaarden, Boelhøjs Ager, Baarehøjs Ager, Grønbaarene, Vadskeager og Damsig Enge.

yderligere gaaet ned til 20 Td. Rug, 16 Td. Byg og 28 Td. Havre [1]). Tilbagegangen fortsættes i de følgende Aar, saa Udsæden 1662 kun ansattes til 12 Td. Korn af hver Slags og Høavlet til 20 Læs. Grunden hertil maa maaske først søges i den Omstændighed, at Gaardens Kreaturhold maatte indskrænkes, fordi Sognemændene ca. 1571 lagde Præsten Hindringer i Vejen angaaende Benyttelsen af Overdrevet, som de oppløjede, skjønt Fædriften havde ligget til Præstegaarden [2]). Men ogsaa de 3 fjendtlige Indfald i Tiden 1627—1660 kunne her som andet Steds antages at have været Aarsag til en saadan Tilbagegang paa Landbrugets Omraade. Gaarden stod 1662 for Lhk. 12—1—1—1, og der var ingen Herlighed til den udover »Fællig med Fiskeri udi Ingstrup Sø [3]). 1690 stod Gaarden for Ghk. 12 Td.; dens Eng blev 1683 taxeret for 9 Læs godt Hø og 8 Læs og 4 Knipper Mosehø, og dens Overdrev paa lyngbevoxede Baarer og hvilende Agre blev taxeret for 8 Høveders Græsning [4]). Udsæden var ved denne Tid (1690) 12 Td. Rug, 16 Td. Byg og 10 Td. Havre, men Præsten siger, at der ikke kunde avles over 10 Læs Hø, hvorfor der maatte lejes Høslæt. Gaarden, der tilhørte Kongen. var fri for Landgilde, og Bygningerne havde han kjøbt af Formandens Enke for 140 Rdlr. [5]). 1803 angives Gaardens Areal til 110 Td. Land, der var ansat til en Værdi af 62½ Rdlr. pr. Td. Hk., og

---

[1]) P. [2]) P.

[3]) Ved denne Tid synes Præsterne altsaa ikke at have hævdet Eneretten til Fiskeriet [M 1].

[4]) M 1, T. [5]) P.

dens Ghk. var da ligesom 1690 og 1844 12 Td.[1]). Paa Marken mellem Gaarden og Kirken ligger en Gravhøj, *Ganhøj* kaldet, hvis usædvanlig klare Ekko, der gjengiver indtil 7-stavelses Ord, allerede findes omtalt i Præsteindberetning af 1638 og i Danske Atlas V, 303[2]).

Til Præstegaarden hører en stor smuk Have. Som foran nævnt omtales Frugthaven allerede i Markbogen til Matr. 1690, men den har dog næppe været ret stor. Præsterne Kofoed og Løchte udrettede en Del med Hensyn til Beplantning, den første har saaledes plantet de store Asketræer, der endnu findes i Haven samt de fleste af Frugttræerne, og Løchte udvidede Haven med en Granplantage, men det var dog særlig Pastor Secher, som gjorde den til et paa denne Egn enestaaende smukt Anlæg. Ved Omlægning og Udvidelse blev Haven omdannet til en Park, der omfattede ca. 5 Td. Land. Den strakte sig mod Nord fra Gaarden paa begge Sider af den derværende Indsænkning, som danner Spidsen af en forhistorisk Fjordarm, og en i denne Sænkning værende lille Dam lod han udgrave til en saadan Størrelse, at der kunde bruges Baad i den. Efter Sechers Død er Anlæget dog atter forfaldet noget, og en Del af Parken er atter skilt fra og taget under Ploven. Pastor Secher forbedrede i

[1]) Begtrup VI, 423. Udsæden angives 1838 til 18—20 Td. Rug, 16—18 Td. Byg og 20—25 Td. Havre og Avlingen til 4 a 6 Fold. Se iøvrigt Møllers Beskr. over Danm. gejstl. Embeder, 2. Hæfte, S. 56 og Henvisningerne under Præsteembedet.

[2]) Ligeledes har Digteren Goldschmidt derfra hentet baade Stof og Navn til sin Novelle »Ekkoet«.

øvrigt ogsaa Gaarden meget, dels ved Mærgling og Opdyrkning og dels ved Anbringelse af Hegn om en Del af Marken. Ligeledes opdagede han, da Gaardens Tørvemose var opskaaret, at der nærmere Gaarden fandtes Tørvelag under den Del af den forannævnte Indsænkning, der hidtil var bleven benyttet til Eng.

Om Gaarden berettes i øvrigt, at den en Gang skal have været en Herregaard og kaldtes *Bredenris* eller *Fredenris*, og at den siden var Asyl for dem, som uforvarende slog nogen ihjel [1]). Dette »Asyl«, der kaldtes »Barfred«, laa vester i Gaarden og bestod af et stort rødt Hus med Grave omkring [2]). Det var dog temmelig sikkert ikke noget Asyl eller Tilflugtssted, men derimod Levningerne af en gammel Kongsgaard eller et befæstet Sted, hvor Kongerne kunde residere, naar de vare paa Gjæsteri her paa Egnen. Herpaa tyder bl. a. ogsaa Navnet »Barfred«, der i Almuens Tale maa have været udtalt Baarfred eller Baarefred, hvilket er det samme som Borgfred, d. v. s. den Fred, som skal gjælde paa Kongens Borg [3]). I Historien se vi ofte, at Kongerne opholdt sig paa Børglum Kloster, saaledes

---

[1]) Thuras Beskr. af Aalb. Stift, forbedret af P. Birch 1765; ny kgl. Saml. 4°, 743, Side 223.

[2]) Jvf. J. S. II, 201; O. Nielsen: Sysselinddelingen, S. 43, Anm. samt Danske Saml. II, 55—59; Marm. Danica II, 267 og D. Atlas V, 303.

[3]) Jvf. Gaardfred, Husfred, Kirkefred o. s. v. og nedertysk Burchvrede, som vel svarer til højtysk Burgfriede. Ligesom tysk Stadtfriede egl. betyder den Fred, som skal gjælde for Byens Grund, men derefter er bleven Navnet paa det Omraade, hvorpaa Byfreden skal gjælde, saaledes kan det ogsaa antages, at Borgfred er bleven Betegnelsen for selve Borgen.

bl. a. Knud den hellige, men da de senere Konger ofte laa i Strid med Kleresiet gjennem mange Aar, var det saa at sige en Nødvendighed for dem at have en nogenlunde sikker og bekvem Bopæl her i Egnen, naar de paa deres Gjæsterirejser vilde undgaa at søge Husly under Fjenders Tag, og dertil er saa formodentlig det omskrevne røde Hus bleven opført, og et lignende fandtes i Volstrup Præstegaard, med høje Kampestensmure [1]). Paa selve Gaarden boede vel en af Kongens Ombudsmænd og efter Reformationen Præsten. Af et Tingsvidne fra 1573 se vi, at Fiskeriet i Ingstrup Sø i mere end 60 Aar, altsaa før 1513, laa til Gaarden, til Kongens »aabne Kjælder og Gjæsteherberg her« [2]), og Gaarden har saaledes den Gang næppe været gejstligt Gods, ligesom den jo ogsaa senere tilhørte Kongen (se foran). Det er formodentlig dette Hus, der nævnes i et Synsvidne af 1663 $^{20}/_{6}$ angaaende Gaardens Bygningers Tilstand. Heri nævnes nemlig Rollingen 24 Bind, Laden 7 Gulv, 1 Hus sønder i Gaarden 15 Bind, 1 Fæhus 24 Bind, 1 Hus øster i Gaarden 17 Bind, 1 lidet Hus 6 Bind og *1 Herberghus* 10 Bind [3]). Hvornaar det er nedbrudt vides ikke, men endnu 1860 fandtes Spor af Gravene omkring det. At Kongerne undertiden opholdt sig her for en kort Tid se vi af Beretningerne om Christian den 3. Rejse 1536 [4]). Fredag efter Paaske rejste

[1]) Antikvariske Annaler II, 357.

[2]) Se iøvrigt I. Del, S. 16 ff.

[3]) Tgb.

[4]) Sognepræsten i Jellinge havde Kongetienden af 3 Sogne for at holde et kongeligt Værelse vedlige, som til Kongens Rejser der i Landet var opbygt (1661). Danske Saml. I, 102.

Kongen fra Aagaard i V. Han Herred til Ingstrup Præstegaard, hvor Lænsmanden Erik Banner paa Aalborghus skulde drage Omsorg for Kongens Forplejning fra Fredag Aften til Lørdag Morgen. De hertil nødvendige Levnedsmidler skulde leveres af de Gaarde, der havde Gjæsteriforpligtelse, og det var ikke smaa Portioner, der udkrævedes til Kongen og hans Følges Underhold. Til hvert Maaltid beregnedes saaledes $1^1/_2$ fersk Oxekrop, 8 Faarekroppe, 30 Høns, $^1/_2$ Td. saltet Fisk, 30 tørrede Kabliau (Torsk), 300 tørrede Flynder, 400 tørrede Hvillinger (Kuller), $^1/_2$ Td. saltet Sild, $^1/_4$ Td. Smør, 10 Sider Flæsk, 40 Td. Øl, 100 Td. Havre og dertil fersk Fisk, Æg, Løg, Gryn, Lys og Brød efter Behov samt Staldrum til 280 Heste [1]). Fredag Aften skulde der møde 250 Vogne ved Præstegaarden for Lørdag Morgen at kunne befordre Kongen og Følge til Børglum Kloster. Det var jo en gammel Lov, at ingen maatte strides i Kongens Gaard, og at man ikke maatte tilføje hinanden Krænkelser der, og herud fra er sandsynligvis den Tanke opstaaet blandt Folk, at Kongens Hus kunde benyttes som Fristed for dem, der vare forfulgte, og at det virkelig er bleven benyttet af saadanne se vi af den »Relation om Antikviteter, som findes i Hvetbo Herred«, som Præsten Henrik Kopp indsendte til Pontoppidan 1738, til Brug ved Udarbejdelsen af Marmora Danica [2]). Heri fortælles nemlig, at i Præsten Jens Godsens Tid (1709–35) »passerede det, at en Bondekarl, som flygtede for dem, der vilde

[1]) D. M. 3, VI, 121–123.

[2]) Thottske Saml. i Fol. Nr. 751.

tage ham til Soldat, søgte til Barfred i Ingstrup Præstegaard efter den Spargement, at her var et frit Sted. Tjenestefolkene i Gaarden hjalp ham op paa Loftet af samme Barfred, Præsten uafvidende, men de, der søgte ham, vare saa nær, at de ufejlbarlig vidste, at han ikke kunde have forstukket sig andet Steds i Gaarden, hvorfor de toge ind til Præsten og manede hans Udlevering. Han klemte da Sandheden ud af sine Folk, saa Stymperen maatte ud og fandt ingen Fred«.

Trudslev By maa antages at være en af Sognets ældste Bebyggelser, og Navnet kan afledes af Mandsnavnet Truth i Forbindelse med Endelsen »lev«, oldn. leif, gl. dansk lef, der kan betyde »noget, som er frembragt«, og dels Arv eller Efterladenskab [1]). Byens Grundlægger maa saaledes antages at have heddet Truth og at have levet før Kristendommens Indførelse. Den oprindelige Trudslev By, der i nyere Tid kaldtes *gammel Trudslev*, laa dog længere mod Nordvest end den nuværende By, men den blev efterhaanden saa ødelagt af Sand og af det opstemmede Vand, at Beboerne fortrængtes. Præsten Henrik Kopp henregner i sin Indberetning [2]) Trudslev til de Byer, der laa i det oprindelige Kjettrup Sogn; i saa Fald maa Byen antages oprindelig at have ligget vest for den Lavning, der tidligere dækkedes af Kjettrup, Trudslev og Hvorup Søer, men det er dog næppe sandsynligt. Gammel Trudslev nævnes endnu 1754 og 1755 i Kbg. i Mod-

[1]) Om Byer, hvis Navn ender paa lev, se foran under Ingstrup (Side 11, Noten).

[2]) Thottske Saml. i Fol. 751.

sætning til den nye By, der kaldtes *lille Trudslev*. Den ældste Efterretning om Byen er saa vidt vides fra 1470, da Jens Pedersen (Vognsen) af Boiler gav Prior Gjerløf Mortensen i Økloster Pantebrev paa en Gaard her, vist den samme Gaard, som Økloster 1480 mageskiftede til Biskop Jeppe af Børglum [1]). Da der 1607 blev optaget Syn over den Skade, Sejlstrup Læns Gods havde lidt af Sandflugten, havde Lænet her 4 Gaarde og 1 Bol, der havde taget Skade [2]), og 1632 $^{7}/_{1}$ toges Tingsvidne, at 1 Halvgaard og 3 Gadehuse vare øde og 1 Gadehus forarmet [3]). 1639 $^{3}/_{2}$ afstod Mogens Kaas til Krabbesholm til Kronen ved Mageskifte 1 Gaard, 2 Bol og 4 Huse i Trudslev [4]). 1662 bestod Byen af 3 Gaarde, 6 Bol, 2 Halvbol og 8 Huse, hvoraf 5 uden Jord; dens samlede Udsæd var 23 Td. Rug, 52 Td. Byg, 14 Td. Havre og Høavlet 29 Læs. En af Gaardene havde ingen Udsæd, og 1 af Gadehusene gav 14 Skp. Byg i Skyld til Degnen i Ingstrup [5]). Efter Matriklen 1690 bestod Byen af 12 Ejendomme, hvoraf 2 havde under 1 Td. Ghk., 1 Bol tilhørte Ingstrup Kirke, 1 Aalborg Hospital, 2 Landsdommer Jens Lassen, og Resten var efter at Sandet havde ødelagt Byen bleven tildømt Kronen paa Grund af Skatterestance, dog med Undtagelse af *Skolehuset*, der tilhørte Bymændene her og i Vestermark. Godset blev saa udlagt til Ryttergods og i Begyndelsen af det 18. Aarhundrede solgt til Præsten i Vrensted, Magister Dyssel, som atter af-

---

[1]) Æ. d. A. III, 116 og 129.
[2]) Besigt. af Sandflugtgods til Sejlstrup.
[3]) Tgb. [4]) K. S. [5]) M 1.

hændede det til Præsten i Ingstrup, Magister Jens Godsen, med hvis Datter det kom under Kjettrupgaard [1]). I Markbogen til nævnte Matrikul anføres, at Byen befindes hvert Aar at have stor Skade af den skadelige Sandflugt, idet Sandet ødelægger deres Pløjeland og Enge, »saa det er ganske elendigt med samme Sand, thi det haver saa stor Magt, at det fordriver dem, saa de maa flytte deres Gaarde fra det ene Sted til det andet«, og i Løbet af 6 Aar havde de maattet flytte deres Gaarde 6 Gange. Overdrevet var ødelagt, men Ildsbjering havde de til et Par Aar, hvis Sandet ikke ødelagde det forinden, thi man kunde ikke vide hvilken Time Flyvesandet med en Nordenvind kunde tage Overhaand. Bygningstømmer maatte de kjøbe i Fladstrand eller Blokhuset [2]). De Agre, der laa til Byen, vare følgende:

Vindhals-, Agerhøjs- og Dalsager-Fald, Tidsager, Dumkelmeden [3]), vester Lerblok, Tangens (eller Tungens) Agre, vester og øster Lerets Fald, Hørmeden, vester Middeltoft, Stakket Toft, Torpets Hovedager, Grønvejsager, Fortov Mederager, Øster Middeltoft, Kjødager, Skeager Fald og Lyngager.

---

[1]) M 2, J 2.

[2]) Mærkeligt nok nævnes Løkken ikke som Handelsplads, skjønt den dog laa nærmest og der vist allerede den Gang fandtes Skudehandlere her.

[3]) Marknavnet Mede, der saa ofte forekommer, og som snart skrives Mede, Mende eller Miere, udtaltes meje el. mej og er d. s. som oldn. mid, svensk majd, der betyder Mærke, som er gjort for at betegne Skjel (jvf. »uden Maal eller Med«). Det hyppigst forekommende ældre Navn er Stiensmed, fordi man mest brugte Sten til Skjel. I overført Betydning vil Mede altsaa betyde en afgrænset Mark. Se iøvrigt: O. Nielsens Afhandl. i Universitetsjub. Blandinger I, 334.

Endvidere brugte Trudslev Mænd følgende Agre i *Vestermark:*

Støtmedens Toft, Langagers Fald, Baaragers Fald, Sønderfald og Nørreagers Fald,

hvilke Agre ogsaa brugtes af Vestermark Mænd. 1688 anføres i Modelbogen til Matr. 1690, at Gedhals (Vindhals?) Fald, Agerhøjs Fald, Dumkelmeden, Langagers Fald og Støtmedens Fald vare ødelagte af Sand. Trudslevs og Vestermarks Jorder bleve udskiftede 1792; Kjettrupgaard ejede da Størstedelen af Godset her (23 Td. Ghk.), Boller $4^2/_8$ Td., og Resten ca. $6^4/_8$ var Selveje [1]). Af Steder i Trudslev nævnes 1631 en Halvgaard *„i Dalen"*, der tilhørte Børglum Kloster [2]). Denne Gaard, der 1690 stod for Ghk. $1^7/_8$ Td., blev 1677 ødelagt af Sand, som foraarsagede, at Bygningerne flere Gange maatte flyttes. Fra Kronen kom den til Præsten i Vrensted, Mag. Dyssel, der ejede den 1714, og senere under Kjettrupgaard [3]). 1649 nævnes i Kbg. *„ved Bækken"* i Trudslev. I Byen findes et Forsamlingshus og en Mølle.

Brødslev synes at høre til Sognets ældste Bebyggelser, idet der omkring Byen findes en Del Gravhøje, og ogsaa Navnet kan tyde paa, at vi her have en meget gammel Bebyggelse, idet Brødslev kan afledes af Mandsnavnet Brythær (yngre Brødh) i Forbindelse med Betegnelsen »lev« (se Trudslev).

I det 15. Aarhundrede ejede Niels Gyldenstjærne

---

[1]) U. [2]) A.

[3]) I Kjettrup Kjær laa en Eng, kaldet *„Skarpes Eng"*. Den omtales i Tgb. 1641 $^{11}/_9$ og $^{17}/_7$ som liggende ved Kjettrup Sø og hørende til et Hus i »Dallen«. Maaske har den ligget sydøst for den Klitstrækning, der kaldtes »Skarpeshvarre«.

til Aagaard 5 Gaarde her, hvilke han og Hustru delvis skjænkede til gudeligt Brug for deres Sjæles Bistandelse. Senere nævnes disse Gaarde blandt hans Sønnedatter, Anne Mouridsdatters Gods, og hendes Søn Mourids Olsen Krognos († 1550) ejede 2 Steder her [1]). Byen bestod 1662 af 6 Gaarde, 7 Bol, 4 Halvbol og 4 Gadehuse uden Jord, dens samlede Udsæd var $30^1/_2$ Td. Rug, 75 Td. Byg og $24^2/_3$ Td. Havre, Høavl 16 Læs [2]). 1690 var her 6 Gaarde, 11 Bol, 1 Halvbol og 5 Huse [3]). Af Byerne i Sognet synes Brødslev at have taget mindst Skade af Sandflugten, hvilket vel for en Del skyldes dens høje Beliggenhed; det ses saaledes af Sandflugtskommissionsforretningen 1680, at kun Byens Uddrift og dens vestlige Mark havde lidt Skade, men til Gjengjæld var dens øvrige Mark fordærvet af nogle »onde Urter«, hvilket paa nyere dansk vil sige af Ukrudt. Til Byen laa 1683 følgende Agre:

Vester-, Sønder- og Nordre Vang, Musbak, Sivesagre, Rannesmeder, Skjeltoftagre, Rørkildeagre, Vesterbylang, Mandsagre, Husager Fald, Blokagre, Sønder Højs Agre, Sønder Benkjærs Agre, Nørre Toft, Brøndager, Bagskov- og Bastaadagre, Blokkerne Sønder Toft, Bugtoft, Hørmederne, Østerbylang, Sotoften, Stensfald, Bremager, Gammel Jord, Mærebakken, Stakken Indtoft, Haven, Lange Indtoft, Indtofts Fødder, Sanden, Lerager, Skiftet østen Dalen, Hjorthede, Tangen og Lange Rads Huler [4]).

Endvidere havde Byen en Eng, kaldet Musdal, samt Part i Mølbæk Enge. Overdrevet bestod af smaa Lyngbakker og Kjærsiger og var taxeret for

---

[1]) Eline Gøyes Jordebog, S. 25 og 466 - 469.
[2]) M 1. [3]) M 2 og Ma. [4]) Ma.

24 Høveders Græsning [1]). Brødslev Jorder [2]) bleve udskiftede 1792 $^{26}/_{10}$—1796 $^{24}/_{5}$, i Forretningen nævnes da følgende Marker:

Burtoften, Sten- og Vasagre, Nørtoft, Hørmederne, Øster Bylanger, Rosager, Manbak, Faldet østen Krogsdal, Skindal Sig, Dugdal, Harreslev Fald, Vashede, Gamshede, Joshede, Melshede, Bunderup Toft, Ramskjær, Lindholmen, Langbak og Drengsholm.

Af Enge havde Byen: Kastet, det blaa Fald og Nest. Beboerne af Jonstrup og Myrtved havde nogen Andel i Brødslev Jorder, herfor fik de Erstatning i Tingvejs Fald, og de to Beboere i Sønder Kjettrup, der ligeledes havde Andel i Brødslev Jord, fik Vederlag i Sivesagre og Stenbroagre. Byens 32 Td. Hk. ses iøvrigt da at have været fordelt saaledes: Birkelse $23^{2}/_{8}$, Bratskov $5^{4}/_{8}$, Kjettrupgaard $15^{5}/_{8}$, Boller $1^{4}/_{8}$, Aas $13^{3}/_{8}$, Provst Worm $1^{7}/_{8}$, og 3 Selvejere ejede ialt omtrent $^{1}/_{8}$ Td. Til Byen var der 8 jordløse Huse, hvoraf Kjettrupgaard ejede 4 og Birkelse og Aas hver 2 [3]).

1844 bestod Brødslev af 36 Ejendomme, hvoraf 11 havde over 1 Td. nyt Hk. [4]) I Byen, der dog nu for en stor Del er udflyttet, findes 1 Mølle og 1 Missionshus (opført 1890) samt en Kjøbmandsforretning, der tidligere drev Handel paa Norge med Udskibningssted ved Grønhøj.

Om Ejendommene i Byen vides, at Mogens Kaas

---

[1]) T.

[2]) 1636 $^{23}/_{7}$ omtales i Tgb. en Grøft mellem Brødslev og Kjettrup og mellem *Ulvhøjsnæs* og Brødslev, 1636 $^{30}/_{7}$ gives Synsvidne paa en Kast mellem Brødslev og Ulvhøjsnæs (eller Ulvhøjsnæsbak).

[3]) U. [4]) Pr.

til Krabbesholm 1639 $^{3}/_{2}$ afstod 4 Gaarde til Kronen ved Mageskifte, og 1642 afstod Ide Gøye, Enke efter Jens Juel til Lindbjerg, ligeledes ved Mageskifte med Kronen 1 Bol her, men Ejendommene navngives ikke nærmere [1].)

Følgende navngivne Steder henregnes eller henregnedes til Brødslev:

Havgaard (Matr. Nr. 6) laa i det 15. Aarhundrede til Aagaard, hvis Ejer Niels Pedersen Gyldenstjærne, skjænkede den til gudeligt Brug for sin og sin Hustrus Sjæls Bistandelser. Den anførtes senere blandt hans Sønnedatter Anne Moridsdatters Gods [2]) Det var vist denne Gaard, der 1672 $^{15}/_{3}$ blev afstaaet til Kronen ved Mageskifte med General-Proviantkommissær Nicolaus Benich, og som da havde Lhk. $8^{1}/_{8}$ Td. og en Skyld af 4 Td. Byg, 4 Td. Havre, 1 Fødenød, 1 Svin, 1 Pd. 7 ℔ (15 ℔) Smør, 1 Lam, 1 Gaas og 2 Høns [3]). Gaardens Lhk. var 1675 omtrent $10^{7}/_{8}$ Td. [4]) og 1690 9 Td. Ved den da foretagne Matrikulering blev den ansat for lidt over $8^{1}/_{2}$ Td. Ghk., og derved forblev det indtil den 1844 fik lidt over $4^{5}/_{8}$ Td. Nhk. [5]) I Begyndelsen af det 18. Aarhundrede kom den formentlig under Kjettrupgaard, hvortil den hørte 1714—1853, da den overgik i Selveje [6]). Til Gaarden laa følgende Agre: Fødderagre, Indtoften, Vestre Dybdals Fald, Tingvejs Fald og By-

---

[1]) K. S. [2]) Eline Gøyes Jordebog, Side 466—469.

Naar der i Trap III anføres Fru Edel Kalf paa »Havgaard i Thy« 1525 som gjældende Havgaard i Ingstrup Sogn, Hvetbo H., er dette en Fejltagelse. Fru Edels Gaard var Hovgaard i Boddum Sogn. I Tgb. 1636 $^{30}/_{2}$ nævnes Søerengene i Havgaard, formentlig i Ingstrup Sogn.

[3]) S. Pap, Husumgd. Nr. 5. [4]) Tgb. $^{10}/_{10}$. [5]) M 2, Pr. [6]) J 2, Pr.

langer, og endvidere havde den et »Morads«, som i tørre Aar kunde give 2 Høvders Græsning.[1])

Vestergaard (Matr. Nr. 8) nævnes 1650 i Kbg. Den havde 1690 Lhk. $7^{6}/_{8}$ Td. og fik da Ghk. ca. $7^{3}/_{8}$ Td. og 1844 Nhk. ca. $4^{3}/_{8}$. Gaarden laa omkring Aar 1700 til Vraa (Gammel), hvis Ejerinde, Kirstine Bech, 1699 skrev til Biskop Bircherod og lagde et godt Ord ind for Pigen Karen Mogensdatter i Vestergaard, som 1695 $^{5}/_{4}$ var bleven trolovet med Christen Christensen i Havgaard, uden at Ægteskab senere havde fundet Sted. Sagen var 1699 $^{31}/_{5}$ for Tamperetten i Aalborg[2]). 1749 $^{10}/_{8}$ brændte Gaardens Udhuse[3]).

Til Gaarden laa følgende Agre: Skjeltoften, Rørkilde, Rannesmederne, Havrblokken, Det blaa Fald og Musbak[4]).

Østergaard (Matr. Nr. 10) nævnes 1654[5]). Den stod 1844 for Ghk. $5^{4}/_{8}$ Td. og fik Nhk. $3^{1}/_{8}$ Td. 1828 blev den af Enkepastorinde Segelcke (fra Vrensted) solgt til Selveje[6]). Agre til Gaarden vare: Bremager, Hvald, Sandet, Lerager, Øster Dybdals Fald og Bærbak Fald[7]).

Damsgaard (Matr. Nr. 11) nævnes 1649 i Kbg.[8]) Den stod 1844 for Ghk. $1^{7}/_{8}$ Td. og fik Nhk. ca. $1^{2}/_{8}$ Td. Den ejedes i Slutningen af det 18. Aarhundrede af Provst Worm i Ingstrup, der solgte den til Selveje[9]).

---

[1]) T. U. [2]) Kbg.; Personalh. Tidsskr. 3, IV, 94. [3]) Kbg. [4]) U. [5]) Kbg. [6]) Pr. [7]) U.

[8]) Maaske er det ogsaa denne Damgaard, der 1634 $^{31}/_{5}$ nævnes i Tgb. Den har vel oprindelig ligget ved Bydammen i Brødslev.

[9]) Pr.

Nørgaard (Matr. Nr. 9 o. fl.) var oprindelig én Gaard, der nævnes i Kbg. 1650. Den stod 1662 for Lhk. 10 Td. og havde en Udsæd af 2 Td. Rug, 4 Td. Byg, 2 Tdr. Havre, og Høavl 3 Læs. Sten Bilde til Kjærsgaard ejede den, og den var bortfæstet til Kapellanen Thor Pedersen i Ingstrup [1]). Da det ses, at Kapellanen i en længere Aarrække boede her, tør det antages, at kun en Del af den har tilhørt Sten Bilde, og den øvrige Del derimod Præsteembedet, og det er formentlig denne Gaard, der 1553 laa til Præstebordet og da havde en Skyld af 7 Tdr. ($3^1/_2$ Pund) Korn. I Præsteindberetning fra nævnte Aar berettes endvidere, at der af samme Gaard var bygget 4 Bol og 1 Gadehus med en Skyld af henholdsvis hver 2 Td. og 1 Td. Korn. 1690 stod Gaarden for Lhk. 7 Td. og fik Ghk. ca. 6 Td. [2]). Den ene Halvdel var da gejstligt Gods, og den anden tilhørte Provst Jakob Ottesen i Ingstrup, hvis Datter Else 1710 solgte den til Faderens Eftermand, Magister Jens Godsen, med hvis Datter, Fru Statlænder den kom til Kjettrupgaard [3]). Matr. Nr. 9 var allerede i Selveje i Begyndelsen af det 19. Aarhundrede og var 1844 en samlet Ejendom, hvorimod den anden Halvdel af Gaarden synes at være bleven udstykket i flere Ejendomme før Matrikuleringen 1844. Agre paa Nørgaards Mark vare: Bærhøj Agre, Tungen, Basken og Blokkerne sønden Vejen [4]).

„*Ved Højen*" var Navnet paa et Bol, som 1690 stod for Lhk. 3 Td. og da fik Ghk. $1^5/_8$ [5]). Det blev 1703 solgt fra Kronen til Kathrine Marie Juel (se Kjettrupgaard), der atter solgte det til Jordan.

---

[1]) M 1. [2]) M 2. [3]) J 2, Hvetbo S & Pb. [4]) U. [5]) M 2.

Henriksen paa Kjettrup, og senere laa det til denne Gaard. *Sivesgaard* og *Drengsholm* ere nyere Gaarde, der ere anlagte paa Parceller af Brødslev Udmark. Af mindre Steder i Brødslev nævnes 1667 og senere *Kaastrup*, 1650 *Rørkilde* [1]) og „*paa Bakken*" [2]). 1646 nævnes *Bunderup*, der vist ogsaa laa i Brødslev [3]). Smaasteder af senere Oprindelse ere: *Fjordbak* eller *Fjordbjerg* (Matr. Nr. 22), der laa til Kjettrupgaard, *Vandkrog* (Matr. Nr. 29), der i Aarene henimod 1819 beboedes af Degnen Thestrups Enke, Maren Larsdatter, † 1819, og som indtil 1830 tilhørte hendes Søn, Kjøbmand Frederik Thestrup i Aalborg, og *Nest* eller *Næsset* (Matr. Nr. 31).

Om *Boruphave* se ogsaa Borup. I Brødslev laa 8 Huse, der hørte til V. Borup, senere til Kjettrup. De vare byggede ca. 1679 og kaldtes Borup Huse eller Borup Have [4]) Flere af dem vare jordløse, og de beboedes for en Del af Kvinder [5]).

Ejersted (udtales Eersted) skrives 1340 Egerstad og 1350 Ægerstæth [6]), senere Jederstedt eller Ersted. Navnet kan afledes af Mandsnavnet Eger eller Ekar, og Endelsen »Sted« tyder hen paa en tidlig Bebyggelse.

Den Del af Ejersted, der hører til Ingstrup Sogn, bestaar af Enklaver, omgivne af Saltum Sogn. Oprindelsen til denne besynderlige Sognedeling er formentlig den, at der ingen naturlig Sognegrænse

---

[1]) I Brødslev Mark nævnes i Markbogen Kaarestrup Fald (se Præstegaarden) og ligeledes blandt Agrene til Vestergaard Rørkilde, det maa saaledes antages, at der paa disse Marker har været Huse.

[2]) Kbg. [3]) Bunderup Toft nævnes i U. [4]) Ma. [5]) Ja.

[6]) Æ. d. A. II, 248 og I, 104.

har været, og da Ejersted tidlig blev ødelagt af Sand, saa omtrent alle Beboerne fortrængtes og Markerne bleve forvandlede til øde Klitstrækninger, var der ingen, der brød sig om at faa konstateret, hvor de gamle Skjel gik [1]). Saaledes se vi af Matr. 1662, at der under Ejersted i Ingstrup Sogn anføres, at Jost Degn havde et Bol »liggende i Ejersted By udi Saltum Sogn, dog hører til Ingstrup Sogn«, og i Matr. 1690 anføres hele Ejersted under Saltum Sogn, skjønt en Del deraf dog baade før og efter den Tid hørte til Ingstrup Sogn. hvilket bl. a. godtgjøres gjennem Tingsvidner.

Efterhaanden som de overfløjede Arealer opdyrkedes medførte disse ejendommelige Skjelforhold adskillige Fortrædeligheder, saaledes 1787 en meget vidtløftig Proces mellem Mathiesen paa Kjettrupgaard og Kancelliraad Østergaard paa Lundergaard samt hans Fæster Peder Brødslev i Ejersted [2]). I Følge en Protokol i Sogneraadsarkivet regnedes Hovedskjellet mellem Ingstrup og Saltum Sogne tidligere at gaa i Flugt med en Linje trukket fra Ørnbjærg til Hjermeslev Kirke, og Skjellet stødte saaledes til Skjellet mellem Saltum og Hjermeslev lidt nordvest for Myrtved. Ved den senere Fastsættelse af Skjellet er denne snorlige Retning dog noget fraveget.

Efter Matr. 1844 bestod Ejersted i Ingstrup Sogn af 5 Ejendomme, hvoraf 2 fik over 1 Td. Nhk. Til Kjettrup Præstebord laa 1553 en Gaard i Ejer-

---

[1]) Noget lignende gjaldt Skjellet mellem Hune og Tranum Sogne, se under førstnævnte Sogn.

[2]) Hvetbo H. Arkiv.

sted. Den beboedes af 2 Mænd og gav 6 Td. (3 Pund Korn i Skyld. Antagelig blev denne Gaard delt i 2 Bol og 1 Gadehus, hvilke 1571 skyldte 6 Td. Korn tilsammen [1]). Da Kjettrup Sogn blev nedlagt, kom disse Steder under Aalborghus, men de bleve stedse ringere, saa Skylden, der 1625 var gaaet ned til 20 Skp. Byg aarlig, atter 1631 maatte afkortes til 14 Skp [2]). 1662 bestod hele Ejersted i Ingstrup Sogn af 1 Bol (som Jost Degn havde, og som skyldte 1 Td. Byg til Saltum Kirke) samt 3 Gadehuse, hvoraf 2 uden Jord. Bolet stod for en Udsæd af $^1/_2$ (!) Td. Rug, og Huset for Udsæd 2 Td. Byg [3]). Det Bol var antagelig den senere Gaard *Vandet* (Matr. Nr. 15), der vel har Navn efter sin Beliggenhed ved Kværnbæk. Den tilhørte 1690 Kronen og var 1714 udlagt som Ryttergods [4]).

Hvor nu *Hvorup Klithuse* ligge spredt mellem Sandbakkerne laa for nogle Aarhundreder siden en — som det synes — ret anselig Landsby kaldet *Horup*, (nyere Form: *Hvorup*), hvilket Navn kan afledes af Mandsnavnet Hovi i Forbindelse med Betegnelsen Torp, altsaa egentlig Hovis Udflytning.

Byen nævnes 1470, da Jens Pedersen (Vognsen) til Boller pantsatte et øde Bol her til Økloster [5]). 1553 laa 1 Bol her til Kjettrup Præstegaard, dets Skyld var 1 Td. Byg. 1571 var dette Bol vist gaaet under i Sandflugten, thi da nævnes der kun en øde Jord med Skyld 1 Td. Byg som liggende til Præstegaarden [6]). Da Kjettrup Sogn blev nedlagt, kom dette Bol sammen med det øvrige gejstlige Gods

---

[1]) P. [2]) A. Jordebogen. [3]) M 1. [4]) M 2, J 2.
[5]) Æ. d. A. III, 116. [6]) P.

her under Aalborg, som allerede 1561 havde 2 Gaarde her [1]). Disse gik dog rimeligvis ogsaa kort efter under i Sandflugten, thi 1615 havde Aalborghus kun 2 Huse her. I Lænsregnskabet for 1631 afskrives Landgilden af den Ejendom, der forhen hørte til Kjettrup Præstegaard, og den fik derefter Skyld som et jordløst Gadehus (12 Skill.). Foruden under Aalborghus havde Kronen ogsaa noget Gods her underlagt Sejlstrup Læn, det ses saaledes, at 2 af dettes Bol 1607 havde taget Skade af Sandflugt [2]). 1662 bestod Hvorup By af 1 Bol, 5 Halvbol og 9 Huse, hvoraf 2 jordløse, men den samlede Udsæd var kun $^1/_2$ Td. Rug, $8^3/_4$ Td. Byg og 1 Td. Havre. Der var intet Høavl, og 1 Bol var helt øde af Sand. Byen var i øvrigt næsten øde af Sand og Vand, saa Beboerne navnlig ernærede sig af Fiskeri [3]). 1681 $^{17}/_9$ toges Tingsvidne, at 3 Gaarde vare »øde og slet borte« og flere mere eller mindre øde af Sand, og 1690 synes hele Byen at være forsvunden [4]). Af Kommissionsforr. over Reluitionsgods 1718 ses, at Kronen havde ejet 3 Gadehuse samt 5 Huse uden Jord, men de vare for længe siden bleven ødelagte og vare derfor udeladt i Matriklen 1690. Egnen omkring Hvorup henlaa saa udyrket, og Beboerne i Furreby lejede Græsningen af Kronen for en aarlig Afgift af 4 Rdl. 5 ß og 1 ß, men 1702 $^2/_{10}$ blev der afholdt Auktion over Kongens Part af Hvorup Klit, og den blev da solgt til Kathrine Marie Juel, senere gift v. Møsting, som 1703 $^9/_1$ fik Skjøde derpaa [5]). Hun solgte dette og mere Gods til

---

[1]) A. [2]) Besigt. af Sandfl. Gods til Sejlstrup.
[3]) M 1. [4]) Tgb., M 2. [5]) K. S.

Jordan Henriksen paa Kjettrupgaard, hvorunder Hvorup Klit senere hørte. Efterhaanden blev Arealet for en stor Del bevoxet med Græs, og særlig i den østlige, lavtliggende Del forandredes Sandene efterhaanden til ret gode Enge, der efter Jordan Henriksens Enke fik Navn »Ides Enge«. Skjønt de hørte til Kjettrupgaard, bleve de dog ogsaa af andre benyttede til Uddrift og Sandtørvskjær. Efter at Sandflugten i den vestlige Del af Hvorup Klit blev dæmpet omkring Aar 1800, fremstod der atter Bebyggelser i denne Egn, og en Del af Jorden er bleven gjenopdyrket. I Kirkebogen nævnes følgende Steder i Hvorup: *Søndergaard* (1648), *Ved Bækken* (1648), *Trejborg* (1654), *paa Rejld* (1647)[1]), senere *Rejholm*, *i Klitten*, *ved Stranden* og *paa Sanden*. I Hvorup boede den ældste Mand, der haves Efterretninger om her fra Herredet, han hed Laurids Baggi og døde 1659, 110 Aar gl.[2]).

Borup (ɔ: den af Bo eller Bue foretagne Udflytning) skal fra »Arildstid« have bestaaet af 2 Gaarde og 1 Hus[3]). Gaardene, der hedder Øster og Vester Borup, vare fælles med Ingstrup By og Præstegaarden om Overdrevet, medens de derimod havde deres egen Agerjord, som uden speciel Opmaaling blev delt imellem dem efter Overenskomst mellem

---

[1]) »Paa Rejld« er vist d. s. s. »paa Renden«, der laa »ved det brede Skaar«.

[2]) Kbg.

[3]) Ma. Om Huset se Skulsmark. Den ene af Gaardene laa i det 15. Aarhundrede til Aagaard og blev da af Niels Pedersen Gyldenstjærne og Hustru delvis skjænket til gejstligt Brug for deres Sjæles Bistandelse. [Se Eline Gøyes Jordebog S. 466—469].

de to Ejere, tinglæst 1807 $^{28}/_{11}$. Agrene til Borupgaardene vare 1683:

Søndertofts Fald, Lerets Fald, Kattenes Fald, under Kaas Bakke, Krogager, Tungager, Vestertofts Fald, Toftagre og Skulsmark Fald samt i Brødslev Mark: Kaarestrup Fald, Kjærlingbak Fald og Aasens Fald,

hvilke 3 de havde i Forening med Præstegaarden. og herfra hidrører Ejendommen *Boruphave* vest for Havgaard [1])

Øster Borup havde 1662 en Udsæd af 4 Td. Rug, 8 Td. Byg, 4 Td. Havre og et Høavl af 6 Læs. Den stod 1690 for Lhk. 8 Td. og fik Ghk. ca. $8^5/_8$. Ejeren var da Holger Trolle, men 1714 hørte den til Kjettrup, hvortil den endnu laa 1740. Ved Aar 1800 var Gaarden i Selveje [2]). 1844 fik den Nhk. ca. $6^3/_8$ Td.

Vester Borup laa 1611 til Sejlstrup Læn og havde en Skyld af 12 Td. Byg, 1 Svin, 1 Gaas, 2 Høns, 1 Foderoxe og 12 Hestes Gæsteri. 1660 var Gaarden udlagt til Kaptajn Pejter Dorn [3]) og 1662 stod den for en Udsæd af 4 Td. Rug, 12 Td. Byg, 4 Td. Havre og et Høavl af 6 Læs. 1690 stod den for Lhk. 12 Td. og fik Ghk. ca. $7^5/_8$. Den tilhørte en Tid Herredsfoged Knud Christensen [4]), hvis Svigersøn Niels Poulsen (senere til Overklit) boede her 1675. Efter Knud Christensens Død 1688 tilhørte Gaarden hans Arvinger, og den blev beboet af Herredsfogden Niels Nielsen Viborg († 1690), der var gift med Niels Poulsens Datter Maren. Hun giftede sig kort efter sin 1. Mands Død med en

---

[1]) Ma. [2]) M 1, M 2, J 2, P. [3]) Tgb. $^1/_{10}$.
[4]) I. Del S. 227 ff.

Søren Christensen, der ligeledes boede her. 1714 laa Gaarden eller den største Part af den til Kjettrup, men kort Tid efter kom den vist atter i Selveje. 1782 blev den af Søren Nielsen solgt til Hans Bang, hvis Søn Jens Christian Bang atter 1833 solgte den til Hans Bang. 1844 fik den Nhk. ca. $5^1/_8$ Td. [1]). Til Vester Borup laa 1683 en Del Huse, kaldet *Borup Huse* eller *Borup Have.* Af disse vare de 8 byggede »for 4 Aar siden«, og en Del af dem laa i Brødslev Mark (se Brødslev). 1690 angives Boruphusene at bestaa af 9 Huse, hvoraf de 4 ingen Jord havde. Det største af dem var paa *Skulsmark* [2]); det anføres allerede 1662 som Gadehus til Borup. Med Gaarden kom disse Huse til Kjettrupgaard, hvorunder Flertallet af dem blev, da V. Borup atter blev solgt fra, og senere opstod der adskillige nye Huse paa Skulsmark, hvoraf dog Størstedelen oprindelig vare jordløse. Betegnelsen Skulsmark og Boruphuse bruges for Resten i Flæng, saa man ikke let skjelner angaaende Beliggenheden. 1740 havde Kjettrupgaard 13 Huse paa Skulsmark, hvoraf kun 1 havde Jordtilliggende, men i dette Tal er sandsynligvis indbefattet Husene paa Brødslev Mark, hvilke senere kom under forskjellige Gaarde i Brødslev [3]). Efter Matriklen 1844 bestod *Skulsmarkhuse* af 11 Ejendomme og *Boruphuse* af 7.

[1]) S. 1611—12, M 1, M 2, J 2, Kbg., Pr.

[2]) Skulsmark, der i Tgb. 1636 $^{24}/_9$ skrives »Skoelsmark«, indeholder sandsynligvis i første Led Mandsnavnet Skulv eller Kvindenavnet Skuld. Skjulsmark, som Navnet ofte skrives i det 19. Aarhundrede i Strid med saavel Folkeudtalen som ældre Skrivemaade, er aabenbart fremstaaet under Indflydelse af det under Kirken meddelte Sagn,

[3]) Ma, M 1, M 2, J 2, Pr.

Vestermark nævnes i Tgb. 1636 $^{12}/_{3}$ og bestod 1690 af 2 Gaarde, hvoraf den ene havde Lhk. 1 Td., Ghk. ca. 2 Td., og den anden Lhk. ca. $6^{1}/_{8}$, Ghk. $4^{2}/_{8}$. Den første ejedes 1714 af Landsdommer Jens Lassens Arvinger og den anden af Kancelliraad Christian Lassen paa Fyn, hvis Strøgods blev solgt ved Auktion 1727. Senere kom Gaarden under Kjettrupgaard [1]). Vestermark havde Markfællesskab med Trudslev og fælles Græsning med Gaarden Rolighed (se nedenfor). Græsningen led af Sandflugten og taxeredes 1683 til kun 6 Høveder. Skaartørvskjær havde de da kun til ca. 3 Aar [2]). Ved Vestermark laa en lille Gaard kaldet „*paa Baaren*", hvilken en Tid ejedes af Jordan Jensen Brandstrup (se Degn Nr. VIII), hvis Enke 1778 solgte den til Ulrich Helmich († 1807). Han var vist fra Vrensted og blev 1794 gift med Maren Nielsdatter i V. Borup, der døde 1802. Gaarden, der senere fik Matr. Nr. 8 under Trudslev, stod for Ghk. ca. $1^{3}/_{8}$ Td. og fik samme Nhk. [3]). Paa Vestermark ligger Ingstrup *vestre Skole*, der er Sognets gamle Degnebolig. Stedet tilhørte Bymændene i Trudslev og Vestermark, og 1647 $^{20}/_{6}$ gav Præsten og en Del Sognemænd Skøde til Degnen Thomas Christensen paa »det Lyngsted med Hedejord i vor Fællig og Fædrift sønden for Vestermark og Trudslev Mænds Jord paa Vestermark fra den Dal, som kaldes Hveddal og vester til Harridslev Dal, og derfra ned til fornævnte Dal sønden for og øster paa indtil den Lergrav, som ligger vesten for Præstegaardens Jord«. Den nævnte Jord bevilgedes til Thomas Christensen

[1]) M 2, J 2, Auktpr. [2]) T. [3]) Pr., Kbg.

og efterfølgende danske Skolemestre med Tilladelse til at opbryde, pløje og saa og paa bedste Maade at gjøre sig den nyttig. Tillige fik Skolemesteren et Stykke Eng sønder fra Pælen i Hviddal og hen til Skolehuset. Til Gjengjæld skulde Degnen undervise fattige Sognefolks Børn frit. 1690 stod Degnebolet for 4 Skp. Ghk., hvoraf der af særlig kongelig Naade ikke svaredes Skat. Udsæden angives nævnte Aar til $^1/_2$ Td. Rug og $1^1/_2$ Td. Byg. hvilket viser, at Degnen havde faaet en Del af Hedejorden under Kultur, thi 1673 kunde han kun saa $^1/_2$ Td. Byg og $^1/_2$ Td. Havre. Paa Ejendommen kunde der 1690 avles Foder til en Ko og fire Faar [1]).

Gaarden *Rolighed* (Matr. Nr. 5 und. Trudslev) nævnes i Kbg. 1647. Den hørte i det 17. Aarhundrede til Aalborg Hospital, var Enestedgaard og stod 1690 for Lhk. ca. 5 Skp., Ghk. ca. $2^4/_8$ [2]). Ved Auktion over Hospitalets Strøgods 1767 $^6/_{10}$ blev den solgt til Mathiesen til Kjettrupgaard, og 1796 $^{17}/_6$ fik Provst Worm i Ingstrup Skøde paa den. Efter hans Død boede hans Enke her, og hun solgte den 1831 til sin Datter, Provstinde Fibiger, som ligeledes boede her [3]). Til Gaarden laa 1683 Vesterbakken og Toftagre, medens den havde Uddrift fælles med Vestermark Mænd [4]). Provst Worm, der var en ivrig Landmand, gav sig i Lag med at opdyrke den til Gaarden hørende Klitlod, og dette Forsøg kronedes med Held, saa han her kunde anlægge en ny Gaard, paa hvilken Hovedparcelforpligtelsen for Rolighed blev overført (Se Klitladen).

---

[1]) Bispearkivet Capsa A. Loc. 13. Fasc. 2 Nr. 1.
[2]) M 2. [3]) Pr. [4]) Ma.

Klitladen (Matr. Nr. 7 a af Klitterne) hørte til Rolighed, hvorfra den 1849 blev skilt saaledes, at Hovedparcelforpligtelsen kom til at hvile paa Klitladen. Den er anlagt paa den Klitlod, som Rolighed havde vest for Trudslevboernes Lodder, og har sit Navn efter en Lade, som Provst Worm lod opføre her for at rumme de 60 til 80 Læs, han mente at kunne avle paa denne Lod [1]). Gaarden, der intet Ghk. havde, fik 1844 Nhk. ca. $2^2/_8$. Provst Worms Enke solgte den 1831 sammen med Rolighed til sin Datter, Provstinde Fibiger, der atter 1849 solgte den for 3000 Rdl. til Forpagteren Morten Nielsen. Senere er den tildels udstykket og havde 1888 kun ca. 1 Td. Hk. [2]).

Munken, der har Navn efter Jorden, hvorpaa den ligger, er en Afbyggergaard fra Kjettrupgaard, anlagt 1860. Da man 1873 ryddede Overfladen af en Mergelgrav paa Gaardens Grund, fandt man Grundstedet til en Bindingsværksbygning samt tydelige Spor af Brønd og Møddingsplads [3]). Slige Fund har man iøvrigt flere Gange gjort ved Gjenopdyrkning af de sandføgne Arealer i Herredets vestlige Del.

Grønhøj er Navnet paa nogle Smaahuse, hvis hvis Beboere for en Del ernære sig af Fiskeri. Ved Auktion 1702 $^2/_{10}$ (Skjøde 1703 $^9/_1$) kjøbte Kathrine Marie Juel af Kronen 1 Hus i Grønhøj med Skyld 7 ß 2 Skill. samt 1 Hus med Skyld 2 Sldr., som 1695 $^{15}/_6$ var bevilget at opbygge paa et øde Hussted ved Grønhøj [4]). I Grønhøj laa ved Nedkjørslen

[1]) Indberetn. fra Sandfl. komm. Viborg til Rentekamm.
[2]) Pr. [3]) Hjøring Amtstid. $^{134}/_{1874}$.
[4]) K. S. Se nærmere Kjettrupgaard.

til Stranden et Hus, kaldet »Pakhuset«, der benyttedes til Beboelse og Pakhus, da Ejeren af Kjettrupgaard i Begyndelsen af det 19. Aarhundrede drev Skudehandel herfra. For en Snes Aar siden drev en Kjøbmand i Brødslev Skudehandel paa Norge med Udskibning ved Grønhøj.

Kringelstederne, der bestod af Øster og Vester Kringel, kaldtes tidligere *Kringelen*, som i ældre Tid var et ikke ualmindeligt Marknavn (jvfr. Kringelen i Hune). Navnet antages i Følge den norske Stednavneforsker Rygh at hentyde til noget afrundet ved Stedets Situation. 1631 var Stedet et Gadehus til Børglum Kloster, hvortil det endnu laa 1669 [1]). Senere kom det under Kjettrupgaard. En Del af den til V. Kringel liggende Klitlod kaldes *Røshvarre*.

Sønder Kjettrup, der nu bestaar af 2 Gaarde og 3 Huse, er Resterne af den gamle Kjettrup Kirkeby; se nedenfor. Her staar et Sømærke (Baake).

Kjettrup By, efter hvilke det tidligere Kjettrup Sogn havde Navn, laa hvor nu Sønder Kjettrup ligger, og Navnet, der 1335 skrives Kettorp [2]) maa antages at være en Sammentrækning af Mandsnavnet Kette og Betegnelsen Torp [3]). Byen bestod endnu 1662 af 1 Halvgaard, 6 Bol, 2 Halvbol og 2

---

[1]) A. og T. S. Pap. Børglum 34 d.

[2]) Erslevs Repert Nr. 1726.

[3]) I det 18. Aarh. træffes flere Steder Formen »Klitterup«, bl. a. i Danske Atlas V. Ordet kan jo være fremstaaet ved en Slags spøgefuld Folkeetymologi efter at Sandet havde ødelagt Egnen, men sandsynligere er det, at Formen er fremstaaet ved en Fejlskrift i Amtets Jordebog — Keitterup i Stedet for Kiettrup — og derfra er den gaaet videre.

jordløse Huse med en samlet Udsæd af $8^1/_2$ Td. Rug, $18^1/_2$ Td. Byg og $6^1/_2$ Td. Havre, men Beboerne ernærede sig tildels af Fiskeri i Havet, da deres Jorder allerede mange Aar før vare blevne ødelagte af Sand, saaledes som det bl. a. fremgaar af Tgb. 1636 $^{27}/_2$, hvor der findes Synsvidne angaaende nygjødet Jord, som var bleven belagt med Sand i over $^1/_4$ Alens Højde, og »Nørre Mede« i samme Fald var fordærvet m. m. 1681 $^{17}/_9$ toges Tingsvidne, at 4 Steder vare »øde og slet borte« og paa Grund af Restancer hjemfaldne til Kongen. Af Agre til Byen nævnes 1636 Bremager og 1683 Damsager og Holmen [1]). Byen havde Part i Voldkjær Enge, og den havde ogsaa lidt Græsning paa nogle overløbne Baarer og Grønjord, taxeret for 6 Høveder, men derimod var saavel dens Tørveskjær som Overdrev ødelagt af Sand [2]). I Brødslev Mark havde Kjettrup Bymænd nogen Andel (se Brødslev), hvorfor de ved Udskiftningen fik Sivesagre og Stenbroagre, men om denne Ret var af gammel Dato vides ikke. Efter Matr. 1690 bestod Kjettrup By af 2 Rytterbol og 1 Halvgaard, hvilken sidste formentlig var den, der i ældre Tid kaldtes Kjettrupgaard [3]). Den stod for Lhk. $1^1/_2$ Td. og fik Ghk. ca. $1^5/_8$ Td., hvilket den beholdt, indtil den 1844 fik Nhk. $4^2/_8$. Gaarden tilhørte Landsdommer Jens Lassen paa Fyn, der 1703 solgte den til Frederik Kjær (Kjærskjold), som strax solgte den til Jordan Henriksen; se under

---

[1]) Tgb. 1636 $^{12}/_3$, Ma. [2]) T.

[3]) Jost i Kjettrupgaard nævnes i Tgb. 1636 $^{12}/_3$. En Birgitte Ibsdatter af Kjettrup blev 1679 begravet i Ingstrup Kirke [Kbg.].

Kjettrupgaard eller Nørre Kjettrup. Af de nævnte 2 Rytterbol havde det ene Ghk. 6 Skp. og udgjorde Hovedparcellen til den senere Kjettrupgaard, medens det andet, der havde Ghk. ca. $^{7}/_{8}$ Td., 1844 fik Nhk. $2^{2}/_{8}$ Td. [1]).

Ved eller i Kjettrup By laa forhen 1 Bol kaldet *Bjerget* eller *Bjerggaard*. Stedet, der havde en Skyld af 2 Td. Byg, laa oprindelig til Kjettrup Præsteembede, men da Kjettrup Sogn 1571 blev nedlagt, kom det med det øvrige gejstlige Gods her under Aalborghus [2]). 1636 $^{27}/_{2}$ og 1645 $^{22}/_{11}$ toges Tingsvidne, at Bolet var aldeles ødelagt af Sandflugt, hvorimod der ses at have været avlet Rug dertil 1635 [3]). Stedet nævnes endnu 1718 i Kommissionsforr. over Reluitionsgods, hvori anføres, at dets Lhk. tidligere havde været 2 Td., men at det var udeladt af Matr. 1690, fordi det var ødelagt af Sand.

I Byen laa endvidere ved den nordligste af de to Gaarde Sognets *Kirke*. Ved aabent Brev af 1571 $^{4}/_{10}$ beordredes, at Kirken skulde nedbrydes, fordi Sognefolkene vare forarmede af Sandflugten, og de skulde i Stedet søge Ingstrup Kirke og holde den for deres rette Sognekirke. Tømmer, Sten og Ornamenter skulde anvendes til Ingstrup Kirkes Forbedring, hvorimod Blyet paa Kjettrup Kirke skulde være til Kongens Tjeneste [4]). Kirken synes dog ikke strax at være bleven nedbrudt, thi 1579 $^{26}/_{3}$ fik Lænsmanden paa Riberhus, Erik Lykke, Bevilling til at benytte Stenene fra den øde Kirke i Kjettrup,

[1]) M 2, Pr. [2]) A. 1615 og 1631. [3]) Tbg. 1636 $^{12}/_{3}$.
[4]) Reg. o. a. Lande.

»som skal nedbrydes«, til dermed at udbedre den bygfældige Brovst Kirke [1]). Medens en Del af Stenene bleve anvendte til Opførelse af Vaabenhuset ved Ingstrup Kirke, maa en Del efter det foranførte antages at være kommen til Brovst, men en betydelig Rest af Kirken blev staaende, og da en overtroisk Frygt afholdt Beboerne fra at røre ved den, blev den efterhaanden overfløjet af Sand, og saaledes henlaa den indtil 1857. Da Ejeren af Kjettrupgaard paa dette Tidspunkt vilde bygge et nyt Vaaningshus, fik han Tilladelse til at opbryde Sten der, men da Ejeren saa, at der ingen Fare var forbunden dermed, opbrød han selv Stenene. Efter Levningerne at dømme havde Kirken været ca. 30 Alen lang og 10 Alen bred; Murene, der ved Udgravningen stod i et Par Alens Højde, vare opførte af Granitkvadre. *Altertavlen* fandtes endnu 1738 staaende i Ingstrup Kirke [2]). Om Kirken vides iøvrigt, at den 1525 gav 5 ℔ i Landehjælp [3]), og 1561 svarede den 3 Skill Leding til Aalborghus [4])

Kjettrupgaard eller Nørre Kjettrup var 1690 et Kronen tilhørende Rytterbol i Kjettrup By, og det stod da for Lhk. 4 Skp, men fik Ghk. 6 Skp, hvilken Skyld det beholdt indtil Matrikuleringen 1844. Ved Ryttergodsets Bortsalg, Skjøde af 1716 $^{10}/_{8}$, blev dette Bol erhvervet af Poul Nielsen Børglum paa Tidemandsholm [5]), som atter maa have afhændet det til Enken efter *Jordan Henriksen* i Kjettrup. Hendes Mand havde været Forvalter paa Fuglsig, men 1703 kjøbte han af Frederik Kjær til Børglum Kl.

---

[1]) K. B. [2]) Thottske Saml. Fol. i 751. [3]) D. M. 4, II, 49.
[4]) A. [5]) Se I. Del, S. 229.

en Halvgaard i Kjettrup (Sønder Kjettrup), hvilken Fru Helvig Brahe 1643 havde solgt til Henrik Rantzau, og som senere havde tilhørt Landsdommer Jens Lassen, der 1703 havde solgt den til Fr. Kjær. Endvidere kjøbte Jordan Henriksen alt det øde Gods i Kjettrup Sogn, som 1702 var solgt af Kronen til Katrine Marie Juel, som kort efter blev gift med Generalmajor v. Møsting til Rønnowsholm. Jordan Henriksen beboede denne Halvgaard og døde her 1712, begr. $^{4}/_{8}$, i en Alder af 51 Aar, men før sin Død havde han (1711) skjødet Gaarden til Jomfru Anne Lange til Fuglsig, der formentlig havde forstrakt ham med Penge. Hun skjødede den dog strax efter hans Død til hans Enke, *Ide Frederiksdatter Wilsbech*, som antagelig bortforpagtede den til sin Broder (?) Rasmus Wilsbech, der dog allerede døde her 1714, 44 Aar gl. Ved denne Tid var Jordans Enke Ejer af adskilligt Gods, saaledes begge Borup Gaardene, Boruphuse og flere Gaarde i Brødslev samt 1 Gaard i Alstrup, ialt 14 matrikulerede Ejendomme med ca. 36 Td. Ghk. samt de umatrikulerede Arealer i det forrige Kjettrup Sogn [1]). Allerede i Jordan Henriksens Levetid havde man begyndt paa Gjenopdyrkningen af disse øde Jorder, og sandsynligvis er det omskrevne Rytterbol blevet flyttet ud fra den gamle Kjettrup By til et Sted, lidt nord for den nuværende Kjettrupgaard [2]) Efterhaanden blev den nye Gaard til en ret anselig Ejendom, der,

[1]) Kbg., M 2, J 2.

[2]) I Paludans Presbyterologi [Kall. Saml. 4°, Nr. 495, Side 162] fortælles: »Paa den Mark, der har lagt (!) til Kjettrup Sogn, er bygt en liden Gaard kaldet Kjettrup, som Jordan Henriksen og Ide Wilsbech lod bygge«.

skjønt dens Ghk. kun var 6 Skp., voxede langt forbi Gaardene i Sønder Kjettrup, og fra ca. 1730 blev Kjettrupgaard Benævnelsen for den nye Gaard, idet man dog ogsaa af og til kaldte den Nørre Kjettrup for ikke at forvexle den med den gamle Kjettrupgaard. Om Jordan Henriksens Enke har boet paa den nye Gaard er tvivlsomt, derimod nævnes i Aarene 1728—40 en Madam Hippolyta Kjærulffs i Nørre Kjettrup [1]) I en lang Aarrække synes der at have været Bestyrere eller Forpagtere paa Ide Frederiksdatters Ejendomme, saaledes nævnes i Kbg. foruden den alt anførte Rasmus Wilsbech endvidere i Tiden 1726—1733 Frederik Frederiksen Wilsbech[2]) og 1726—39 Frederik Rasmussen Wilsbech, f. ca. 1702, † 1771, gift 1739 paa Kjettrup med »Demoiselle« Anne Marie Christensdatter Høyer, f. ca. 1716, † 1776 [3]). Om Jordan Henriksens Enke vide vi iøvrigt, at hun var Datter af Præsten i Torslev-Lendum Frederik Rasmussen Wilsbech og Anna

---

[1]) Hun var vist Enke efter Toldkasserer i Hjørring og Herredsskriver i Børglum-Jerslev Herreder, Niels Poulsen Kjerulff, og hun var i saa Fald Datter af en Jacob Holm. Det er mulig hendes Søster Maren Jacobsdatter Holm, der 1726 blev gift i Kjettrup med Forpagter Peder Christensen paa Rønnowsholm [Kbg].

[2]) Sandsynligvis Søn af Kapellan W. i Sæby.

[3]) Dette Ægtepar havde en Datter Aggeneto, f. 1742, † 1831 som Enke efter Husmand Søren Andersen, Grønhøj, samt en Søn Christian, f. 1744 [Kbg.]. Af andre Slægtninge, der havde Ophold paa Kjettrup, nævnes i Kbg. Anne Ottesdatter Wilsbech, † 1770 i Aaby, som 1715 blev gift her med Degnen Frantz Nielsen Heinsvig i Aaby (se Aalb. Bispeark. Skifter 7 Pk. Nr. 40).

Thomasdatter Jetsmark [1]). Ved Skjøde af 1728 $^{4}/_{1}$ (læst 1731 $^{14}/_{2}$) skjødede hun Kjettrupgaard og Gods til sin Lavværge, Præsten Jens Godsen i Ingstrup, og efter at hun 1732 $^{5}/_{12}$ havde faaet Bevilling til at gjøre Testamente uden kongelig Bevilling, testamenterede hun 1735 $^{20}/_{6}$ sine Efterladenskaber til Præstens Datter, Fru Statlænder (se det efterfølgende), men da Jens Godsen kort efter døde, fortrød hun sine Handlinger, og der opkom nu en langvarig Proces mellem hende og Fru Statlænder [2]). Endelig kom 1740 $^{12}/_{5}$ et Forlig i Stand paa de Betingelser, »at al Proces, Strid og Uenighed, som hidtil har været mellem os, skal aldeleles ophøre, og Ide Frederiksdatter skjødede Kjettrupgaard med Tiender og Gods (Hk. 6 Skp. — 3 Td. — 28 Td.) samt 14 Huse og Indbo m. m. for 1955 Rdl. 3 ß og 5 Skill. til Fru Statlænder. »Formedelst Tidernes Vanskelighed« og »for baade at betale enhver og se mig selv konserveret med Levebrød min Livstid« indgik Ide Frederiksdatter en Fledføringskontrakt med Fru Statlænder, saaledes at hun skulde have Lov til at bo paa Gaarden saalænge hun levede og aarlig nyde 80 Rdl. Naar hun var død, skulde Fru Statlænder have hendes Indbo mod at svare til Ides Gjæld [3]). Samme Aar oprettede Ide et Legat til Fordel for Sognets Fattige og Skolen (se under Offentl. Stiftelser), og Aaret efter døde hun i en

---

[1]) Hendes Moder Maren Ottesdatter døde 1716 paa Kjettrup 98 Aar gl. [Kbg.].

[2]) Tgb. 1738 $^{18}/_{4}$ og $^{3}/_{5}$ samt talrige Steder 1739 og 1740; jvf. Hvetbo S & Pb. 1728 og 1731.

[3]) A. S. Nr. 304.

Alder af 69 Aar, begr. 1741 $^{18}/_{3}$. *Fru Statlænder*[1]), der altsaa 1740 blev Ejer af Gaarden, var som anført Datter af Præsten Jens Godsen i Ingstrup og var født Aar 1700 i Vang Præstegaard i Thy. Hun blev antagelig 1727 gift med daværende Kaptejn, senere Major, *Johan Moritz Eilert v. Statlænder*, som døde sidst i Aaret 1734 eller i Begyndelsen af 1735[2]). Hendes Ægteskab er ikke indført i Ingstrup Kbg., hvorimod Ægteparret ses at have haft en Datter Marie Kathrine til Daab i Ingstrup Kirke 1729 $^{19}/_{5}$ og begravet i Ingstrup s. A. $^{12}/_{12}$. Foruden Kjettrupgaard med tilhørende Gods ejede Fru Statlænder en stor Mængde Gods her i Egnen, særlig i

[1]) Hendes Navn var Anne Kathrine. Foruden Kjettrupgaard ejede hun ogsaa Sædegaarden Hvanstrup i Gislum Herred [Landst. S. & Pb. 44, 147]. Om en Sag mellem hendes Arvinger og Kjøberen af Hvanstrup, Andreas Gudesen Fugl, der havde undladt at stemple Kjøbekontrakten, og som senere anmeldte det for Øvrigheden for selv at faa Halvparten af Kjøbesummen som Dusør for Angivelsen, findes adskilligt i Rentekammerets Forestillingsprotokol 1762 Nr. 128 og 1763 Nr. 41. Arvingerne fik en Mulkt, som dog ikke kunde inddrives, da Arven forlængst var delt, og Angiveren fik 3 Ugers Vand og Brød for sin Optræden i denne Sag.

[2]) Blandt A. S. findes Skifter efter ham og Hustru (Nr. 12 og 304). Det første fylder 1470 Sider og er bilagt med 2 omfangsrige Auktionsprotokoller. Af en vedlagt Stamtavle ses, at Majoren var født 1685 og var Søn af den 1690 døde Eilert v. Statlænder, Herre til Stamhuset Brunswarden i Oldenburg. Moderen nævnes ikke, hvorimod Majorens Bedstefader Jølrich v. Statlænder, Arveherre til Brunswarden, nævnes som død 1675. Majoren havde 3 Brødre og 1 Søster, hvilke alle vare døde. Søsteren, der hed Christine Cathrine Elisabeth, havde været gift med Oberst Beenfeldt, med hvem hun havde 2 Døtre, hvoraf den ene var gift med Konferentsraad Holstein og den anden med Kancelliraad Holmsted paa Sjælland.

Ingstrup Sogn, hvilket hun havde arvet efter sin Fader, og det er næppe usandsynligt, at hun har haft Planer om at faa Kjettrupgaard gjort til en komplet Sædegaard med fri Hovedgaardstaxt, hvortil jo fordredes, at der laa 200 Tdr. Hk. Bøndergods inden for 2 Miles Afstand fra Hovedgaarden [1]), men dette Resultat blev dog ikke naaet, saa Kjettrupgaard, til hvilken der den Gang foruden Bøndergodset hørte et Areal af 105 Td. Land Ager og Eng samt 710 Td. Land Overdrev, vedblev at være ufri Hovedgaard med kun 6 Skp. Ghk. [2]). Fru Statlænder beboede ikke selv Kjettrupgaard, hun havde nemlig Hammelmose i Forpagtning, og her døde hun 1760, begr. $^{9}/_{5}$ [3]). 1742 boede en *Niels Bastholm* paa Kjettrup, og han forpagtede den 1744 for en aarlig Afgift af 80 Rdl., og for det ham leverede Sædekorn skulde han betale 43 Rdl. 8 Sk. Denne Sum blev senere under en Proces dømt at være forbrudt, fordi Forpagtningskontrakten var paa ustemplet Papir, medmindre det kunde bevises, at det fremlagte Dokument kun var en Gjenpart af en rigtig stemplet Kontrakt. Majorinde Statlænder gjorde nemlig gjældende, at Originalkontrakten var bortkommet ved Kjettrupgaards Brand, men hun kunde ikke bevise det, hvorfor hun indgav Ansøgning til Kongen om Eftergivelse af Stempelbøden.

Hun erklærede heri, at Kontrakten var brændt, og at hun ved Branden havde mistet næsten alt, hvad hun ejede. Ogsaa Bastholm havde ved Branden

[1]) Danske Lov V, 3, 21.

[2]) Jvf. Begtrup VI, 420 med Angivelser for Aar 1803.

[3]) Hendes Broder Jens Godsen var ogsaa Forpagter af Hammelmose, døde 1738.

og ved anden Lejlighed mistet alt, hvad han ejede, og boede nu hos sin Søn. Ved kongelig Resolution fritoges Fru Statlænder saa for at betale den forbrudte Sum mod at erlægge dobbelt Stempeltaxt og lige saa meget til de Fattige [1]). Niels Bastholm fraflyttede formodentlig Gaarden 1746 og tog altsaa Ophold hos sin Søn, formodentlig den Christen Bastholm, hvis Hustru døde i Brødslev 1761 [2]).

1752 $^{14}/_{3}$ (Skjøde $^{29}/_{4}$) solgte Fru Statlænder Kjettrupgaard med Tiende og $28^{3}/_{4}$ Td. Hk. Bøndergods, men uden andet Inventar end 1 Plov og 1 Harve til *Johan Frederik Mathiesen* af Løkken for 4,400 Rdl [3]). Han boede her i de følgende Aar, og 1756 $^{30}/_{11}$ kjøbte han Hjermeslev Kirke med tilhørende Gods af Ejeren af Børglum Kloster, hvorefter den laa til Kjettrupgaard indtil 1848. Mathiesen, der var født i Mariager 1751 $^{19}/_{5}$, døde 1791 $^{22}/_{5}$ paa Bjørnkjær i Biersted Sogn, hvilken Gaard han allerede havde kjøbt 1767 $^{21}/_{12}$, og hvor han siden havde haft Bopæl. Han var gift med *Ingeborg Christens-*

---

[1]) Rentek. Forestillingsprotokol 1752 Nr. 29.

[2]) Niels Bastholms Hustru hed Sara Kirstine. De havde en Datter Maren, og Gjertrud Nielsdatter Bastholm, der var gift med Degnen Niels Goische i Saltum, var formodentlig ogsaa deres Datter. Sønnen Christen Nielsen Bastholm nævnes 1757 som værende fra Løkken. Han blev nævnte Aar gift i Blokhus med Anne Pedersdatter, og 1767 boede han i Brødslev og førte Proces med Prokurator Friis i Aalborg. Hans anden Hustru hed Birthe Jespersdatter; de boede 1773—82 i Blokhus og havde i disse Aar 4 Børn til Daab i Hune Kirke [Ingstrup og Hune Kbg.; J. E. 1768, S. 66, 135, 162, 327.]

[3]) Landst. S. & Pb. 43.

datter Lund, der 1. Gang havde været gift med Erik Pedersen Schmidt i Løkken [1]).

Med hende havde Mathiesen følgende Børn fødte paa Kjettrupgaard:

1. Henrik, f. 1752, † som Barn; 2. Sophie Kathrine, f. 1753 [2]); 3. Johanne Kirstine, f. 1754, gift ca. 1792 med Sognepræst Søren Balling til Bjergby-Mygdal; 4. Anne Dorthea, f. 1755, gift med Henrik Winde til Burholt; 5 og 6. To Børn døde spæde; og 7. Frederikke Lovise, der vist var født paa Bjørnkjær [3]).

Medens Mathiesen boede paa Bjørnkjær var Kjettrupgaard en Tid bortforpagtet til hans Stedsøn, Erik Schmidt, der døde 1782, 31 Aar gl., og senere synes Mathiesen selv at have drevet Gaarden. Efter hans Død blev der holdt Auktion over Kjettrupgaard, og den blev da med Tiender og Gods solgt til hans ældste Datter for 13,130 Rdl. Hun ægtede imidlertid samme Aar (1791 $^{7}/_{12}$) *Mathias Wagaard Yde*, til hvem der 1792 $^{21}/_{6}$ blev udstedt Skjøde paa Gaarden. Han var født 1769 i Salling og var Søn af Gaardejer Mads Yde [4]) og Ide Kirstine Wagaard. Efter at *Sophie Kathrine Mathiesen* var død 1794 $^{27}/_{3}$ (begr. i Hjermeslev Kirke) ægtede Yde 1799 *Anne Frøstrup*, der var Enke efter Skudehandler Jens Svendsen Bondrup i Blokhus, men

---

[1]) Hun var en Søsterdatter af Legatstifteren, Skudehandler Svend Thomsen Lund i Løkken [A. S. Nr. 150].

[2]) Se den følgende Ejer af Kjettrupgaard.

[3]) Landst. S & Pb., Ingstr. Kbg.

[4]) Mads Yde blev 1791 viet til Jomfru Frederikke Mathiesen paa Kjettrupgaard, formodentlig Søster til Sønnens Hustru. Han nævnes da som værende fra Sallingsund. 1796 boede han i Blokhus, men hans senere Skjæbne er ubekjendt [Kbg., Jydske Eft. $^{17}/_{9}$ 1796].

1801 $^{17}/_{8}$ døde Yde og efterlod sig kun en Søn (Johan Frederik, f. 1792) af 1. Ægteskab. Af Skiftet efter Yde ses, at Boet bl. a. ejede Briggen »Karitas« med tilhørende Pakhus ved Grønhøj; Skibet havde tidligere tilhørt Anne Frøstrups 1. Mand, men af den Omstændighed, at der var opført Pakhus ved Grønhøj, kan man vel slutte, at der herfra har fundet Ud- og Indførsel Sted omkring Aar 1800. Anne Frøstrup, som altsaa 1801 anden Gang blev Enke [1]), var født 1770 $^{9}/_{3}$ og var Datter af Degnen i Ugilt-Taars, Christen Nielsen Frøstrup, og Anne Marie Ottesdatter, der døde paa Kjettrupgaard 1809 $^{20}/_{3}$. Anne Frøstrup var et godt Parti, idet hun efter begge sine Mænd havde arvet en Del Midler, og hun var jo desuden ingen gammel Kvinde. Det varede da heller ikke mange Aar, inden hun atter blev gift; denne Gang med *Jesper Bartholin Sommer*, til hvem hun 1805 $^{18}/_{1}$ blev viet. Han var født 1768 $^{4}/_{12}$ paa Gammelgaard i Ning Herred, var 1795 Forvalter paa Hammelmose og blev 1801 Ejer af Rønnowsholm, som han dog snart efter solgte. Sommer, der var Forligs- og Tiendekommissær døde 1831 $^{27}/_{4}$, og Anne Frøstrup var for tredje Gang barnløs Enke [2]). Som Bestyrer af Gaarden i de følgende Aar nævnes dels den foran anførte Johan

[1]) Om hendes 1. Mand se 1. Del, S. 178.

[2]) En Del Paarørende havde Ophold hos hende paa Kjettrupgaard, saaledes Ingeborg Marie Thura, der døde her 1811 $^{20}/_{8}$, 67 Aar gl., og som var Datter af Præsten Laurids Thura i Jelstrup-Lyngby og Anna Bondrup af Blokhus. Endvidere Inger Kathrine Sommer, gift 1834 $^{28}/_{2}$ med Gaardejer Knud Jensen i Vestermark, og Lovise Sommer, gift 1847 med Lars Poulsen Vald i Manna.

Frederik Yde (1832) og Jens Carl Sommer [1]). Anne Frøstrup eller Madam Sommer, som hun kaldtes i de senere Aar, døde 1848 $^{12}/_{1}$, og i Anledning af Skiftet efter hende og hendes tidligere afdøde Mand afholdtes der 1848 $^{4}/_{4}$ Auktion over Gaarden med Gods. Gaarden stod da for Nhk. 9—2—1—$^{3}/_{4}$ foruden Klitterne og Pakhuset, som brugtes under den. Bøndergodset bestod af 6 Gaarde, 2 Bol og 38 Huse. Gaardene vare Havgaard i Brødslev, Sønder Kjettrup, Vestermark og 3 i Trudslev; Bolene laa i Brødslev og Sønder Kjettrup og Husene laa i Klitterne, Grønhøj, Brødslev, S. Kjettrup, Trudslev, Skulsmark, Kringelstederne, Fjordbjerg og et Hus i S. Saltum. Husene i Skulsmark, Kringelstederne, S. Kjettrup, Trudslev og Grønhøj havde tildels priviligeret Hk., hvilket maa antages at hidrøre fra, at de vare opførte paa det foran omtalte af Sandflugten ødelagte Areal. Det priviligerede Gods havde Nhk. 2—3—2—2 og det upriviligerede ca. 27 Td. Endvidere afholdtes ved samme Lejlighed Auktion over Kongetienden af Kjettrup Sogn, Hjermeslev Kirke samt alle 3 Tiender af en Gaard i Ejersted (Matr. Nr. 16).

For Kjettrupgaard med Bøndergods blev der budt 31,050 Rdl., men Budet forkastedes, hvorefter ny Auktion afholdtes $^{10}/_{6}$ s. A., ved hvilken Lejlighed Madam Sommers Broder, Advokat Broder Brodersen Frøstrup [2]) i Arendal bød 31,050 Rdl. uden dog at

---

[1]) Søn af Sejer Christian Sommer og Sophie Hjetting, født 1808 paa Karlslund, død 1843 $^{28}/_{6}$ paa Kjettrupgaard.

[2]) Foruden ham havde Madam Sommer en Broder Niels Christian Frøstrup, der døde som Husmand i Grønhøj og efterlod sig en Søn Christian Severin Frøstrup, hvilken lige-

faa Hammerslag. Ved en 3. Auktion, der afholdtes $^{14}/_{9}$, opnaaedes kun et Bud paa 20,000 Rdl., hvilket gaves af Arvingen, Proprietær Sommer paa Granborg ved Randers, men endelig blev Gaard og Gods ved en 4. Auktion 1849 $^{15}/_{3}$ tilslaaet Kammerraad, Godsforvalter *Severin Lund Müller* af Skjørring paa Falster for 27,300 Rdl. Denne, der var ugift, frasolgte Størstedelen af Godset, og 1856 solgte han Gaarden med et Tilliggende af ca. 800 Tdr. Land, Hk. ca. $10^{6}/_{8}$ Td. og $4^{1}/_{2}$ Td. Hk. Bøndergods for 50,000 Rdl. til *Frederik Christian Keller,* forhen Ejer af Lundergaard; se derunder. Da Keller kjøbte Gaarden havde den lave Bindingsværkshuse med Straatag og lignede i det hele en almindelig Bondegaard, men 1857 opførte Keller en ny Gaard nogle Hundrede Alen syd for den gamle, og den nye Gaard fik saavel i Omfang som i Udseende et herregaardsagtigt Præg; Stuehus og Sidebygningerne have Skifertag, hvis Skifer hidrører fra Skibet »William«, som paa Rejse fra Port Madoc 1853 forliste ved Grønhøj. Syd for Stuehuset anlagde Keller paa bar Mark en af høje Jorddiger omgjærdet Have af ret betydelig Udstrækning. og i de forløbne 50 Aar have Træerne naaet en anselig Højde, der vidner om, at Løvtræer ogsaa kunne trives tæt op ad Vesterhavet. Det af Keller opførte Vaaningshus er for nogle Aar siden paasat en Etage og indrettet til Badepensionat, hvilket, efter at Gaarden 1899 $^{12}/_{1}$ ved Tvangsauktion blev tilslaaet „*Aalborg Bys og Omegns Spare-*

---

ledes var Husmand i Grønhøj. Sidstnævnte arvede $^{1}/_{4}$ af Boet efter Sommer og Hustru, hvilken Part udgjorde 6086 Rdl.

kasse" for 10,000 Kr. [1]), var bortforpagtet til Kellers Hustru, medens Sparekassen selv lod Gaarden drive indtil den i April 1904 solgte den for 120,000 Kr. til *Marius Petersen*, hidtilværende Bestyrer [2]).

KIRKEN.

Ingstrup Kirke [3]), der i den katolske Tid skal have heddet »Sct. Mariæ Kirke«, er ligesom de øvrige Kirker her i Herredet bygget medens den romanske Stil blev anvendt og maa saaledes antages at være opført 1050—1200. Den er 55 Al. lang og 15 Al. bred i Skibet og er tækket med Bly. Dens ældste Del, Kor og Skib, er opført af Granitkvadre paa en profileret Sokkel, men Størstedelen af Skibets Mure ere senere omsatte. I en af Stenene her findes indhugget et Kors. I Koret findes 2 af de oprindelige Vinduer i tilmuret Stand, og ligeledes har den nordre Kirkedør været bevaret, dog lukket med Mur, men Døroverliggeren er nu fjærnet, idet der for kort Tid siden er indsat et nyt Vindue her. Kor og Apsis ere forsynede med Granitgesimser og det sidste tillige prydet med en Rundbuefrise. Om Kirkens Indre skal anføres, at Skib og Kor have senere indbyggede Stjernehvælvinger, hvoraf Korets ere prydede med Kalkmalerier, idet der i 2 af Mellemrummene mellem Ribberne findes

[1]) Sparekassen lod sig Gaarden udlægge som ufyldestgjort Panthaver.

[2]) Hvetbo S. & Pb., Auktionspr., Ingstr. Kbg.

[3]) Se bl. a. Trap III og Aarb. for nord. Oldkyndighed 1894. Min Tak til Hr. Pastor Madsen, Ingstrup, for adskillige Oplysninger.

malet en Bispe- eller Helgenskikkelse og i et andet Felt i Hvælvingen Løvens Evangelisttegn (ɔ: Marcus). Disse Billeder have ikke været overkalkede, hvilket er Tilfældet med tilsvarende Billeder i de andre Felter, men denne Overkalkning er sket i saa sen Tid, antagelig efter Aar 1800, at Kalklaget endnu er for tyndt til at kunne fjærnes. Ogsaa Muren mellem Kor og Apsis har ind mod Koret været prydet af et Kalkmaleri, men dette, der viser Dommedag (Basunblæsende Engle og Mennesker, der staa op af Gravene), vil efter at en Del af det har været afdækket af Nationalmuseets Udsending atter blive overkalket, da det dels er uden kunstnerisk Værdi og dels skjules af Altertavlen.

Forøvrigt har Undersøgelser vist, at Kirken overalt har været prydet med Vægbilleder og Ornamenteringer.

Taarnet er opført senere end Kirken af store gule og røde Mursten samt Kvadre fra den nedbrudte Vestgavl, hvoriblandt findes en Alterplade med Relikviegjemme. Taarnets Gavle vende mod Syd og Nord, hvilket sættes i Forbindelse med et Sagn; se nedenfor.

Det overhvælvede Taarnrum har Spidsbue ind til Skibet, hvorfra det indtil 1905 var adskilt ved en Trævæg, i hvilken der sad en udskaaret Dobbeltdør, som formodes at være fra Tiden henimod Aar 1600 [1]). Den vil nu blive opbevaret i Vends. hist. Museum. Ved Taarnets vestre Mur staar et i 1905 anskaffet *Orgel;* Pengene dertil ere indkommne dels ved Salg af Trudslev Ejerlavs Fællesjord og dels sammenskudt af den øvrige Menighed.

---

[1]) Tegn. af ældre nord. Arkit. 2 S., 1 R., Pl. VI.

Vaabenhuset er paa Kirkens Sydside og er opført af Kvadre fra den nedbrudte Kjettrup Kirke samt tækket med Tegl. Et rundbuet Vindue samt en med Kors prydet Vinduesoverligger her maa antages at hidrøre fra Kjettrup Kirke, og Vaabenhuset, der har fladt Loft, er følgelig opført henimod Aar 1600.

Med Hensyn til Kirkens indre Udstyrelse bemærkes, at *Prædikestolen* er fra det 16. Aarhundrede og er prydet med udskaarne Fremstillinger af Jesu Liv. Den har følgende Indskrift:

»Anno 1585 haffuer Hr. Jørgen Jensen oc hans kiere Hustru Karen Lauritzdater oc Jens Nielsen oc Matz Jensen kierke werie sampt mænige sogene mend ladit bekoste oc sat denne predike (stol).«

I det 18. Aarhundrede skal den tillige have baaret følgende Sentens:

»Pastoris est suggestum ascendere aliquod dicere et iterum descendere [1]).«

Kirkestolene have meget smukke Renæssanceornamenter og ere fra det 17. Aarhundrede; en af de bagerste bærer Aarstallet 1638 og Bogstaverne N. G. S. ✕ M. I Kirkens Skib hænger et *Maleri* forestillende Farisæeren og Tolderen i Templet samt Jesus staaende i Baggrunden. Det er formentlig forfærdiget af Skoleholder Niels Jacobsen Kaas, der gav sig af med sligt; jvf. Hjermeslev Kirke.

Alteret er af Granit, men Overliggeren er fjærnet

---

[1]) o: »Præsternes Sag er det at bestige Prædikestolen, at sige noget og at gaa ned igjen«. En ligelydende Indskrift skal ogsaa have staaet paa Horne Kirkes Prædikestol [Kallske Manuskr. Sml., 4°, Nr. 495, S. 80 og 163]; jvf. Luther: Tritt frisch auf, thu's Maul auf, hør bald auf.

og som foran nævnt indmuret i Taarnet. Under den nyere Træoverligger findes endnu Alterets Helgengrav, der 1906 blev aabnet under Nationalmuseets Undersøgelse, og som viste sig at indeholde en lille Blykiste, hvori fandtes en Bensplint og en Træsplint indsvøbte i et Stykke Silketøj. Efter Undersøgelsen nedsattes Blykisten atter i læsket Kalk og det hele tillukkedes.

Altertavlen er i Renæssancestil og er sandsynligvis bekostet samtidig med Prædikestolen, thi de samme Folks Navne findes ogsaa herpaa. Medens Sidefløjene bærer Inskriptioner fra den hellige Skrift, har Midtfeltet et smagløst Maleri forfærdiget af ovennævnte Skoleholder og formodentlig bekostet af Kirkeejeren Hans Rudolf Grabow og Hustru Elisabeth Rantzau, thi disses Navne findes tilligemed Aarstallet 1741 derpaa. Maleriet forestiller Kristus paa Korset, ved hvis Fod de hellige Kvinder staa. En af dem opfanger det fra Kristi Side nedløbende Blod i en Skaal, og i Baggrunden ses Jerusalem malet med stærk rød Farve. Dette Billede vil nu (1907) blive erstattet af et Korsfæstelsesbillede, malet af Kunstneren Chr. Bang, Kjøbenhavn, og skjænket Kirken af Bankdirektør Jacob Mortensen i Chicago, som er født i Gaarden Klitladen. *Alterstagerne* ere »Gud til Ære og Kirken til Prydelse« skjænkede 1666 af Præsten Jakob Ottesen og Hustru Ingeborg Lauridsdatter. *Døbefonten* er af Granit og fra romansk Tid, Bækkenet er uden Prydelser og har Aarstallet 1666. Paa Korvæggen hænger et stort, udskaaret *Krucifix* fra gotisk Tid, og i Vendsyssels historiske Museum findes en ca. 2 Alen høj, godt skaaret *Mariafigur* samt en *Helgen-* eller

Apostelfigur i samme Størrelse, men daarligere udført. Disse Figurer, der stamme fra katolsk Tid, ere for mange Aar siden komne her fra Kirken og have senere henligget i Løkken, indtil Museet for faa Aar siden erhvervede dem.

Lysekronerne, 2 tolvarmede Messingkroner, der findes ophængte i Skibet, ere skjænkede til Kirken 1905. Giverens Navn er ikke anført.

Foran Alteret findes *Gravsten* over Præsten Jørgen Jensen Vejle og Hustru (se Præster), og i Skibets Midtergang fandtes forhen en romansk Gravsten over samme Præsts Moder, Maren Clausdatter af Vejle, † 1587 $^{8}{}_{2}$, men den er nu henlagt paa Kirkegaarden ved Kirkens Sydmur. Ligeledes laa der forhen i Skibets Midtergang en Sten uden Indskrift, men med et stort udhugget Kors; den er nu nedlagt midt i Taarnets Gulv. I Kirkens nordre Mur er opsat en Mindeplade over Præsten Peder Poulsen, som med Hustru er begravet under de to øverste Stole. I Følge Kirkebogen ere endvidere følgende Personer begravede i Kirken:

Birgitte Ibsdatter af Kjettrup 1679, Kapellan Laurids Nielsen 1648 og Hustru 1657, Kapellan Niels Lauridsen 1648, Kapellan Christen Hammer 1650, Præstekonen Kirsten Jacobsdatter Holm 1653, Ingeborg Høg, Datter af Pastor Høg i Mov, 1691 og 2 af Pastor Poulsens Børn, døde henhv. 1753 og 1763 [1]).

Et *Sagn* fortæller, at der fra Ingstrup Kirke skal have været en Munkeløngang til Børglum Kloster og derfra til Vrejlev Kloster, samt at den ovenpaa

---

[1]) Om det første af disse Børn bemærkes i Kbg., at de ter »hensat i det aabne Begravelse«.

var betegnet ved en Vej, pikket med Brosten [1]). I Thuras Beskrivelse af Aalborg Stift [2]) siges, at Vejen gik fra Børglum Kloster sydvest over Vrensted Mark og Kjær, hvor den kaldtes »Jordbroen«, medens den ved Børglum Kloster kaldtes »Munkebro«. Et andet Sagn fortæller: Da Ingstrup Præstegaard var en Herregaard boede en Gang en Adelsmand der, hvis Søster lod sig forføre af en ufri Mand ved Navn Engelbrekt. For at undgaa Herremandens Forfølgelse flygtede de op i Kirketaarnet, som den fortørnede Broder lod antænde, og derved mistede Engelbrekt Livet, medens hans Elskede undkom og fandt Skjul paa det Sted, som senere fik Navn »Skjulsmark«. Til Minde om denne Begivenhed, om hvilket der skal have været en Folkevise, blev det gjenopførte Taarns Gavle vendt mod Nord og Syd [3]). Sagnet er vist hvad Slutningen angaar opstaaet ved en urigtig Folkeetymologi af Navnet Skulsmark, der dog i Almuesproget hedder Skulsmark og ikke Skywlsmark, ɔ: Skjulsmark.

Nogle Notitser vedrørende Kirkens Historie m. v. ville formentlig ikke være uden Interesse. Fra Tiden før Reformationen have vi kun den Efterretning, at Kirken 1525 gav 14 Mark eller omtrent Værdien af 1 Tønde Smør til Landehjælp [4]). Ved Reformationen kom Kirken under Kronen, og 1552 angives den Tiende til ca. $13^1/_2$ Td. Rug, $16^3/_4$ Td. og 6 Tdr. Havre samt 15 Lam, 6 Grise og 3 Kalve [5]). 1635 $^{11}/_7$ toges Vurderingsvidne paa de nye *Kvindestole*, der da vare anskaffede, og Omkostningerne

[1]) Jvf. Olufsens Kollektana, S. 103. [2]) Thottske Saml. 4° 1445. [3]) Marm. Danica II, 267. [4]) D. M. 4, II, 49. [5]) P.

ansattes saaledes: Kost og Løn til Arbejdsfolkene 96 Dlr., 20 Tylt Planker foruden de gamle, 4 Bjælker til Fod under Stolene 5 ß, Træ til Knappen paa Stolene 1 Sldr. og Hornlim 1 ß [1]). Det følgende Aar toges Syn over Kirkens Brøstfældighed. Det ses heraf, at Tagblyet var afblæst flere Steder, og *Taarnet* var baade ud- og indvendig revnet. 3 Glamvinduer af Træ vare udblæste, og Træværket i Taarnet var meget raaddent. Karlstolene i Kirken vare ligeledes raadne, Messesærken og Messehaglen vare gamle, hullede og revne, og to Bibler af Chr. III.s Udgave vare forslidte og ubrugelige. Endelig var Laasen og Nøglen til Kirkedøren i Stykker. Det *Hus* norden for Kirken, som var bygget til Sten og Kalk og til Støtte for Muren, var forfaldent paa Blyet. Baade det øverste og nederste *Vaabenhusloft*, hvor Kirkens Korn skulde ligge, var raaddent og ikke til at lægge Korn paa, og *Kirkegaardsdiget* og Stenterne vare meget forfaldne [2]). 1679 bestod Kirkens *Inventar* af:

Kalk og Disk af forgyldt Sølv, 2 smaa Kalk og Disk til Brug ved Sygebesøg, 1 Messehagel af rødblommet Kaffa med Kors af Guld og Sølvgaloner, 1 Messesærk, 1 Alterklæde af Lærred, 1 Par Messinglysestager, 1 Tinflaske paa 2 Potter, 1 Fattigblok med Laas, 1 Chr. III.s Bibel in fol., 1 Alterbog, 1 Ligbaare og 1 Klokke [3]).

Samme Aar angives Kirkens *Tiende* til: 20 Td. Rug, 34 Td. Byg og 12 Td. Havre, og den var bortfæstet til Sognemændene. Kirken ejede da Landgilden af 1 Gaard i Trudslev, Skyld 2 Td. Byg,

[1]) Tgb. [2]) Tgb. 1636 $^{2}/_{4}$.
[3]) Vendelbo St. Kirkers Regnskabsbog.

Herligheden til Aalborghus, Landgilden af 1 Gaard i N. Saltum, Skyld 3 Td. Byg, og af 1 Gaard i Ejersted i Saltum Sogn, Skyld 2 Td. Byg, Herligheden til Landsdommer Jens Lassen paa Fyn. Endvidere 1 Kirkejord i Saltum Sogn, Skyld 6 Skp. Byg, og 1 Kirkejord i Hunetorp, Skyld 6 Skp. Byg [1]) 1686 ejede Kirken 2 smaa Bol i Saltum og Hune, Skyld hver $^1/_2$ Td. Byg, og endvidere havde den Skylden af et Bol i Alstrup, hvis Herlighed laa til Birkelse [2]) Ved Matrikuleringen blev Kirketienden, der da var 20 Td. Rug, 36 Td. Byg og 12 Td. Havre, ansat for 62 Td. Hk., men da den i Følge Tingsvidne af 1700 $^6/_7$ paa Grund af Sandflugt kun kunde udbringes til 20 Td. Rug og 20 Td. Byg, blev Hk. senere nedsat til 60 Td. Kongen skjødede 1700 $^{23}/_3$ Kirken med Kirkeskyld af 1 Sted i Trudslev og 1 Sted i Ejersted [3]) til Justits- og Kancelliraad, Landsdommer Fr. Lelius. Denne havde nemlig en Fordring paa Kongen for resterende Pension, hvilken ved Nytaar 1699 var løbet op til 2194 Rdl., og herfor foreslog Lelius sig udlagt noget Gods, men da Godset imidlertid blev udlagt til Ryttergods, fremkom Lelius med Forslag om, at Kongen skulde afstaa Ingstrup og Hune Kirker med tilliggende

---

[1]) Vendelbo St. Kirkers Hovedjordebog. I Følge Præsteindb. fra Hune Sogn 1553 havde Præstebordet i Ingstrup da noget Gods i Hune By og Hune Torp, hvoraf Afgiften var henhv. 3 og 2 Td. Korn. Om dette Gods se iøvrigt under Hune Sogn.

[2]) Bispearkivet.

[3]) Førstnævnte Sted stod for Ghk. 0—3—1—2 og havde en Skyld af 1 Td. 2 Skp. Byg og sidstnævnte Sted stod for Ghk. 0—2—1—1 og havde en Skyld af $1^1/_4$ Td. Byg.

Gods til ham, og hvis dette var mere værd end hans Fordring, kunde Kongen faa en Part, som Lelius gjennem sin Hustru havde faaet i Skibet »Spes«, senere kaldet »Havmanden«, hvilken Andel var ansat til 300 Rdl. Kongen gik ind paa dette Forslag, for saa vidt som han vilde afstaa Ingstrup Kirke til Lelius, naar denne vilde tage hver Tønde Hk. for 35 Rdl. og betale det eventuelt overskydende Hartkorn med rede Penge [1]). 1706 ansøgte Lelius' Enke, Fru Anne Cathrine Spend, om Tilladelse til at tage Blyet af Kirketaget og erstatte det med Tegltag [2]). Hun havde Tienden bortforpagtet til Jordan Henriksen paa Kjettrupgaard, og Christian Jørgensen, forhen Forvalter ved Birkelse, lod 1706 $^{2}/_{11}$ afholde Auktion i Aalborg over Kirken med jus patronatus, men den blev ikke solgt [3]). 1711 $^{5}/_{8}$ solgte hun den til Sognepræst i Viborg, Mag. Mads Trane, fra hvis Dødsbo den ved Auktion efter Højesteretsdom af 1716 $^{3}/_{6}$ kom til Mag. Thomas Bhie i Viborg. Han afhændede den 1727 $^{2}/_{4}$ til Amtmanden i Skanderborg, Konferentsraad Jørgen Grabow til Urup, som atter 1741 solgte den til Kaptejn Hans Rudolf Grabow til Bratskov. Derefter var den i hans Besiddelse indtil 1761 $^{29}/_{4}$, da han solgte den til Oberst Jens de Poulsen til Børglumkloster, og den laa saa til Klostret til 1836 $^{7}{}_{5}$, da den ved Auktion blev kjøbt af Søren Andersen i Ingstrup, hvis Enke Maren Jensdatter 1859 $^{24}/_{12}$ skjødede den til Mads Chr. Larsen i Ingstrup. Hans Enke skjødede den atter 1863 $^{23}{}_{6}$ til sin Søn Chri-

[1]) Rentek. Forestill. Protokol 1699 $^{7}/_{7}$—1701 $^{26}/_{7}$, Blad 144—145. [2]) Bircherods Dagbøger, S. 495. [3]) Auktpr.

sten Madsen, som 1870 $^{28}/_{5}$ afhændede den til en Christen Frandsen, og samme Aar blev den atter solgt til Bødker Lars Jensen. Denne skjødede den 1877 $^{9}/_{1}$ til Dyrlæge A. Bentzen i Brønderslev, hvis Enke 1883 $^{8}/_{12}$ solgte den til de nuværende Ejere, Kjøbmand Christian Larsen i Manna og Gaardejer Niels Knudsen Christensen af Vestergaard i Filholm [1]). Det tiendeydende Hk. er 185 $^{6}/_{8}$ Td., og Tienden er matrikuleret til 60 Td. Hk. Om *Tiendeforening* og Kjendelse af 18. Marts og 23. Maj 1815 samt 20. og 21. November 1820 angaaende Kirketienden [2]) af Ingstrup Sogn med Undtagelse af Rolighed og Kjettrupgaard, kgl. konfirmeret 17. Aug. 1830, se Hvetbo H. Pantepr. I, Side 392 b.

KONGETIENDEN.

Kongetienden af Sognet blev ved Anordn. af 1558 $^{1}/_{11}$ henlagt til Superintendentens (Bispens) Underhold i Vendelbo Stift [3]), og hertil laa den endnu 1830, men senere er den overgaaet til Statskassen. 1678 var den bortfæstet til Niels Poulsen, Forvalter paa Hæstrupgaard, der $^{13}/_{7}$ nævnte Aar fik Erklæring fra Beboerne, at de formedelst Sandflugt vilde yde Tienden efter Neg [4]). Det tiendeydende Hk. udgjør 177 $^{3}/_{8}$ Td. [5]). Om Tiendeforening se under Kirken.

OFFENTLIGE STIFTELSER.

1. *Mette Hagens Legat,* stiftet 1750 af Mette Bartholomæusdatter Hagen, Enke efter Præsten Jens

[1]) Landst. S. & Pb., Hvetbo S. & Pb.
[2]) Samt Konge- og Præstetienden. [3]) K. B. [4]) Tgb. [5]) Pr.

Godsen; se Præster. Legatet bestod af 100 Rdl., nu 200 Kr., hvis Renter uddeles til Fattige i Ingstrup Sogn; det bestyres under Amtsraadets Tilsyn af Sogneraadet og uddeles af Præsten. Fundats af 1750 $^{17}/_{7}$.

2. *Ide Wilsbechs Legat*, stiftet 1740 af Ide Frederiksdatter Wilsbech; se Kjettrupgaard. Det bestod af 80 Rdl. grov Kurant, nu 160 Kr., hvis Renter, 5 pCt., deles mellem Ingstrup Sogns Fattige og Skolen. Legatet bestyres under Amtsraadets Tilsyn af Sogneraadet. Fundats 1752 $^{20}/_{5}$. Det henstaar paa 1. Prioritet i Kjettrupgaard.

3. *Peder Andersen Vestermarks og Hustru Ane Marie Sørensdatters Legat for Trængende i Ingstrup Sogn*, stiftet 1886 af Ane Marie Sørensdatter, f. 1823, død 1897, Enke efter Gaardejer Peder Andersen Vestermark, død 1884. Legatet bestaar af 2,000 Kr., hvis Renter af Bestyrelsen for den fri Fattigkasse uddeles til Trængende udenfor Fattigvæsenet, fortrinsvis Legatstifternes Slægt. Legatet bestyres som ovennævnte. Fundats af Januar 1886.

4. *Peder Andersen Vestermarks og Hustru Ane Marie Sørensdatters Legat for Trængende i Ingstrup, Hjermeslev og Alstrup Sogne*, stiftet 1894 af den samme som under 3 nævnt. Kapitalen udgjør 2,000 Kr. og Renterne uddeles til Trængende uden for Fattigvæsenet med $^{1}/_{2}$ i Ingstrup S., $^{1}/_{4}$ i Hjermeslev S. og $^{1}/_{4}$ i Alstrup S. Det bestyres som ovennævnte. Fundats af 1894 $^{1}/_{3}$.

NOTITSER OM PRÆSTEEMBEDET.

Foruden Indtægten af Annexsognene, hvorom henvises til Beskrivelsen af disse, havde Præsten *1552* følgende Indtægt: *Præstetienden* af Ingstrup og Kjettrup Sogne, hvilken vel har været af samme Størrelse som Kirketienden og altsaa i alt har udgjort ca. 15 ½ Td. Rug, 26 Td. Byg og 6½ Td. Havre samt 28 Lam, 10 Grise og 3 Kalve [1]); *endvidere* 7 Td. Korn af en Gaard i Brødslev (se Nørgaard) og 9 Td. Korn af 5 Afbyggere paa Gaardens Grund, 3 Td. Korn af 1 Bol i Huneby og 2 Td. Korn af et Sted i Hunetorp (se Hune S.) samt endelig 6 Td. Korn af en Gaard i Ejersted og 1 Td. af 1 Bol i Hvorup, hvilke laa til Kjettrup Præstebord, medens de øvrige laa til Ingstrup Præstebord. Desuden havde Præsten jo *Indtægten af Ingstrup og Kjettrup Præstegaarde.* *1571* var Præstens *Korntiende* af disse 2 Sogne 22 Td. Rug, 40 Td. Byg og 12 Td. Havre, hans *Kvægtiende* var 11 Lam og hans *Offer* 5½ ℔. Til Præstebordet i Ingstrup laa Gods, som svarede 18 Td. Byg, 1 Skovsvin og 21 Skill. Gjæsteri til Præsten, og til Kjettrup Præstebord svaredes 6 Td. Korn af 2 Bol og 1 Gadehus samt 1 Td. Korn af 1 øde Jord [2]). *1625* var Tienden af begge Sogne, der jo nu vare sammenlagte, 20 Td. Rug, 33 Td. Byg og 12 Td. Havre samt 10 Lam og 11 ℔ i Offer. Landgilden af Kjettrup Præstegaard var tilligemed Skylden af dens Annexgods lagt til Aalborg Slot. Om Tienden bemærker Præsten, at den kunde være lidt mere

[1]) P.; jvf. foran under Kjettrup Sogn og Ingstrup Kirke.
[2]) P.

eller mindre, eftersom Gud gav Velsignelse og Afgrøde, men fra Indtægten afgik nu Løn til en Kapellan [1]). *1690* skulde Præstetienden udgjøre 20 Td. Rug og 20 Td. Byg, naar det altsammen kunde faas, og denne Nedgang maa hidrøre fra Sandflugtens Ødelæggelser. Hans Andel af Kvægtienden var for hele Pastoratet kun 4 Sldlr. og Offeret 9 ß til hver Højtid. Tidligere havde hver Gaard i Sognet givet *Sct. Hans-* og *Paaskerente*, der bestod i en Kage af Værdi 8 Skill. samt 1 Snes Æg og 1 Ost fra hver Yder, men paa Grund af den store Armod var denne Ydelse næsten ophørt. *Julerente* havde det ikke været Skik at give her [2]). 1768 opgaves Præstens Indtægt til 400 Rdl., og 1830 $^6/_3$ indberettes, at Præstens Andel af Korntienden tilligemed Landgilden af Annexgodset for *hele Pastoratets* Vedkommende udgjorde 56 Td. Rug, 240 Td. Byg og 19 Td. Havre, Kvægtienden ca. 20 Rbd. og Offer og Akcidenser ca. 140 Rbd. [3]).

NOTITSER OM DEGNEEMBEDET.

Skjønt Degneembedet i Ingstrup betjentes af en Sædedegn, d: en bosiddende Degn, eftersom det laa for langt fra en Latinskole til at kunne betjenes

[1]) P: [2]) P.

[3]) Jens Møller: Forsøg til en Beskr. over Danm. gestl. Embeder, II H., S. 56. Om Kaldets Beskaffenhed i det 19. Aarhundrede vil videre kunne erfares af Jens Møllers anførte Værk, samt af Bloch Suhrs Kaldslexicon og Hertz: Efterretninger om gejstl. Embeder, og endelig kan henvises til de ved Embedsledighed udfærdigede officielle Opslag, der findes i Kollegialtidenden, Departementstidenden og Ministerialtidende B.

af en Løbedegn eller Discipel i Skolens øverste Klasse, som om Søndagen vandrede ud for at synge i Kirken, for efter endt Tjeneste at »løbe« tilbage til Skolen igjen, havde Degnen dog intet Degnebol her 1553, og det Bol, som sagdes at være Degnebol, antog man laa til Børglum Kloster; dog kunde det synes, som om Degneembedet tidligere var bleven betjent af en Løbedegn, thi der svaredes Pension til Aalborg Skole; se nedenfor. 1571 opgives Indtægten til 4 Td. Korn og 40 Gjæs af Ingstrup Sogn og $1^2/_3$ Td. Korn og 20 Gjæs af Kjettrup Sogn [1]). Hjermeslev og Alstrup Sogne havde i det 16. og 17. Aarhundrede et selvstændigt Degneembede [2]). 1673 indberettes, at Degnen ikke har noget Bol, da det er ødelagt af Sand, men Bymændene i Trudslev havde bevilget ham et Hus (se Side 39). Hans Indtægt var 4 Td. Byg samt Paaske- og Sct. Hansrente, som var uvis. 1690 opgives Degnens Indtægt af hele Pastoratet til 13 Td. 5 Skp. Byg samt Paaskerente 5 Lispund Brød og $2^1/_2$ Ol Æg, Sct. Hansrente 3 Lispund Ost, samt 40 Gjæs. Det var ikke Skik at ofre til Degnen. Til Aalborg Skole svarede han en Afgift af 6 Td. Byg [3]). 1768 ansættes Indtægten til 86 Rdr. [4]).

SKOLERNE.

Ved Pl. 1741 $^{29}/_4$ fordeltes Distrikterne saaledes, at Beboerne i Brødslev, Trudslev, Rolighed, Vestermark, Sønder og Nørre Kjettrup skulde høre til

[1]) P. [2]) Den første Degn, der ses at være kaldet til hele Pastoratet, var Degn Nr. 4 i Ingstrup.

[3]) P. [4]) Bispearkiv.

Degneskolen og Beboerne i den øvrige Del af Sognet til *den anden Skole* (ø. Skole) [1]). Ved Skolefundatsen af 1741 $^{28}/_{12}$ bestemtes det endvidere [2]), at:

§ 1. *Degnen*, som holder Skole, nyder aarlig 6 Rdl. og 26 Læs Tørv, hvoraf $^1/_3$ Sandtørv:

§ 2. *Skoleholderen* i den anden Skole nyder aarlig 3 Td. Rug, 4 Td. Byg, 4 Rdl. i Penge og desuden den Jord, som hidtil har ligget til Skolehuset, paa den Kondition,

§ 3. at Sognemændene dyrke det for ham som deres eget, for at han ej skal forsømme Skolen.

§ 4. Skoleholderen faar lige saa mange Tørv som Degnen samt om Sommeren Græs til 1 Ko og 8 Faar.

§ 5. Af hvert formuende Barn maa Skoleholderen tage i Introduktionspenge 4 Skill., og af samme, naar det lærer at skrive, 1 Skill. ugentlig, og naar det lærer at regne, 2 Skill. ugentlig.

Af Drenge og Piger fra 15 til 18 Aar gaves 2 Skill. ugentlig i Skolepenge, og af Elever over 18 Aar 4 Skill. ugentlig. Skolepengene anvendtes tilligemed Tavlepenge i alle Herredets Sogne til gudeligt Brug og Skolefornødenheder.

UDDRAG AF INGSTRUP SOGNS KIRKEBØGER

angaaende Personer, der ikke andet Steds ere omtalte.

Jens Pedersen Møller, † 1759, gift 1746 med *Johanne Jensdatter Holm*, f. ca. 1703, † 1800. Han kaldtes Doktor Jens Pedersen eller »den blaa Dok-

[1]) Er vist det af Præsten Jacob Ottesen opførte Skolehus.
[2]) Bispearkivet.

tor« og har vel givet sig af med Lægevirksomhed [1]), ligesom hans Hustru, der almindeligt kaldtes »Doktorkonen fra Ingstrup«, praktiserede som Jordemoder her paa Egnen. Hun nævnes ogsaa i Saltum Kbg. blandt Faddere 1776. Ægteparret havde en Søn, *Hans Pedersen* (Jensen), f. 1751, † som Aftægtshusmand i Ingstrup 1827; han kaldtes »Doktor Hans« [2]).

Sr. *Lars Møller* og *Marie Magdalene Reinert* havde 1791 en Søn Peder Julius til Daab i Ingstrup Kirke.

Ingeborg Brandt, Enke efter Forpagter *Thomsen,* døde 1834 som Fattiglem i Trudslev, 86½ Aar gl.

SOGNEPRÆSTER.

Af Sognepræster i Ingstrup før Reformationen kjendes kun Hr. *Gunde,* der 1335 sammen med Hr. *Palne* i Kjettrup medforseglede et af Prior og Priorisse i Vrejlev Kloster udstedt Skjøde [3]) samt

[1]) At han kaldtes »den blaa Doktor« kunde tyde paa, at han har været Barber, hvilke jo forhen fik nogen Uddannelse i Kirurgi. Barbererne brugte nemlig i det 18. Aarhundredes 1. Halvdel lange, blaa Kapper. Se Werlauffs Antegnelser til Holbergs Lystspil, Side. 124, Noten, samt Jydske Eft. 1769, S. 248, hvor der ironiseres over Kvaksalverne: Den blaa, den graa, den røde Doktor m. fl.

[2]) I Hune Kbg. 1689 nævnes (Absolverede) Niels Doktor i Hunetorp, formentlig en »klog Mand«; han gav sig af med at udstede falske Skriftesedler.

[3]) jvf. Erslevs Repert. Nr. 1726. Hr. Palnes Segl hænger endnu under Pergamentsbrevet (Nørrejylland 9), og af Seglomskriften ses, at hans Efternavn var Niklessøn (Nielsen). Hans Mærke var en damasseret Skraabjælke fra Højre. [Se Henry Petersen: »Gejstlige Sigiller« 51, hvor Kjettrup dog henføres til V. Hanherred, hvad der næppe er nogen Grund til].

Hr. *Anders*, der 1527 var Gildebroder i Guds Legems Lav i Aalborg [1]). Om Præsterne efter Reformationen haves der ret god Besked, og der er den Mærkelighed ved Embedet, at endnu ingen Præst er bleven befordret derfra. Med Hensyn til de to første lutherske Præster ere Beretningerne noget afvigende. Der stedlige Overlevering, der første Gang vides optegnet af Præsten Jacob Ottesen i hans Indberetning af 1690 [2]), har som første Præst en Hr. Niels, der skal have været Munk i Børglum Kloster og derefter Kapellan i Ingstrup. Hans Dødsaar ansættes til 1554, og det bemærkes om ham, at han var Provst. Som hans Efterfølger nævnes Niels Mørk, der ligeledes skal have været Provst, og som døde af Frænesi (Galskab), men da adskillige Omstændigheder tyde paa, at denne Overlevering er urigtig, idet den enten har to Præster i Stedet for én, eller sammenblander Efterretningerne om dem, følges her den af Wibergs Præstehistorie og Vahls Stiftskalender givne Fremstilling af Præsterækken og vi faa da:

I. *Niels Mørk,* der af nogle kaldes Hr. Jens. Var først Munk i Børglum Kloster, blev derefter pers. Kapellan i Ingstrup og ved Reformationen Sognepræst s. St. Hans Bibliothek blev (vist i Aarene 1552—53) optalt af Biskop Ole Chrysostomus († 1553), og det udgjorde 18 Bind [3]), hvilket var ret

[1]) Nyrop: Danm. Gildeskraaer I, 694.

[2]) Bispearkivet. Det er formodentlig denne Indberetning, der ligger til Grund for de senere Indberetningers Præsterække, saaledes Jens Godsens 1729 [Ny kgl. Saml. 4°, 743, S. 325] og Henrik Kopps af 1738 [Thottske Saml. i Fol. 741].

[3]) Kirkehist. Saml. 3, I, 196.

betydeligt paa hin Tid og synes at vidne om, at han var en Mand med gejstlig Uddannelse, hvad der ikke kunde siges om en stor Del af hans Kaldsfæller. 1554 skal han være bleven Provst over Herredet, og 1565 døde han efter at have mistet Forstanden.

II. *Jørgen Jensen Wejle* var født i Vejle ca. 1533, ca. 1563 blev han res. Kapellan i Ingstrup og 1565 Sognepræst her. 1573 blev han Provst, og 1598 $^{10}/_{12}$ afgik han ved Døden efter at have været Ordets Forkynder i 40 Aar, deraf i Ingstrup 35 [1]). 1560 blev han gift med *Karen Lauridsdatter*, med hvem han havde 17 Børn, hvoraf dog kun kjendes følgende:

1. Jens Jørgensen, se Eftermanden; 2. Anne Jørgensdatter, gift med Poul Jensen i Stavad, og 3. Claus Jørgensen, boede i Hjermeslev, se Eftermanden.

1585 lod Jørgen Jensen og Hustru i Forening med Ingstrup Sognemænd bekoste ny Prædikestol og Altertavle i Ingstrup Kirke, og Prædikestolen i Hjermeslev Kirke er sandsynligvis ogsaa bekostet af Jørgen Jensen, da hans, Hustrus og Søns Navne findes paa den. 1571 $^{4}/_{10}$ blev Kjettrup Sogn nedlagt, efter at det var ødelagt af Sandflugt. Senere sagde man:

»Hr. Jørgen lagde Kjettrup Kirke øde,
fordi han vilde Kapellan ej føde,«

da Embedet med de fire Kirker ikke kunde betjenes uden Kapellan [2]).

---

[1]) 1591 var han paa Børglum Kloster til Thale Buddes Daab. J. S., V, 72.

[2]) Marm. Danica II, 267.

Foran Alteret i Ingstrup Kirke findes en Gravsten, der i Følge et latinsk Digt, som læses i Marm. Dan. II, 267 og af Pontoppidan kaldes carmina non inelegantia, bærer følgende Indskrift:

Her hviler ærlig, hæderlig, vis, gudfrygtig og velagtede Mand, Hr. Jørgen Jensen Veil, Provst i Hvetbo Herred og Sognepræst her samme Sted med sine Annexer, som heden sov Anno 1598 den 10. December, efter at han havde været i det hellige Prædikembede 40 Aar, og Sognepræst her i 35 Aar, i hans Alders 65 Aar, og hans kjære Hustru, ærlig gudfrygtig Kvinde, Karine Lavritzdatter, som levede med hannem i 38 Aar og avlede tilsammen 17 Børn og heden sov i Herrens Aar [1]) Gud give dennem begge med alle Christi og Guds Børn det evige Liv.

Om Gravsten over Jørgen Jensens Moder se S. 60.

III. *Jens Jørgensen* var Søn af Formanden og en Tid Medtjener hos denne. Han blev 1587 indskrevet som Student ved Universitetet i Greifswald [2]) og blev 1598 Præst i Ingstrup, men snart efter indviklede han sig ved sin Hæftighed i Stridigheder med Befolkningen, hvilket medførte, at han efter megen Modgang blev afsat fra sit Embede. Gjennem de omfattende Procesakter i Bispearkivet [3]) lader hans Skjæbne sig ret godt belyse, og nedenstaaende meddeles et Uddrag af disse Akter. Af et Sognevidne, dat. Ingstrup Kirke 1601, Søndag før Advent, ses, at der den Gang i Ingstrup levede en Kvinde ved Navn Anne Tøgers, som havde et daarligt Rygte. Hun hørte under Sejlstrup Læn og havde været gift,

[1]) Stenen er aabenbart lagt af hende, men hendes Børn have efter hendes Død forsømt at lade hendes Dødsdag indhugge.

[2]) Kirkehist. Saml. 4, VI, 500.

[3]) Capsa B., særlig Registrant.

men saavel før som efter Mandens Død skulde hun have bolet med 7 forskjellige Personer. Da Præsten paa Embeds Vegne irettesatte hende, lod hun sig trolove med en af dem, og der blev ogsaa udlyst for dem, men da de ikke lod sig vi og desuagtet søgte sammen, bandsatte Præsten hende for Horeri og Helligbrøde. Dette Sognevidne blev 1602 $^{6}/_{1}$ oplæst paa Hvetbo Herredsting, og Præsten, der var til Stede, kaldte nu Anne Tøgers en »Bandskrop«[1]) Da Præsten tog fra Tinge, fremstod Delefogden til Sejlstrup, Jens Nielsen i Trudslev, og begjærede Præsten dømt for de »løgnagtige Ord«, han paa Tinge havde udtalt om Anne Tøgers. Der blev ligeledes af Lænets Ridefoged, Peder Andersen, erhvervet et 24 Mands Tingsvidne, hvori udsagdes, at Anne Tøgers havde skikket sig ærlig, tro og vel, som en god, ærlig, fattig Dannekvinde, og at de ikke havde fornummet andet om hende, før Hr. Jens beskyldte hende. Præsten indstævnede disse Vidner for Landstinget, og da de ikke mødte, fik han Vidnet underkjendt. Endvidere fik han Sagen bilagt ved Forhandling med Lænsmanden Ingeborg Skeel, og den syntes dermed at være begravet; men samtidig fik han en ny Proces paa Halsen, hvortil Anledningen var følgende: Peder Mortensen, Foged hos Claus Dyre til Linderumgaard, solgte paa sin Husbonds Vegne 2 Læster (48 Td.) Byg Provstekorn til Præstens Svoger, Poul Jensen i Stavad,[2]) og Kirkeværgerne, som vare Præsten og en Mads Jensen, skulde levere Kornet i Stavad. Jens Jørgensen leverede ogsaa 8

[1]) »Bandtzkrop« var et alm. Skjældsord paa hin Tid.

[2]) Omtales af Peder Dyrskjøt, se J. S. I, III, 257.

Tønder, men da det varede forlænge med Resten, gav Peder Mortensen Herredsfogden Vogn Hansen Fuldmagt til at tiltale Kirkeværgerne derfor. Disse mødte paa Tinget 1602 $^{21}/_{8}$, og Præsten lod sig atter henrive til paa Tinget at fremkomme med Injurier, idet han sagde, at Herredsfogden havde taget »udi Djævelens Haand«. Denne Udtalelse medførte en ny Proces, idet Herredsfogden indstævnede Præsten for Herredsprovsten, hvor Jens Jørgensen vedkjendte sig Yttringen, men fordrede Sagen henvist til verdslig Ret. Vogn Hansen stævnede ham saa for Herredstinget, men Præsten indstævnede atter Herredsfogden for Landstinget, og da Vogn Hansen ikke gav Møde der, fik Præsten en uendelig Dom [1]) af 1603 $^{13}/_{8}$, hvorved han frikjendtes for Vogn Hansens Tiltale. Derefter synes der at være indtraadt en Vaabenstilstand mellem Præsten og hans Fjender, men 1605 gjenoptoges Fjendtlighederne, hvortil Anledningen maaske var, at Præstens Broder Claus Jørgensen i Hjermeslev havde begaaet Jomfrukrænkelse. For sin Forbrydelse skulde Claus Jørgensen betale 80 Rdl., og Præsten gik i Kavtion for Betalingens Erlæggelse, men da Præsten jo, som vi have se, var en hidsig Mand, er der ikke usandsynligt, at han i den Anledning er kommen i fjendtligt Forhold til Øvrigheden. I hvert Fald se vi, at der nu fra Lænsmanden paa Aalborghus, Mandrup Parsbjergs Side førtes et Slag mod den kaadmundede Præst, og Ridefogden til Aalborghus, Peder Holst, skaffede

---

[1]) Dom, som kun gjaldt under en vis Forudsætning, som ikke var bevist (se Reces 1693, 2, 6, 1 og 3, 21; Danske Lov 1, 5, 12).

sig 1606 $^{18}/_{1}$ en endelig Landstingsdom, i Følge hvilken det fastsloges, at Ingeborg Skeel vel som Husbond kunde frafalde Tiltale mod Jens Jørgensen forsaavidt angik Bondesagen i den foran omhandlede Proces, men derimod ikke for Kongesagen [1]), som tilkom Lænsmanden paa Aalborghus, hvilken ikke var bleven stævnet af Præsten, og den af Præsten i sin Tid erhvervede Landstingsdom kunde derfor ikke nu fri Præsten for Lænsmandens Tiltale. Samtidig rejste Herredsfogden atter (1606 $^{9}/_{3}$) Tiltale mod Præsten for hans løgnagtige Beskyldninger, og Resultatet blev, at Præsten blev indkaldt for Landemodet, for hvilket der ogsaa indbragtes Beskyldning mod ham for, at han skulde have taget mod Sjælegift [2]), i hvilken Henseende der fremlagdes et Testamente af Th. Sørensen i Kjettrup, hvori der loves Jens Jørgensen 2 af de bedste Stude og en Kvie for hans Umage og Tjeneste, hvilket Testamente Præsten og 5 andre Mænd havde underskrevet.

Landemodet kom ved sin Dom af 1606 $^{3}/_{7}$ til det Resultat, at da Præsten ikke havde kunnet rense sig for den ham to Gange ved Dom overgaaede Beskyldning som Løgner, og da det med hans egen Haand var bevist, at han skulde have de ovennævnte Kreaturer for sin Tjeneste, hvilket Landemodet mente var ensbetydende med at tage imod Sjælegave, skulde han have sit Kald forbrudt [3]).

---

[1]) Havde Præsten forset sig, skulde han bøde saavel til Bondens Husbond (Ingeborg Skeel) som til Kongen (Lænsmanden).

[2]) Gave fra Folk, der laa paa Dødlejet, for gejstlig Betjening.

[3]) Kgl. Missive 1592 $^{20}/_{5}$, optaget i Reces 1615 § 5, fast-

Efter at være afsat drog Jens Jørgensen til Sæby, men opgav dog ikke Haabet om at faa sit Embede tilbage, og efter at hans Avindsmænd Vogn Hansen og Jens Nielsen vare døde, bestormede han Kongen med Klager over den Uret, han havde lidt. Dette bevirkede endelig, at Kongen ved Skrivelse dat. Kbh. 1622 $^{17}/_{9}$ til Tønne Friis, Befalingsmand paa Aalborghus, og Christen Hansen Riber, Biskop over Aaborg Stift, forlangte Sagen nøjagtig undersøgt og derefter refereret til Kancelliet. Sagen blev optaget paa ny 1622 $^{27}/_{11}$, og saavel Vogn Hansens som Jens Nielsens Slægtninge vare indstævnede paa de nævte afdødes Vegne. Der fremkom imidlertid intet nyt, og Sagen fik samme Udfald som før. Biskoppen tog begge Parters Papirer hjem med sig for at gjøre Uddrag deraf, men da han beholdt dem i flere Aar, og da Jens Jørgensen ikke kunde faa sine tilbage, blev Bispen af denne indstævnet for Kongen og Rigens Raad, og den arme Præst havde endelig den Glæde at vinde en Sag. Rigsraadet dømte 1630 $^{1}/_{6}$ Bispen til at tilbagelevere Papirerne og endvidere betale Jens Jørgensen 10 Rdl. i Kost og Tæring.

1637 døde Jens Jørgensen i Sæby i stor Armod. Han var gift og havde flere Børn, angaaende hvilke der kun vides, at en Søn Niels Jensen 1630 havde sit »lossemente« hos Jens Bruun i Løvstræde i Kjøbenhavn [1]).

---

sætter, at dersom nogen Præst tager Penge eller Varer for Bøndernes Begravelse eller Afløsning (Tilsigelse af Syndsforladelse ved Skrifte), skal han afsættes fra sit Kald og ikke tilstedes at komme til noget Kald igjen.

[1]) Af et Brev bl. Jens Jørgensens Procesakter.

IV. *Søren Christensen Bhi* (Bi, Bie, Bhie, paa Latin: Melissæus) [1] var født i Skanderborg og blev formentlig Kapellan i Ingstrup 1602, idet han skal have været her i 38 Aar. Efter Jens Jørgensens Afsættelse 1606 blev han Præst og 1622 Provst. Han døde 1640 $^{2}/_{12}$. Hans Hustru *Kirsten Jacobsdatter Holm*, der ægtede Eftermanden, var Datter af Biskop Jacob Holm i Aalborg og Else Pedersdatter [2]). 1610 var Søren Bhi til Stede ved Prins Christians Hyldning i Viborg [3]). Af Børnene, 8 Sønner og 6 Døtre, kjendes følgende:

1. Christen Sørensen Bhi var 1636 Skolemester (Rektor) i Nykjøb. Jyll. [4]) 2. Else Sørensdatter Bhi, gift 1. Niels Nielsen Aalborg, 2. Hans Lukassen Paludan, Sognepræster i Jetsmark, se derunder. 3. Peder Sørensen Bhi, 1650 Præst i Bøvling-Flynder, † 1687. 4. Jacob Sørensen Bhi, 1636 Præst i Saltum-Hune, se derunder. 5. Mette Sørensdatter Bhi, gift 1649 med Niels Pedersen Berregaard og senere med Lars Poulsen Aalborg, Sognepræster paa Gjøl. 6. Karen Sørensdatter Bhi, gift med Mads Jensen Hygom, Sognepræst til Engbjerg-Harboøre. 7. Margrete Sørensdatter Bhi, gift 1654 i Saltum med Hr. Niels Christensen, vist

---

[1]) A. C. Melissæus, der nævnes i Gjellerup: Jens Dinesen Jersin, S. 35, Note, var antagelig hans Broder.

[2]) Else Pedersdatter blev 2. Gang gift med Biskop Christen Hansen Riber i Aalborg, og dette gav Anledning til, at den forrige Præst i Ingstrup (Jens Jørgensen) beskyldte Bispen for at have modarbejdet ham til Fordel for Søren Bhi.

[3]) Kirkehist. Saml. 5, II, 544.

[4]) Se Hunderup: Lærest. ved den latinske Skole i Nykjøbing, Program for Aalborg Skole 1871, S. 15. Man har dog ikke Vished for, at han var Søn af Præsten i Ingstrup, han nævnes ikke i Arvcafkaldet 1655.

1655 Præst paa Hirtsholmene. 8. Kirsten Sørensdatter Bhi, var ugift 1655. 9. Jens Sørensen Bhi. 10. Asser Sørensen Bhi, var ugift 1655. 11. (?) Kathrine Sørensdatter, som 1660 blev gift med Degnen i Ingstrup, Thomas Christensen Thisted, var *mulig* ogsaa en Datter, hun nævnes dog ikke i Arveafkaldet 1655. I Følge Wiberg skulle alle 6 Døtre være blevne gifte med Præster.

V. *Ludvig Jonsen* blev Præst i Ingstrup 1641, Provst 1652 og døde 1660 $^{3}/_{12}$. Han var 1. Gang gift med Formandens Enke, *Kirsten Jacobsdatter Holm*, der døde 1653 og $^{22}/_{2}$ s. A. blev begravet i Ingstrup Kirke. Med hende havde han ingen Børn. 1655 $^{10}/_{11}$ fik han paa Hvetbo Herredsting Afkald for den Arv, der tilkom Stedbørnene efter deres Forældre. 1655 Dom. cantate ægtede han *Ingeborg Lauridsdatter*, f. ca. 1634, Datter af Raadmand Laurids Lassen i Aalborg og Else Baggesdatter [1]).

Hun overlevede ham og ægtede Eftermanden. Med hende havde Ludvig Jonsen følgende Børn:

1. Laurids, døbt 1656. 2. Jonas, døbt 1657. 3. Kirsten, døbt 1660, gift 1689 med Reimert Madsen, Sognepræst i Tornby-Vidstrup.

I Aarene 1651—53 havde Ludvig Jonsen nogle Stridigheder med Kapellanen Jens Pedersen Block; se Kapellaner.

I Kirkebogen har Degnen indført: »Den 14. Dcbr. 1660 blev hæderlige og vellærde Mand Hr. Ludvig Jonsen til sit Hvilested ledsaget, Gud g. h. m. a. c. en glædelig Opstandelse.« Derved er tegnet en Forglemmigej, hvorunder er skrevet »omnia sunt bona, quando clausula bona« [1]).

VI. *Jacob Ottesen* var Søn af Otto Jakobsen,

[1]) N., S. 132. [2]) ɔ: Naar Enden er god, er alting godt.

Præst til Volstrup-Hørby, og Lisbeth Pedersdatter [1]). Efter at han 1660 var bleven Kapellan hos Faderen, blev han 1661 $^1/_1$ af Menigheden valgt til Præst i Ingstrup og blev Provst 1677.

Han var en kundskabsrig og myndig Prælat, der sikkert har raget op over de fleste af sine Standsfæller, men han synes ikke at have været elastisk nok, saa han idelig havde Stridigheder, særlig med Præsten i Jetsmark, Svend Lemvig, der ogsaa var en »haard Hals«; (se under Jetsmark). Gjessing siger i Fortalen til »Jubellærere« 1. Bind, at hans Moders Moders Fader [2]) var Jubellærer og paa visse Steder en mærkelig Mand, hvorved vel er at forstaa en betydelig Mand. Er det end gjennem hans Processer, vi mest har Lejlighed til at lære Jacob Ottesen at kjende, have vi dog ogsaa nogle mere fredelige Efterretninger om ham, det vides saaledes, at han 1696 som særlig kyndig i Lægekunsten blev Medlem af Provsteretten, som skulde undersøge den thistedske Besættelsesag [3]), endvidere vides det, at han paa egen Bekostning lod bygge et Skolehus i Ingstrup [4])og 1666 gav han og Hustru 2 Lysestager til Ingstrup Kirke. Han hævdede med Held Ingstrup Præsts Fiskerirettighed i Ingstrup Sø [5]), og følgende Notits af Kirkebogen vidner om, at han ogsaa forstod at hævde sin Stilling lige over for

---

[1]) Begr. i Ingstrup 1682 $^0/_3$. Af Jacob Ottesens Søskende forekomme i Ingstrup Kbg.: Johanne, Hr. Niels Mortensen Sulsteds i Torslev, Margrethe, Anne og Steen.

[2]) J. Ottesen.

[3]) Jerslev Herreds gejstl. Justitsprotokol, jvf. Beretn. om Besættelsen i Thisted, S. 32, og Bircherods Dagb., S. 319.

[4]) P. [5]) Se I. Del, S. 17 ff.

Menigheden; »1700 $^{4}/_{8}$ stod Marqvor Christensens Kone, Maren Christensdatter, og hendes Fader Christen Gulbor aabenbar Skrifte, fordi de trodseligt havde svaret Præsten paa hendes Bryllupsdag«.

1690 havde han Proces med Landsdommer Jens Lassen til Grubbesholm angaaende noget Korn, som han ved Laurids Thomsen, Skoleholder, havde ladet bortføre fra Jens Chr. Trøjborgs Ager paa Brødslev Mark. Den nævnte Bondes Sted tilhørte Jens Lassen, der lod Sagen føre ved sin Broder, Raadmand Laurids Lassen i Aalborg [1]). Bonden var kommen i Restance med sin Landgilde, og Jens Lassen havde derfor ladet sig tilvurdere den paa Marken henstaaende Sæd, men da Præsten havde forstrakt Bonden og hjulpet ham paa forskjellig Maade, kom han Jens Lassen i Forkjøbet og tog Kornet med Bondens Samtykke. Præsten blev derfor indstævnet for Herredstinget, hvor Sagen dog afvistes 1690 $^{10}/_{10}$, fordi den ikke først havde været behandlet ved gejstlig Ret.

1691 $^{16}/_{2}$ blev Sagen saa behandlet ved en saadan i Biersted Kirke, men Jacob Ottesen begjærede Sagen udsat i Maaned »formedelst hans Svaghed«. 1691 $^{16}/_{3}$ samledes den gejstlige Ret paany i Hvorup Kirke. Jacob Ottesen mødte ved Laurids Andersen i Gandrupgaard og gjorde gjældende, at Laurids Lassen ikke havde ladet bekjendtgjøre, at ingen maatte handle med Jens Trøjborg; endvidere, at Laurids Lassen ikke kunde bevise, at Jacob Ottesen havde ladet saa i Jens Trøjborgs Jord, saaledes som paastaaet. De 30 Kærver, »halvmodne og ganske

[1]) N., Side 145.

vage og ringe« vare overladt Præsten af Jens Trøjborg, ikke alene for den Forstrækning, Præsten havde ydet ham til Skatter og nødtørftig Underholdning, men ogsaa for 4 Aars Tiende, og Jens Trøjborg havde faaet Halmen igjen. For den Villighed, Præsten saaledes havde udvist overfor Jens Trøjborg og andre af Jens Lassens Bønder, havde Præsten »formodet« sig »mere Høflighed og Tak, end Æres og Ufreds Eftertragtelse«. Efter at Forsøg paa at bilægge Striden vare mislykkede, idet Præsten ikke vilde betale de 10 Rdl., som Laurids Lassen gjorde Fordring paa, blev der afsagt Kjendelse, hvorved Jacob Ottesen frifandtes for Tiltale [1]). Det var dog Laurids Lassens Agt at lade Sagen gaa videre, men formedelst Mag. Peder Reenbergs og Borgmester Brunows Mellemhandling blev Sagen forligt i Brunows Hus i Aalborg [2]).

Overfor sin Søster Anne Ottesdatter, for hvem han var Formynder, synes han at have handlet mindre nobelt. Hun kom 1662 som 18aarig Pige i Hr. Jacobs Hus, hvor hun forblev i 19 Aar. Efter sin Fader havde hun en Arv paa 159 Sldr. foruden 10 Lod Sølv, og denne Arv skulde hendes Formynder i Følge Skiftebrev efter hendes Fader (af 1662 $^{11}/_{9}$) forrente med 6 Procent, saalænge han beholdt Pengene, men Hr. Jacob mente, at hun i hans Hus havde nydt saa meget godt i de mange Aar, hun var der, at der ingen Anledning var for ham til at betale hende Renter af hendes lille Kapital. Da Hr. Jacob ikke vilde ud med Renterne, blev der

[1]) Kjær Herreds gejstl. Justitsprotokol.
[2]) Lmp. 189 b.

rejst Sag imod ham, efter at Anne Ottesdatter 1687 havde faaet Mag. Peder Reenberg til Formynder i Stedet for Broderen. 1688 $^{26}/_{3}$ blev Retten foretaget i Aaby Kirke, og Hr. Jacob mødtes der med Mag. Reenberg og Helmich Galskyt til Kornumgaard, hvilken sidste mødte paa sin Svigerfader Hr. Albret Christensens Vegne [1]). Af Akterne [2]) fremgaar det. at Jacob Ottesen 1687 havde betalt de 159 Sldr. til Peder Reenberg, men de 10 Lod Sølv saavel som Rente vilde han ikke af med. Dommen gik ham dog imod, idet Retten gav Anne Ottesdatter Medhold i, at hun nok havde kunnet tjene til Føde og Klæder m. m. ved at bestyre Huset for Broderen.

At Jacob Ottesen har sat Pris paa, at hans Børn og Stedbørn fik en god Undervisning fremgaar af, at man efter Oplysninger i Kirkebogen finder en næsten uafbrudt Række studerede Mænd i Præstegaarden, saaledes 1662 Hans Jørgensen af Sæby, 1665 Thomas Knudsen Sæbyensis, 1666 Jacob Thuesen eller Thudmæus (se Degne), 1671 Thomas Caspari (Tauber II, 31), 1673 Peder Nielsen, 1675 Jens Koch (Tauber I, 77) og 1678 Laurids Christensen Skavbo (Tauber I, 114).

Jacob Ottesen døde 1709 $^{19}/_{3}$ og blev begravet 3. April.

Han blev 1661 $^{12}/_{5}$ gift med Formandens Enke, *Ingeborg Lauridsdatter*, der døde 1684, begr. $^{3}/_{3}$. Han Børn vare:

---

[1]) A. C. i Volstrup var gift med Hr. Jacobs og Anne Ottesdatters Søster, og han var i Besiddelse af det originale Skiftebrev efter hans Svigerfader Otto Jacobsen i Volstrup.

[2]) Se Kjær H. gejstlige Justitsprotokol 1688.

1. Ludvig, døbt 1662 $^{17}/_{4}$, skal under Navn af Wendelin være gaaet i preussisk Tjeneste og der være bleven Oberst. 2. Else, døbt 1664 $^{9}/_{3}$, gift 1. 1688 med Jens Høg, 2. 1692 med Christoffer Giessing og 3. 1710 med Christen Wittrup, alle Kapellaner i Ingstrup. 3. Otte, døbt 1667 $^{20}/_{1}$, af Skiftet efter Faderen [1]) ses, at han havde været paa Akademiet, og at han 1709 var Forpagter paa N. Skovsgaard i Ø. Han Herred. 4. Lisbeth, døbt 1668 dom. exaud., gift 1689 med Kai Ommonsen Kruse, Handelsmand i Arendal. 5. Zitzel, døbt 1671 $^{4}/_{6}$, gift 1701 med Anders Laursen, Forvalter paa Børglum Kloster. 6. Ingeborg, døbt 1678 13. S. p. Tr., gift 1703 med Diderik Bejenborg i Aalborg. 2 Børn døde som smaa.

VII. *Jens Godsen* [2]) var født i Stavanger 1671 $^{4}/_{3}$, Søn af Jens Sørensen Godsen [3]), Sognepræst og Provst der; Moderen var Anna Hjermann.

Efter at være bleven privat undervist deponerede han 1690 fra Stavanger Skole til Universitetet, hvor han tog Jens Bircherod til privat Præceptor, 1692 fik han Exam. phil. og s. A. theol. Attestats og Dimis. Han blev derefter 2. Lektiehører i Stavanger, og 1698 blev han Præst i Vang og Thorup [4]); tog Magistergraden 1704 og blev 1709 Provst i Hundborg Herred. 1709 $^{6}/_{9}$ blev han kaldet til Præst i Ingstrup, og 1715 blev han Provst. Medens han var Præst i Vang havde han nogle Stridigheder

---

[1]) Bispeark. P. 6, Nr. 45.

[2]) Hans vita i Ordinationsprotokol.

[3]) Treschou: Jubl. 296. En Datter var gift med Baron Rosenkrantz til Rosendal ved Bergen. Kallske Saml. 4 °, Nr. 495, Side 164.

[4]) Han informerede »en lang Tid«. Niels Juels Datters Børn [Bircher. Dagb. i Haandskr.].

med Præsten i Snedsted, Mag. Holger Schandorff, i hvilken Anledning de 1708 $^{9}/_{10}$ gav Møde hos Biskop Bircherod [5]). Som Præst i Ingstrup erhvervede han sig megen Ejendom, saaledes Trudslev By m. m., der forhen havde været udlagt som Ryttergods, og han fik 1733 Synsvidne, at Sandflugten her havde ødelagt over 23 Td. Hk., ham tilhørende [2]). »Den 25. Septbr. 1735 døde den fromme og højlærde [3]) Guds Mand, Mag. Jens Godsen, og blev begravet d. 4. Oktbr., æt. 64 Aar 6 Mdr. [4]). Han var gift med *Mette Bartholomæusdatter Hagen,* der døde paa Hammelmose 1756 over 84 Aar gl., begravet paa Thise Kirkegaard. Hun oprettede 1750 et Gavebrev, hvorved hun skjænkede sin Broder Fr. Haagensen en Gaard i Thise og 200 Rdl. til Thise og Ingstrup Sogns Fattige, 100 Rdl. til hvert Sogn [5]). Ægteparret havde 2 Børn:

1. Jens Godsen, f. 1703 i Vang, Student fra Aalborg 1720, Exam. theol. 1723, en Tid Forvalter eller Forpagter paa Lundergaard, senere Forpagter paa Hammelmose, hvor han døde 1738 [6]). 2. Anna Kathrine Godsen, født 1700 i Vang, gift med Kapt. Johan Moritz Eiler v. Statlænder, se Kjettrupgaard.

VIII. *Henrik Kuur Kopp,* født 1710 $^{11}/_{1}$, var en Søn af Johan Cuur, Sognepræst i Als, og Anna Magdalene Knabe. Henrik Kopp blev Præst i Ingstrup 1735 $^{16}/_{12}$, kaldet af Konferentsraadinde Grabow. Han var ugift og døde 1747, begr. 1748 $^{3}/_{1}$. Om ham fortælles, at han var en »klog« Mand, og Sagnet tillægger ogsaa ham den bekjendte Historie

---

[1]) Bircherods Dagb., 540. [2]) Tbg.
[3]) Se hans Skrift i Nova litt. mar. Balt. 1704, S. 384.
[4]) Kbg. [5]) Hofmans Fund, X. [6]) Tauber III, 15.

om Pigen, som maatte sidde med Fingeren i Taphullet, da hun vilde stjæle Øl. Han er Forfatter til det Manuskr. (Thottske Saml. i Fol. 751), som er Kilden til Pontoppidans Meddelelser om Ingstrup i Marmora Danica. Af Skiftet efter ham ses, at han bl. a. havde af Bøger: 23 in fol., 63 in 4°, 24 in 8° og 10 in 12°. Hans Moder boede i en længere Aarrække i Ingstrup og døde der 1755, 66 Aar gl. [1]). Han skal have haft 10 Søskende, der for en Del opholdt sig i Ingstrup. Blandt disse var: Marie Antoinette, f. 1719, gift 1745 i Ingstrup med Forpagter Th. Thomsen, Hjermeslevgaard.

Efter Kopps Død kaldede Kirkeejeren, Oberstløjtn. Grabow, en *Frederik Deichmann*, men da det ikke tilkom ham at udøve Kaldsretten denne Gang, blev Kaldsbrevet kasseret [2]).

IX. *Peder Poulsen* [3]), født i Østerrisør 1716 $^{4}/_{1}$, var Søn af Kapellan dersteds, senere Præst i Tingsted paa Falster, Poul Pedersen. Efter at have gaaet i Skole i Vordingborg blev Peder Poulsen 1734 Student og tog 1740 theol. Attestats, hvorefter han s. A. blev Kapellan hos Faderen (i Tingsted). Her forblev han, indtil han 1748 $^{23}/_{2}$ blev kaldet til Præst i Ingstrup, hvilket foregik paa følgende Maade: Der var 5 Kapellaner, der søgte Embedet, og Kongen besluttede at lade Lykken raade. Han tog en Hat, i hvilken han lagde Sedler med Navnene paa de 5 Kandidater, og Peder Poulsens Navn blev saa udtrukket [4]).

---

[1]) Kbg. [2]) Biskop Brorsons Skrivelse herom findes gjengivet i Kirkehist. Saml. 4, I, 697.

[3]) Se Barfod: Falst. Gejstl. I, 180.

[4]) Mdl. Till. Jydske Eft. $^{12}/_{1780}$.

Han døde 1780 $^{31}/_{12}$ og blev begravet i Ingstrup Kirke. 1745 $^{4}/_{11}$ ægtede han *Sophie Cathrine Juul*, født 1725 $^{18}/_{11}$, † i Ingstrup 1790 $^{8}/_{11}$, Datter af Kjøbmand Jacob Juul i Nykjøb. Sj. Hun er ligeledes begravet i Ingstrup Kirke, hvor der findes opsat en Ligsten over dem, bekostet af deres Svigersøn og Efterfølger Peder Worm.

Peder Poulsen havde følgende Børn:

1. Maren Kirstine, f. 1746, † 1747. 2. Maren Povline, f. 1748, gift med Kjøbmand Jens Kold i Kjøbenhavn. 3. Poul, f. 1750, Sognedegn i Aasted-Skjærum. 4. Birgitte Kirstine, f. 1752, gift 1783 med Skræder Peder Spendrup i Sæby. 5. En dødf. Søn, f. 1753, »hensat i det aabne Begravelse«. 6. Juliane Antoinette, f. 1755, gift 1777 med Peder Worm, se Præst Nr. X. 7. Anne Cathrine, f. 1757, ugift 1790. 8. Jacob Nikolaj, f. 1758, Bager i Nibe 1790, senere Skoleholder i Ingstrup. 9. Benedikte, f. 1761, gift 1. Gang med Peder Giertner [1]), 2. Gang 1805 med Lars Holm, Præst til Sindal-Astrup. 10. Marie Margrete, f. 1762, † 1763, begr. i Kirken. 11. Christiane, f. 1766, ugift 1790 [2]).

X. *Peder Hostrup Worm* var født 1746 $^{28}/_{9}$ i Ø. Brønderslev, Søn af Degnen Peder Hostrup og Kathrine Iversen.

Efter i 7 Aar at have gaaet i Aalborg Skole dimitteredes han derfra 1770 og tog 1772 theol. Att. 1775 blev han personel Kapellan i Ingstrup, 1781 $^{25}/_{4}$ Præst s. St. og 1786 Provst i Hvetbo H.

Han var en dygtig Landmand, der flere Gange

---

[1]) Prokurator Gjertner til Egebjerg i Ugilt Sogn, † 1801, se ogsaa under Vestrupgaard i Saltum Sogn og Bundgaard i Jetsmark Sogn.

[2]) Kbg., G. S.

blev præmieret af det kgl. Landhusholdningsselskab [1]). Provst Worm døde 1807 og blev begr. $^{14}/_{2}$. Et Mindedigt findes i J. E. $^{25}/_{1807}$, Tillæg. Han ægtede 1777 $^{11}/_{11}$ sin Formands Datter *Juliane Antoinette Poulsen*, som døde paa Rolighed 1848 $^{1}/_{1}$.

Ægteparret havde 4 Børn:

1. Sophie Kathrine, f. 1778, gift 1801 med Pastor Fibiger i Jetsmark (se derunder). 2. Petrea Kathrine, f. 1781, † 1858, gift 1806 med Konrektor i Aalborg, Peder Nikolaj Frost, der døde 1845 som Stiftsprovst i Ribe. 3 og 4 døde som spæde.

XI. *Andreas Agerbech Koefoed*, døbt 1777 $^{16}/_{7}$, var Søn af Løjtnant Mads Koefoed til Simlegaard og Ide Agerbech. 1796 blev han Student fra Rønne og 1801 Kandidat. 1807 $^{1}/_{5}$ blev han Præst i Ingstrup. Hans Formands Enke lod ved sin Afrejse de to eneste Træer, som fandtes ved Præstegaarden, omhugge for at bruge dem til Brændsel, men Pastor Koefoed anlagde derefter med sin Svigerfaders Hjælp den nuværende Præstegaards Have. Han var en driftig Mand, der efterlod sig en Del Formue samt Saltumgaard, da han 1841 $^{9}/_{5}$ døde. 1807 ægtede han *Karen Johanne Kruuse*, døbt 1789 $^{12}/_{1}$, † 1874 $^{8}/_{1}$, Datter af Pastor M. P. Kruuse i Højelse og Inger Ørslev.

Deres Børn vare:

1. Anna Margrete Krusine, f. 1808, gift 1835 med Amtstuefuldm. i Hjøring, senere Amtsforvalter i Ribe, Erik Nicolaj Severin Bergh. 2. Inger Kathrine, f. 1809, gift 1830 med cand. phil, Julius Martinus Norss, Saltumgaard. 3. Mads Mandrup Peter, f.

---

[1]) Se I. Del, S. 109. 1799 fik han 3. Guldmed. for Sommerstaldfodring og Dyrkning af Hejre og samtidig fik hans Hustru Guldmed. for Tilvirkning af Tøj [J. E. $^{87}/_{1799}$, $^{90}/_{1799}$, $^{47}/_{1804}$].

1813, Uhrmager i Hjøring. 4. Ivarine Mathia, f. 1815, † 1860, gift 1836 med Severin Lange Hasselbalch, Kjøbmand i Blokhus, † 1859 5. Hanne Sophie, f. 1816, gift 1842 med Edv. Wilh. Kroyer. 6. Jens Caspar, f. 1819, Afholdsvært i Randers. 7. Hans Peter Frederik, f. 1820, afsindig. 8. Elise Vilhelmine, f. 1822, gift 1849 med Frants Johannes Michelsen, sidst Distriktslæge i Saltum. 9. Ivar Hemmer, f. 1824, † 1899 som Husmand i Faarup. 10. Anna f. 1827, gift 1852 med Gregers Gregersen, der blev Præst i Saltum, se derunder. 11. Et Barn død spæd.

XII. *Johan Kjeld Løchte,* f. 1786 $^{6}/_{3}$ i Nykjøbing F., hvor Faderen var Gjørtler. Blev 1804 Student og 1817 Kandidat, blev s. A. Missionær i Jacobshavn paa Grønland og 1824 Hjælpepræst paa Bornholm. Var senere Sognepræst i Hornum-H-F og Kollerup-Hjortdal, og blev 1841 $^{1}/_{8}$ Præst i Ingstrup, død 1857 $^{9}/_{2}$. Han ægtede 1825 *Andrea Juliane Oktavia Bentzon,* f. i Kjøbenhavn 1797, † 1880 $^{7}/_{7}$. Datter af Jens Winter Bentzon, Kapellan ved Frue Kirke i Kjøbenhavn.

Pastor Løchte og Hustru havde 2 Sønner og 6 Døtre.

XIII. *Adolp Jeremias Møller Secher* var født 1813 paa Marienborg ved Horsens og var Søn af Krigsassessor Jakob Berg Secher og Inger Kirstine Jørgensen. Blev 1832 Student og 1838 cand. theol., derefter 1843 p. Kapellan i Torrild-V, 1850 Sognepræst i Brøndum-S-T og 1857 $^{4}/_{5}$ Sognepræst i Ingstrup, hvor han døde 1868 $^{18}/_{12}$, druknet i Parkdammen.

Han var en dygtig Landmand, der anvendte sin Formue paa at forbedre Præstegaardens Bygninger og Mark, ligesom han ogsaa foretog en Udvidelse

af Præstegaardens Have, saa den kom til at indtage et Areal af 5 Tdr. Land.

1850 ægtede Secher *Mariane Elisabeth Augusta Louise Rettmeyer*, født i Brunsvig 1824, død 1893 $^{17}/_{8}$. Ægteparret havde 9 Børn (5 Sønner og 4 Døtre), hvoriblandt Rigsarkivar, Dr. juris. V. A. Secher, hvem en stor Del af de til nærværende Arbejde benyttede Optegnelser skyldes.

XIV. *Johannes Jørgen Boye*, f. i Kbh. 1814, Søn af Fuldm. i Finansdep., Literat A. E. Boye og Anne Marie Holm. Blev Kandidat 1840, Lærer i Asminderød 1842, Sognepr. i Rind-H. 1857 og i Ingstrup 1869 $^{3}/_{4}$. 1884 $^{31}/_{12}$ tog han sin Afsked, men blev i Præstegaarden, hvor han døde 1885 $^{19}/_{2}$. 1842 ægtede han i Frederiksberg *Hanna Sophie Møller*, f. i Kbh. 1814 † 1893, Datter af Urtekræmmer D. P. Møller og Susanne Sophie Bøchler. 2 Sønner og 5 Døtre.

XV. *Ludvig Theobald Bruun*, f. 1839 paa Strandgaard i Vandborg Sogn, Søn af Toldforvalter i Assens A. L. Bruun og Dorthea Marie Schou. Studerede en Tid Medicin, blev cand. theol. 1865, pers. Kapellan i Dalby-S. 1870, Sognepr. i Sandø 1874 og i Ingstrup 1885 $^{9}/_{1}$, Afsked $^{31}/_{12}$ 1906. Gift 1875 i Dalby med *Joachimine Dorthea Frederikke Møller*, f. 1855, Datter af Sognepr. dersteds J. G. Møller. 2 Sønner og 4 Døtre.

KAPELLANER[1]).

I. *Hr. Morten*, Kapellan i Ingstrup, indtraadte

[1]) Det er ikke uantageligt, at der har været residerende Kapellan i Ingstrup, men efter at Kjettrup Sogn var nedlagt, vare Kapellanerne dog nok personelle, i hvert Fald fra 1702 til 1869.

1511 som Broder i Guds Legems Lav i Aalborg[1]).

II. *Hr. Niels* (el. *Jens*) *Mørck*, se Sognepr. I.

III. *Christen Jacobsen* 1554.

IV. *Jens Jørgensen*, se Sognepræst III.

V. *Niels Larsen Juel*, f. 1569, Søn af Lars Pedersen Juel, Kapell. i Galtrup-Ø. Jølby. Blev Præst i Hvidbjerg-Lyngs 1602, † 1666 efter at have været Præst i over 64 Aar.

VI. *Anders Andersen* 1605.

VII. *Laurids Nielsen*, var Kapellan 163. [2]), † 1648, begr. $^{26}/_{6}$ i Ingstrup Kirke. Gift med *Else Madsdatter*, begr. i Ingstr. Kirke 1657 $^{27}/_{4}$

VIII. *Niels Lauridsen*, sandsynligvis en Søn af Formanden, † 1648, begr. i Ingstrup Kirke $^{23}/_{12}$. Gift Fastelavnssøndag 1648 med *Abelone Christensdatter*. 1 Søn.

IX. *Christen Hammer* 1649, begr. 1650 $^{11}/_{3}$.

X. *Jens Pedersen Block* var Kapellan 1650 $^{13}/_{4}$ og havde sit »Lossement« i Øster Borup; nævnte Dag vare 4 Mænd hos ham »af et gudeligt Forsæt, at vi kunde have forligt vores Kapellan med vores Sognepræst[3]). Dette lykkedes dog ikke; thi 1652 $^{10}/_{7}$ var Kapellanen indstævnet af Jens Thomsen i Jonstrup paa Hr Ludvigs Vegne. Peder Madsen i Brødslev vidnede, at paa halvandet Aars Tid haver han haft Værelse i det Bolig i Brødslev [4]), som forrige Kapellaner haver besiddet, desmidlertid haver forn^r^ Jens Block ikke selv holdt Seng eller Kammer eller søgt Dug eller Disk, men aleneste holden det for sine Folk. Hr. Jens Block var til Vedermaalsting og sva-

[1]) Nyrop: Danm. Gilde- og Lavskr. I, 683.
[2]) Hjermeslev Prædikestol. [3]) Tgb. 1650 $^{26}/_{4}$.
[4]) Vist Nørgaard.

rede, at han gjerne vilde selv besidde forne Bolig, og at det var imod hans Vilje og Minde, at Peder Madsen havde det. Hertil svarede Peder Madsen, at naar Hr. Jens ikke vilde have ham der længere, vilde han gjærne fraflytte [1]). 1653 $^{14}/_{5}$ vidnede 2 Mænd, at de 1653 $^{5}/_{4}$ vare i Ø. Borup »efter vor kjære Sognepr., Hr. Ludvig Jonsens, Begjæring med en Beskikkelsesseddel i al Venlighed at tale med Hr. Jens Pedersen Block, vor *forrige* Kapellan«. Nogle Dage efter ($^{18}/_{4}$) var der atter 2 andre Mænd hos Kapellanen for paa Præstens Vegne i al Venlighed at forespørge, om Kapellanen godvilligen efter hans udgivne Forpligt forleden Aar i Viborg vilde kvittere Sognene, »saa og at vi skulle tilbyde hannem Huspenge fra Hr. Ludvig Jonsen som en Forære« [2]).

XI. *Thor Pedersen*, Kapellan fra 1654-84, begr. 1684 $^{7}/_{4}$. Boede i Brødslev Nørgaard. Provsten Hans Luk. Paludan i Jetsmark skrev 1675 $^{7}/_{1}$ til Bispen, at han efter Bispens Brev uden Ophold lod Hr. Thor vide, at han efter Bispens Befaling uden Ophold skulde begive sig til ham (Provsten), men da han (Hr. Thor) efter Jacob Ottesens Beretning for Sygdoms Skyld maatte ligge paa sin Seng, kom han først $^{6}/_{1}$, hvorpaa Provsten »konfererede med hannem og fandt ham ikke saa grov, at han jo vidste Sakramenternes Ord med sine Aarsager retteligen at forklare.« »Saalænge han havde været in ministerio (ɔ: i Embedet) havde han ikke kunnet høre andet, end at han jo haver levet ædrueligen og efter sit Embedes Pligt skikkeligen [3]).« Hr.

---

[1]) Tgb. [2]) Tgb. [3]) Bispeark., Capsa A., Loc. 28, Nr. 26.

Thor var gift med *Birgitte Christensdatter*, f. ca. 1634, † 1718. 1 Søn og 2 Døtre.

XII. *Jens Høgh* el. Heug, f. 1653 i Aalborg, hvor Faderen Claus Heug var Kjøbmand. 1687 blev han Præst i Mov, hvor han døde 1689. Gift 1688 $^{19}/_{7}$ med *Else Jacobsdatter*, Datter af Præsten Jacob Ottesen i Ingstrup. Efter Mandens Død flyttede hun til Ingstrup, hvor hendes lille Datter Ingeborg Høg blev begr. i Kirken 1691 $^{26}/_{1}$. Else Jacobsdatter ægtede de to følgende Kapellaner XIII og XV.

XIII. *Christoffer Sørensen Giessing*[1]), f. i Gjessing 1661 $^{7}/_{4}$, Søn af Præsten Søren Ølgod og Mette Christophersdatter. Blev undervist hjemme og derfra dimit. til Universitetet, tog Exam. theol. 1683, underviste derefter i over 2 Aar Jørgen Skeel Dues Søn og blev 1686 Hører ved Aalborg Skole. 1691 $^{30}/_{5}$ blev han kaldet til Kapellan og designeret Efterfølger i Ingstrup med Løn: 20 Td. Rug at betale inden Jul, det øvrige efter Loven. Han blev befængt med Sprinkler, da han betjente en Syg, og døde deraf; begr. 1699 $^{11}/_{5}$. 1692 $^{30}/_{11}$ ægtede han *Formandens Enke*, med hvem han havde følgende Børn:

1. Søren Giessing, døbt 1694, sidst Præst i Vinding-B.-V., berygtet for sit forargelige Levned. 2. Ingeborg Giessing, døbt 1698, gift med Peder Pedersen Bloch, kaldet til Degn i Kjettrup 1726 $^{6}/_{4}$. 3. Mette Giessing, døbt 1698, gift med Christian Hansen Bedsted af Thy, Ridefoged paa Langholt og senere Skoleholder og Bedemand i Grenaa. En Søn af dette Ægtepar var den bekjendte Christoffer Giessing, Forfatter af Værket »Jubellærere« [2]).

---

[1]) Hans vita i Ordinationspr.

[2]) Kirkehist. Saml. 3, VI, 780 ff. og 4, I, 127 ff.

XIV. *Mouritz Kønig Lælius*, kaldet 1700 $^{23}/_{11}$ [1]).

XV. *Christen Madsen v. Ginchell Wittrup* [2]), født i Aalborg 1675 $^{12}/_{5}$, Søn af Mads Nielsen Wittrup, Skipper, og Jakobe Nielsdatter. Blev 1694 dimit. fra Aalborg Skole, blev 1695 Lærer for Mag. Fred. Knops (Knopperus) Børn, tog Examen phil. 1699 og s. A. theol. Att., drog derpaa hjem og levede hos sin Moder. 1701 blev han Kapellan i Børglum og 1702 i Ingstrup. Efter Jacob Ottesens Død 1709 blev Wittrup Præst paa Skibet »Prinds Wilhelm« og Aaret efter Præst i Klim, hvor han døde 1721. Var Magister. Han ægtede 1710 $^{18}/_{6}$ Enken efter Kapellan Nr. XIII., hun døde 1737. 1710 $^{3}/_{5}$ udstedte hun fra Ingstrup Præstegaard et Skjøde til Præsten der, Mag. Jens Godsen, paa Vejrmøllen liggende uden for Præstegaarden og paa hendes Halvdel af Nørgaard i Brødslev. Ægteparret havde ingen Børn.

XVI. *Peder Lassen* [3]), født i Hasseris 1684 $^{11}/_{11}$ var Søn af Lars Pedersen og Ingeborg Madsdatter. Gik i Aalborg Skole og blev Student 1704, theol. Att. 1713, og 1714 $^{14}/_{11}$ ordin. til Kapellan i Ingstrup med Løn 24 Rdl. aarlig, Mikkelsdagsofret i alle 3 Kirker, fri Kost o. s. v. eft. Loven, og dersom han ikke blev kaldet til residerende Kapellan eller Præst, men af anden Grund forlod Provst Godsens Hus, skulde han have 10 Rdl., 10 Td. Rug, 16 Td. Byg og 4 Td. Havre. Til hans Løn hørte endvidere noget Korn, »om Menigheden dertil er

[1]) Anføres paa en Liste, som Lengnick i sin Tid fik fra Kultusminist.

[2]) Hans vita i Ordinationspr.; G. S.; Tauber I, 152.

[3]) Hans vita i Ordinationspr.; Tauber I, 83; G. S.

at formaa«. Han skulde uden Betaling læse med Provstens Søn Jens og Anders Torup (se Kapellan XVII), til de kunde komme i Rektors Lektie i Latinskolen. 1717 blev han Præst i Hals, hvor han ægtede sin Formand, Frederik Blochs Enke, *Anne Margrete Larsdatter Hviid*, som døde 1722. I Hals var han i nogen Tid suspenderet, »efterdi en Kvindesperson, som foretod hans Hus, beskyldte ham for at have besvangret hende, hvilket han dog fralagde sig ved Ed«. Han døde 1742.

XVII. *Anders Torup*[1]), f. 1703 $^{25}/_{12}$ var Søn af Anders Ladegaard i Øster Vandet (i Thy) og Karen Bertelsdatter. Faderen døde tidligt, hvorfor Anders kom i Huset hos sin Morbroder Peder Bertelsen i Torup. I hans 7. Aar tog Provst Jens Godsen ham til sig og lod ham læse sammen med sin Søn, hvorpaa han 1720 satte ham i Latinskolen. Han dep. 1720, rejste derefter hjem en Tid, tog 1723 theol. Att. og vendte derpaa tilbage til Ingstrup, hvor han »konditioneredes« af Provst Godsen og blev af denne 1735 $^{1}/_{5}$ kaldet til Kapellan for Ingstrup (kgl. Bekræftelse 1735 $^{18}/_{5}$). 1739 blev han Kapellan for Hammer—H—S—A, og 1751 blev han kaldet til Præst i Gram i Ribe Stift, hvor han døde 1780. 1725 ægtede han *Engel Marie Frisenborg*, Datter af Præsten Jacob F. i Hobro. Med hende havde han 4 Sønner og 3 Døtre.

1753 ægtede Anders Torup *Elisabeth Henriksdatter Schmumacher*, Enke efter Regimentskvartermester Jens Falk.

XVIII. *Peder Hostrup Worm* 1775, se Præst Nr. X.

---

[1]) Ordinationspr.; Tauber I, 138.

XIX. *Niels Olsen*, født 1807 $^{31}/_{5}$ i Vordingborg, hvor Faderen var Brændevinsbrænder, Student 1827, theol. Att. 1835, Kapellan i Ingstrup 1838 $^{6}/_{11}$, i Skjærbæk 1841, Præst i Rær-H-V 1843 og i Gudum-V-S 1845; død 1883. Gift 1844 med Elisabeth Baronesse Juul, født 1819, Datter af Baron Juul til Refsnæs.

1869 oprettedes et Kapellani pro loco for Ingstrup-H-A, hvilket dog ikke har været besat siden 1881.

XX. *Reinhold Wenzel Hertel*, født 1839, Søn af Hans Vilhelm Hertel til Mollerup og Bjerning (i Slesvig) og Lovise Cathinca v. Westen. Blev Kandidat 1864, deltog som frivillig i Krigen, blev 1867 Sekondløjtnant i Infanteriet og 1868 p. Kapellan i Velling. 1870 $^{24}/_{9}$ kaldet til Kapellan i Ingstrup. Blev sindssyg, og 1874 blev det bevilget, at Sognepræsten under Hertels Ophold i Asylet ved Aarhus bestred Pastoratets Betjening alene og fritoges for at udrede Kapellanløn mod at udrede aarlig 33 Tdr. Byg til Hertel. Denne, der var ugift, blev 1881 entlediget paa Grund af Sygdom.

XXI. *Mathias Peter Madsen*, født 1876 $^{26}/_{9}$ i Bøgedal ved Bred Station (Fyn), hvor Faderen Hans Madsen er Gaardejer. Blev Kandidat 1901 og 1904 $^{30}/_{11}$ kaldet til Kapellan i Ingstrup, idet Kapellaniet dog af Hensyn til Sognepræstens Indtægter forandredes fra Kaldskapellani til personelt.

Gift 1905 $^{21}/_{9}$ med Marie Sofie Frederikke Borch, Datter af Overlærer Borch, København.

Vest for Ingstrup Kirke har en halv Snes Mænd fra Ingstrup ladet opføre en Bolig »Kirkely« til Brug for Kapellanen.

SOGNEDEGNE[1]).

Om Degnene før Kirkebogens Begyndelse (1646) vides intet; den Nicolaus Olai Aalborgensis, der har indskaaret sit Navn i Hjermeslev Kirkes Degnestol 1601 var vist — ligesom de under Alstrup Sogn nævnte Degne — kun Degn for Hjermeslev-Alstrup. Af Ingstrup Kirkebøger fremgaar det, at Degnene have ført disse indtil 1781.

I. *Jacob Degn*, † 1649, gift med *Zidsel*, de bleve begge begravede 1649 $^{3}/_{3}$.

(*Joest Degn*, 1662. Boede i et Bol i Ejersted[2]).

II. *Thomas Christensen Thisted*[3]), født ca. 1600, † 1686, begr. $^{24}/_{5}$, gift 1. med *Maren Jensdatter*, der døde 1660, begr. $^{19}/_{4}$; gift 2. 1660 $^{16}/_{12}$ med *Kathrine Sørensen* i Ingstrup Præstegaard, mulig Datter af Sognepræst IV.

Thomas Christensen var 1646 Skolemester i Ingstrup og kaldes i Kirkebogen Thomas Skolemester, men sikkert er det, at han i hvert Fald i sine senere Aar var Degn, og han anføres allerede 1647 i et Brev som saadan[4]). Han boede i Trudslev. At han har været en studeret Mand fremgaar af, at han af og til skriver latinske Bemærkninger i Kirkebogen, saaledes ved Præsten Ludvig Joensens Død

---

[1]) Kilder: Kbg.; Edsprotokollen for Præster og Degne; G. S.

[2]) Da han kun kjendes fra Matriklen 1662, har han sandsynligvis ikke været Degn, men snarere Søn af en tidligere Degn; at Degnebørn undertiden fik Tilnavnet »Degn« haves der flere Exempler paa.

[3]) Underskr. sig saaledes [Bispearkivet].

[4]) 1662 $^{8}/_{3}$ kaldes han i Tingbogen Thomas Christensen Degn; der afsagdes da Dom i en Gjældssag mod ham.

og 1673, da hans Hustru nedkom med Tvillinger, i hvilken Anledning han skriver: »En providentia dei ipsemet illis providebit«, ɔ: Se Guds Styrelse, han vil selv sørge for dem. Aaret 1661 anmærker han saaledes: »Jove juva in nomine Jesu«, ɔ: Hjælp Jupiter i Jesu Navn.

[Allerede 1562 $^{14}/_{11}$ udgik kgl. Befaling, at da en stor Del af Degnene vare saa vankundige og ulærde, at de ikke kunde læse eller skrive, langt mindre synge eller forstaa Latinen, skulde de Degne, som herefter ansattes, baade kunne læse og skrive og være saa dygtige i Latin, at de ved alle høje Fester kunde synge al Messen paa Latin og ellers hver Søndag Officium og Halleluja. De allerede ansatte ukyndige Personer skulde afskediges [1])].

Foruden 4 Børn, der døde spæde, havde han 9 Børn, af hvilke en blev hans Efterfølger og en — Laurids — blev Skoleholder her.

III. *Christen Thomasen*, døbt 1646, blev 1688 $^{25}/_{9}$ kaldet til Degn i Ingstrup-Hjermeslev-Alstrup, da ingen Student havde meldt sig; han var Søn af Formanden og boede ligesom denne i Trudslev, hvor hans Stedmoder og Halvbroder ogsaa havde Ophold. 1692 $^{10}/_{9}$ klagede han til Bispen over, at Stedmoderen havde en stor Del af Jorden til sit Brug, samt over, at hun havde »en stor, før Karl til Søn«, som daglig var Degnen til stor Fortræd og Degneboligen til største Skade og Fordærvelse. Denne Søn var aabenbart hans Halvbroder Laurids, der da var Skoleholder. At Forholdet mellem ham og Degnen har været yderst spændt fremgaar af, at

[1]) K. B.

Degnens Hustru kort i Forvejen var bleven overfalden af ham og var bleven slaaet baade brun og blaa. Chr. Thomasen beklagede sig samtidig over, at en Bonde i Hjermeslev, der forestod Kirkesangen i Annexkirkerne, havde forlangt 1 Mark dansk for hver Prædikedag, endda han ogsaa tog hvad Offer der kunde falde, naar der var Bryllup, Daab eller Kirkegangskoner, tilligemed Kage, Ost, Æg og de Penge, der indkom ved Begravelser, hvilket faldt Degnen haardt og tungt, da han skulde bære de med Stillingen forbundne Skatter og Ugifter. Han bad derfor Bispen om, at han maatte antage en Karl, for at han kunde blive noget hjulpet i sin Svaghed. Bispen, der netop var paa Visitats, resolverede samme Dag ved Paategning paa Skrivelsen, at der ikke kunde paalægges Degnen en saadan Byrde som omtalt i Skrivelsens 1. Del, og hvad den sidste Besværing angik, da maatte Degnen selv antage Substitut [1]).

Christen Thomasen døde 1692 og blev begr. $^{3}/_{10}$. Han var gift med *Maren Olufsdatter*, med hvem han havde en Datter.

IV. *Jakob Tuesen Brobye* blev kaldet 1692 $^{2}/_{12}$ og døde 1699, begr. $^{31}/_{3}$. Han var Student og tidligere Degn i Jetsmark; se derunder. Medens han var Degn i Ingstrup beboede han ikke Degneboligen.

V. *Chr. Jensen Find* aflagde Eden 1699 $^{8}/_{5}$ og døde 1701, begr. dom. cant. Han var Student og havde tidligere været Degn i Hornum-H-F. 1700 $^{5}/_{5}$ klagede han til Biskoppen over, at Degneboligen

---

1) Bispearkivet, Capsa B_{1}, Loc. 19—20, Fasc. B. Nr. 5.

var saa brøstfældig som Følge af, at hans Formand ikke havde boet der, hvorimod Huset havde været overladt til Enken efter Degn Nr. III. Han anmodede derfor om at faa nogen Hjælp til at sætte Boligen i Stand for[1]). Han var gift med *Mette Sophie Sørensdatter*, der ægtede Eftermanden.

Af Chr. Finds Børn boede:

Jens, f. ca. 1694, † 1761, i Sønder Kjettrup, og Christen, f. 1701, boede i Kjettrup; gift 1731 med Ingeborg Nielsdatter, med hvem han havde en Søn Niels, der ca. 1770 var Skoleholder i Serritslev, samt en Søn Jens, født 1736, † 1770, der var Fuldmægtig hos Herredsfoged Peder Høeg paa Vorbjærggaard[2]).

VI. *Hans Laursen Bamberg* aflagde Eden 1701 $^{9}/_{5}$, var Student og ægtede 1702 i S. eft. H. 3 K. *Formandens Enke*, som døde 1726, 71 Aar gl. Biskop Bircherod skriver i sin Dagbog 1707 $^{17}/_{8}$, at Provst Jacob Ottesen havde refereret ham »en grov og misdædisk Gjerning«, som Hans Lauritsen nylig havde begaaet. Det vides ikke, hvori Forbrydelsen bestod, men Bispen lod strax Degnen suspendere, og $^{23}/_{8}$ fik Jakob Holm, Præst i Saltum, Befaling til at lade Degnen dømme fra Kaldet ved ordentlig Rettergang. $^{2}/_{9}$ mødte Retten første Gang i Ingstrup Kirke, men den anklagede var ikke mødt, hvorfor Sagen blev udsat i 3 Uger. $^{23}/_{9}$ mødte Retten atter s. St., og da Degnen nu var rømt, blev han dømt fra Kaldet og Sagen henvist til den verdslige Ret. I Herredets Tingbøger er der intet fundet om Sagen.

VII. *Christen Madsen Fristorph* blev allerede

---

[1]) a. St.

[2]) J. E., 1770, S. 70.

1707 $^{5}/_{9}$ anbefalet til Degn, men blev først kaldet, da Formandens Sag var afgjort [1]). Han aflagde Eden $^{29}/_{9}$. Hans Død eller Afsked er ikke fundet, saa han er antagelig bleven forflyttet.

VIII. *Jens Lauritsen Hggum* aflagde Eden 1708 $^{18}/_{9}$ Han døde 1713, begr. $^{5}/_{5}$. Var gift med *Dorthe Nielsdatter*, med hvem han havde 3 Børn, blandt hvilke Kirsten, f. 1711, † 1772 [2]) og Jordan, f. 1712, † 1777 [3]). Jens Hygums Enke blev gift med Eftermanden.

IX. *Peder Pedersen Rafft* aflagde Eden 1713 $^{11}/_{5}$; hans Moder hed Anna Nielsdatter og blev begr. her 1725, 76 Aar gl. Han døde 1727 og blev begr. $^{30}/_{12}$, 41 Aar gl. 1713 $^{7}/_{11}$ blev han gift med *Formandens Enke*, der 1765 døde hos sin Søn »paa Baaren«, 80 Aar gl., begr. $^{17}/_{5}$.

Ægteparret havde 6 Børn.

X. *Michael Wibe* aflagde Eden 1727 $^{24}/_{12}$ og forpligtede sig til at give Formandens Enke en Pension af 3 Rdl.

Han var sandsynligvis Søn af Præsten i Gjessing Søren Hansen Ølgod, og Broder til Kapellanen Christoffer Giessing i Ingstrup. Han var i saa Fald opkaldt efter Gehejmeraad Michael Wibe til Løvenholm, blev Student fra Aalborg 1692 [4]). 1707 opholdt han sig hos Præsten Reimer Madsen i Tornby, og søgte da det ledige Rektorat i Hjøring, hvortil Biskop Bircherod anbefalede ham [5]). 1702 kjøbte han af sin Hustrus Slægtning, Oluf Krabbe, Gaarden Kajholm ($7^{1}/_{2}$ Td. Hk.) i Rubjerg Sogn, hvilken han

---

[1]) Bircherods Dgb. [2]) Se Side 16. [3]) Se Side 39.
[4]) Tauber III, 47. [5]) Bircherods Dgb.

1756 atter solgte til Jens Lund af Kjettrup [1]). At han var en lærd Mand fremgaar af de velklingende latinske Vers, han skrev i Kirkebogen, saaledes 1727 angaaende Christen Abrahamsen af Ingstrup Søndergaard:

Heu ruit in terram reparando culmina tecti — Tres inde hebdomadas coelica tecta capit; o: Ak, han faldt til Jorden ved at reparere det øverste af Huset, tre Uger derefter tog han Plads i de himmelske Boliger.

Efter at der i Alstrup Sogn 1753 kun var 1 ægtefødt Barn, greb han Lejligheden til at besynge 1754, hvori der var født 9 Børn, saaledes:

Præteritorum unus non tot natos habet annus; Gratia sit Summo, qui benedixit huic. Paa Dansk: Et af de foregaaende Aar har ikke saa mange Børn; Tak være den Højeste, som har velsignet dette.

1755 tog han formentlig sin Afsked, men endnu 1756 stod han Fadder i Ingstrup. Hans Dødsaar er ubekjendt. Han blev ca. 1711 gift med *Helvig Frederiksdatter Unger* af Villerup, f. ca. 1673, begr. 1750 $^{16}/_{9}$. I Ingstrup Kbg. træffes undertiden bl. Faddere Christoffer og Henrik Wibe, der mulig vare deres Sønner.

XI. *Christen Juel* aflagde Eden 1755 $^{28}/_{4}$. Han var født 1727, Student fra Aalborg 1749, død 1767, $^{11}/_{11}$. Efterlod sig et ret godt Indbo og bl. a. 30 Bøger [2]). Gift 1. Gang før 1756 med *Marthe Pedersdatter Bast* [3]), f. 1735, begr. 1758 $^{27}/_{8}$, gift 2. Gang 1759 med *Johanne Paulin Clausdatter* i Vestrupgaard f. ?, † 1803, Datter af Claus Svendsen, Kjøb-

[1]) Trap III. [2]) G. S.

[3]) Hendes Søster var gift med Kancelliraad Peder Ifversen til Burholt.

mand i Aalborg, og Talche Kuur. Christen Juels Enke døde som Fattiglem i Vejby i Vraa Sogn [1]). 2 Sønner.

XII. *Mathias Thestrup* [2]) blev kaldet 1767 [3]). Han var født ca. 1734 og var Søn af Johan Rudolf Thestrup, Præst i Dragstrup paa Mors. 1754 blev han Student fra Aalborg, aflagde 1761 $^{10}/_{6}$ Ed som Degn i Klim, Torup og Vust og 1764 $^{14}/_{2}$ som Degn i St. Hans og St. Olai i Hjøring. Han var den sidste Sognedegn i Ingstrup der førte Kirkebogen, idet Præsterne 1781 selv overtog Arbejdet. Undertiden prædikede han for Provst Worm, men da denne kom efter, »at han var for klog«, hørte det op. 1797 $^{6}/_{10}$ blev han begravet, 63 Aar gl. Gift 1. Gang 1761 $^{22}/_{9}$ med *Ytte Sophie Schytte*, f. ca. 1742, † 1769 $^{31}/_{8}$, Datter af Degnen i Klim, Peder Schytte; gift 2. Gang 1770 $^{23}/_{10}$ med *Kirsten Thomasdatter* af Rønnelien i Hune S., f. 1739, † 1778 $^{20}/_{2}$; gift 3. Gang 1778 $^{10}/_{11}$ med *Maren Larsdatter*, f. ca. 1746, † 1819 $^{14}/_{11}$ i Vandkrog. Børn:

1. Peder Schytte, f. ca. 1764, 1797 Skomager i Horsens. 2. Johan Rudolf, f. ca. 1766, 1798 dræbt af et Par løbske Heste hos Thomas Vestermark. 3. Ytte Sophie, f. 1771, gift med Murer Benjamin Kemph i Kbh. 4. Maren, f. 1773, gift med Jens Pedersen Krat i Blokhus [4]). 5. Barbara Kirstine, f. 1775, † før Faderen. 6. Anne Kirstine, f. 1779. 7. Frederik, f. 1784 Kjøbmand i Aalborg. 8. Ole, f. 1786, Ejer af Hvidstedgaard i Taars Sogn. 9—11, 3 Børn døde spæde.

---

[1]) J. E. $^{14}/_{1804}$.

[2]) Se Lengnicks Genealogier: Thestrup, 2. Udg., hvori dog findes adskillige Fejl.

[3]) Dato for Eden er ikke funden.

[4]) Se I. Del, S. 181.

XIII. *Peder Pedersen Klein* blev kaldet til adj. og succ. Degn og aflagde Eden 1794 $^{10}/_{7}$. Han var den sidste Sognedegn i Ingstrup; fik 1821 Afsked med Pension og boede derefter i et Hus paa Vestermark, hvor han døde 1830 $^{17}/_{8}$, 66 Aar gl. Var en studeret Mand, der undertiden prædikede for Provst Worm. Da han en Gang væltede, blev han rørt og tabte Mælet, hvorfor han maatte lade Kirkesangen besørge af andre.

Har var gift med *Anne Marie Silkemann*, f. ca. 1800, † 1823 $^{1}/_{1}$, Datter af Erik Nielsen Silkemann, Degn i Vrensted og tidligere Degn paa Øland.

SKOLEHOLDERE OG SKOLELÆRERE.

Skoleholdere.

I. *Laurids Thomasen* var Skoleholder 1690 og var Søn af Degn Nr. II.

II *Niels Jacobsen Kaas*, gift 1743 $^{2}/_{12}$ med *Ane Svendsdatter* f. ca. 1715 † 1768, begr. i Ingstrup $^{7}/_{4}$. Om Kaas som Kunstmaler se under Kirken. Han blev Degn til Dragstrup-Skallerup og døde 1765 $^{3}/_{1}$ 4 Børn.

III. *Jens Jensen Engesgaard*, f. ca. 1716, † 1758, begr. $^{24}/_{1}$; gift 1753 i Hune med *Karen Simonsdatter*, der 1758 ægtede Jens Olsen, Skoleholder i Hjermeslev. 1 Søn. Han var tidligere Skoleholder i Hune, hvor han blev antaget 1742.

IV. *Jens Christensen*, f. 1727, † 1810 $^{8}/_{6}$ efter at have trukket sig tilbage fra Skolegjerningen. Var gift med *Anne Christensdatter* f. ca. 1738, † 1801, begr. $^{5}/_{7}$. 5 Børn.

V. *Jakob Nikolaj Poulsen*, døbt 1758 $^{22}/_{11}$, Søn af

Pastor Poulsen i Ingstrup. Var først Bager i Nibe; omkom 1804 $^{26}/_{12}$ i en Snestorm paa Hjemvejen fra Løkken og fandtes først flere Dage efter ved Klitladen. Gift 17.. med *Ingeborg Nielsdatter Find*, f. 1762, Datter af Skoleholder Niels Find i Serritslev. Hun ægtede Eftermanden. 1 Søn.

VI. *Niels Jensen* indtraadte i Rækken af Skolelærere og Kirkesangere. Han var gift med *Formandens Enke*, med hvem han havde en Datter, der døde som Barn. 1845 blev han gift 2. Gang med *Ane Eriksdatter*. Han havde i sine senere Aar Christen Jensen Hedegaard [1]) og Vilhelm Carl Petersen Ersted [2]) til Substituter; den sidste, der var gift, beboede Skolehuset, medens Niels Jensen boede i et Hus i Skulsmark, hvor han døde som pensioneret Skolelærer 1854 $^{30}/_{9}$, $76^{1}/_{2}$ Aar gl.

Skolelærere og Kirkesangere.

A. *Ingstrup østre Skole.*

I. *Niels Jensen*, se ovenfor (Skoleholder VI.)

II. *Niels Christian Christoffersen Haue*, f. 1815 $^{29}/_{12}$ i Thy, Seminarist fra Snedsted 1841, først Lærer i Ø. Svenstrup, derefter i Aarup og 1853 $^{27}/_{9}$ i Ingstrup. Tog 1858 $^{31}/_{12}$ sin Afsked og blev derefter Gaardejer i Villerslev i Thy. Var gift med *Maren* ..... Ingen Børn.

III. *Niels Jensen Toft*, f. 1834 $^{18}/_{5}$, Seminarist fra Ranum, 1856 Lærer i Thise, 1857 Lærer i Hassing i Thy og 1859 $^{26}/_{3}$ i Ingstrup, hvor han døde 1865 $^{1}/_{2}$.

---

[1]) 1848 kaldet til Skolelærer for Dyrhedens Ø-Distrikt i Volstrup Sogn.

[2]) Født i Aalborg 1826, † 1852.

Gift med *Kathrine Magdalene Jensen.* 5 Børn, der døde som smaa. Hans Enke blev senere gift med Lærer Legind i Holme, V. Hanherred.

IV. *Vitus Bering Thorlund-Rasmussen*, f. 1843 $^{8}/_{1}$, Søn af Lærer Rasmussen i N. Saltum, Seminarist fra Ranum 1862, 2. Lærer i Steppinge Degneskole i Haderslev ø. Amt 1863, Lærer i Ingstrup 1865 $^{15}/_{4}$. og 1882 forflyttet til Silkeborg som Lærer og Kordegn. Gift 1871 $^{26}/_{10}$ med *Martha Marie Christiane Keller*, f. 1849 $^{9}/_{8}$ paa Kauergaard i Thorning Sogn.

V. *Jens Larsen Pilgaard*, f. 1862 $^{2}/_{8}$ i Kongesbak i Jetsmark, Seminarist fra Ranum, Lærer i Ingstrup 1882 $^{11}/_{12}$. Gift med *Thrine Bisgaard* f. 1860 $^{30}/_{6}$ i Bisgaard i Jetsmark.

B. *Ingstrup vestre Skole.*

I. *Michael Severin Gustav Jansen*, f. 1794 ? i Egedesminde i Grønland, Søn af Pastor H. P. Jansen i Saltum. Blev Lærer i Ingstrup 1820 ?. Efter at have haft Simon Sørensen og Mads Ubbesen Stæhr til Hjælpelærere, tog han 1848 Afsked med Pension og døde 1853 $^{9}/_{5}$. Han var gift med *Anne Sørensdatter*, der døde 1855 $^{25}/_{7}$. Med hende havde han følgende Børn:

1. Hans Peter, f. 1819 i Saltum, en Tid Ejer af Pirups Hvarre, sidst Kjøbmand i Jetsmark. 2. Luise Grete, f. 1821, gift med Eftermanden. 3. Hanne Sophie, f. 1824, gift med Johan Peter Hoff paa Vestrup Mølle. 4. Adolf Emil, f. 1826, † 1833. 5. Rasmine Frederikke, f. 1828, gift 1858 med Joachim Friderich Christian Maaes af Neumühlen, Bager i Løkken, senere Høker i Jetsmark og sidst bosiddende i Lindholm. 6. Bartholine Sommer, f. 1831, gift 1858 med Simon Jensen i Løkken.

II. *Simon Sørensen*, f. 1825 $^{29}/_{5}$ i Brovst, hvor Faderen var Gaardmand. Seminarist fra Snedsted 1847, Lærer i Ingstrup 1848. Forflyttet 1862 til Jetsmark nordre Skole; se derunder. Gift 1848 med en Datter af *Formanden.* Ingen Børn.

III. *Peter Georg Emil Brahm,* f. 1838 $^{2}/_{7}$, Søn af Pastor Brahm i Tæbring paa Mors. Student fra Viborg 1856, Kandidat 1861, Lærer i Ingstrup 1862 $^{24}/_{5}$. 1866 blev han p. Kapellan hos Pastor Jansen i Jerslev, hvis Datter, *Harriet Jansen,* han 1862 havde ægtet. 1873 blev han Præst i Klim og 1886 i Seden-Aasum.

IV. *Christen Hauerslev,* f. 1837 $^{2}/_{7}$, Søn af Lærer Hauerslev i Hjermeslev, blev 1857 Seminarist fra Ranum og s. A. Lærer i Tingstrup i Thy, 1860 Lærer i Thorup i Dronninglund Sogn og 1867 $^{28}/_{1}$ Lærer i Ingstrup. Tog Afsked 1898 $^{1}/_{5}$ og bosatte sig i Nørresundby. Gift 1859 $^{4}/_{11}$ med *Karen Marie Andersen* af Tingstrup. 2 Sønner, 4 Døtre.

V. *Lars Christian Grønborg-Petersen*, Seminarist fra Gjedved 1893, Lærer i Ingstrup 1898 $^{1}/_{5}$, hvorfra han 1900 $^{1}/_{2}$ blev forflyttet til Le ved Bjerringbro. Ugift.

VI. *Christen Larsen*, Seminarist fra Ranum 1887, Lærer i Rødhus i Hune Sogn 1889, forflyttet til Faarup-Ejersted 1893 og til Ingstrup 1900 $^{27}/_{4}$. Ugift.

HJERMESLEV SOGN.

HJERMESLEV Sogn har Navn efter Vester Hjermeslev By og er Annex til Ingstrup Sogn, sammen med hvilket det i Forbindelse med Alstrup Sogn danner en Kommune. Det omfatter efter Maalingen 1896: 1683 Tdr. Land, der ere skyldsatte for 114 Tdr. Hk., og dets *Folkemængde* var 1906 $^1/_2$: 605 [1]). *Kreaturholdet* 1898: 219 Heste, 785 Stk. Hornkvæg, hvoraf 493 Køer, 618 Faar, 459 Svin og 2 Geder [2]).

1553 var der i Sognet 19 Gaarde og 8 Bol [3]); 1568 var her 19 Gaarde, 10 Bol og 12 Huse, hvoraf 2 Gd., 3 H. laa til Asdal; 1 Gd., 1 B., 1 H. til Sejlstrup, 1 Gd., 1 B. til Vrejlev Kloster, 1 Gd., 1 B. til Økloster, 1 B. til Børglum Kloster, 1 Gd., 1 B. til Aalborg Hospital, 1 Gd., 1 B. til Alstrup Kirke, 1 B. til Hjermeslev Kirke, 1 Gd. var Annexgaard, og 11 Gd., 3 B., 8 H. vare Adelsgods [4]) og fordelt saaledes paa følgende Ejere:

Bjørn Andersen til Stenalt 1 Gd., 1 B., 3 H., Fru Berithe Banner til Stenholt paa Fyn 1. Gd., 1 H., Fru Magdalene Banner til Baggesvogn 1 Gd., Sidsel Bille til Vang 1 Gd., Gabriel Gyldenstjernes og Fru Kirstine Friis' Arvinger (til Restrup) 3 Gd., 2 B., 2

[1]) Tidligere Folketal se I. Del, S. 87.
[2]) D. S. [3]) P. [4]) J.

H., Fru Jytte til Hogaard i Thy 1 Gd., 1 H [1]), Fru Marine (Basse?) til Gjærumgaard 1 Gd., Fru Mette Mortensdatter (Vognsen) til Hjermeslevgaard [2]) og hendes Søster Anne 2 Gd., 1 H [3]).

1662 var her Annexgaarden samt 12 Gaarde, 2 Halvgaarde, 11 Bol, 1 Halvbol og 13 Huse, hvoraf 2 vare jordløse [4]), og 1690 bestod Sognet af 28 Gaarde og 13 Huse [5]), hvilket Antal 1805 var forøget til 30 Gaarde og 15 Huse [6]), og 1895 til 33 Gaarde og 65 Huse, hvoraf 22 jordløse [7]).

Ved *Udskiftningen* 1796 laa over Halvdelen af Sognet til Birkelse, deraf $122^{3}/_{4}$ Td. Hk. under Stamhuset og $14^{5}/_{8}$ Td. som Allodialgods [8]). Alle Sognets Bebyggelser med Undtagelse af Stride og Myrtved laa tidligere i Vester Hjermeslev By, hvis Mark 1683 bestod af følgende Agre [9]):

Holmen, Skjeltoften, Agrene ved Leddet, Lerager, Store og Lille Hjærtnæs, Kjærhaverne, Sønder- og Nørretoft, Ondhals (?) Fald, Krogagre, Sandet, Hede-, Grønvejs- og Holgis-Agre, Faldsager, Stensdal, Medens Agre, Tauland, Bagkjærs Agre, Tangens Toft, Harehøjs Agre, Langager sønden Kirken, Toftagre, Tyndagre og Skjelagre. I *Stride* Mark laa i Vogdals Fald, Tyrevold, Flagersager, Tverager og Sidsels Ager og i *Myrtved* Mark laa: Langbaks Fald, Lienagers Fald og Blokagrene. Myrtved havde endvidere Andel i følgende Agre i Brødslev Mark: Skjeltoften, Sanden, V. og Ø. Bylyng, Huosager Fald, Stenfald og Hedeagre.

---

[1]) Maaske Edel Jensdatter Kalf til Hovgaard, gift med Niels Thorlufsen Basse til Tveden.

[2]) Gift med Jens Thomsen Dan. [3]) P. [4]) M 1. [5]) M 2.

[6]) Begtrup VI, 424. [7]) D. S. [8]) U.

[9]) Disse Marknavne saavel som Marknavnene fra de efterfølgende Sogne har Hr. Arkivassistent Bidstrup velvilligst meddelt mig.

Yderligere nævnes i Hjermeslev Sogn en Del Agre, Tofter og Fald, som ikke havde særskilt Navn, men betegnes som Agrene sønden for Vogdal, vesten for Vejen o. s. v. [1]). 1796 nævnes endvidere følgende Agre i Hjermeslev Sogn:

Stride Dal, Sønder Kløverhøjs [2]) Fald, Skjeltoften, Haugen, Paradis, Mølles Agre, Skovboernes Sig, Kjeld-, Baare- og Kirke-Agre samt Holmgaards Fald [3]).

I Matriklen 1662 bemærkes om Sognet, at det havde ingen Græsning, Tørveskjær eller Uddrift og ingen anden Herlighed, men 1683 havde de dog Høbjærgning paa nogle Lodder i den saakaldte Mølle Eng, hvorfra Høet bjærgedes med stor Møje og Besvær. Stride havde en Eng, der blev taxeret til 10 Læs Hø, og Myrtveds Eng taxeredes til 14 Læs godt Hø, og disse Gaarde havde ogsaa Overdrev i Kjær og paa hvilende Marker taxeret til henholdsvis 16 og 8 Høveders Græsning, medens V. Hjermeslev Bys Overdrev kun kunde taxeres til ialt 12 Høveders Græsning, hvorfor Bymændene maatte leje Græsning af Hammelmose [4]), hvilket de havde gjort fra gammel Tid af. V. Hjermeslev By havde Bredtørvskjær i Fælleden og i unyttige Engparter, men Skaartørvskjær maatte Beboerne leje i Vrensted og Thise; derimod havde saavel Stride som Myrtved fornødent Tørveskjær [5]).

Hjermeslev Sogns hele Udsæd var 1662: 53 Tdr.

---

[1]) Ma. [2]) Matr. Nr. 41. [3]) U.

[4]) T. Tidligere brugte Beboerne vist uden Tilladelse at drive deres Kvæg over Aaen og ind paa Hammelmoses Grund, thi Albret Skeel klagede 1568 derover. [J. S. 3, V, 219].

[5]) T.

Rug, 242½ Td. Byg, 49 Tdr. Havre og Høavlet 97 Læs [1]).

1545 havde Hjermeslev og Alstrup Sognemænd indstævnet Søren Nielsen, Hans Mørk og Anders Mørk i Vestrup samt deres Medfølgere for Kongens Retterting, fordi de havde sagsøgt dem (Sognemændene) til Tynge med Urette. Parterne skulde møde paa Aalborghus [2]).

1638 beskrives Sognet saaledes af Præsten Søren Bhi [3]):

Hiermisleff Sogn er Annex til Ingstrup Kirke og er en Kirkeby, og ligger Kirken noget mod det nordeste i Byen, og kaldes mange af Gaardene med sit sær Navn, som Lønbiergaardt, Nørgaardt, Siigen, Tuergaardt, Holmgaardt, dog de ligge i Byen og er fælligbunden med hverandre. Er der en Gaard, som ligger for sig selv ved det vesterste af Hiermisleff Mark, og den kaldes Stride, og et Bol lidet derfra, som kaldes Myrtofft. Vester paa Hiermisleff Mark ligger Haarhøj og en Dal, som kaldes Elsis Dal.

Vester Hjermeslev By, efter hvilken Sognet har Navn, har Betegnelsen vester som Modsætning til Øster Hjermeslev By i Tolstrup Sogn. Navnet, der 1517 skrives Hiielmersløff eller Hiermersløff [4]) maa antagelig afledes af et Mandsnavn (Hjalmar eller Hjarmer) i Forbindelse med Betegnelsen »lev«, der tyder hen paa en tidlig Bebyggelse [5]). Maaske er Alstrup By i sin Tid fremstaaet som Afbyggerby

---

[1]) M 1. [2]) D. M. 4, I, 59.
[3]) Bispearkiv. Capca B., Loc. 8 (4—5).
[4]) Æ d. A. III, 40. [5]) Se S. 11, Noten.

(Torp) fra Adelbyen Hjermeslev, for en saadan Antagelse taler blandt andet, at Alstrup Sogn er meget lille, og at der ingen naturlig Adskillelse findes mellem disse Sogne.

I Slutningen af Middelalderen solgte Knud ..... i Gederum (Gjærum?) en Gaard i Hjermeslev til Øksloster [1]), og 1530 overdrog Jens Thomsen (Sehested) i Vellingshøj ligeledes 1 Gaard her til Øksloster [2]). Derimod er det tvivlsomt, om den Gaard, som Christen Steen 1517 skjødede til Vrejlev Kloster, laa her eller i Ø. Hjermeslev [3]), ligesom det samme gjælder den »Jord og Eng til Sct. Johannes Gods i Hjermeslev«, som omtales i et Sognevidne blandt Børglum Klosters Breve [4]). 1537 $^{23}/_{7}$ afstod Erik Lykke (til Skovgaard) til Kronen ved Mageskifte 1 Gaard i V. Hjermeslev [5]), 1624 $^{10}/_{7}$ afstod Otto Skeel til Hammelmose ligeledes 1 Gaard her til Kronen [6]). 1631 $^{26}/_{7}$ afstod Falk Gøye til Bratskov 2 Gaarde og 1639 $^{23}/_{5}$ Jens Høg til Vang 1 Gaard og 1 Gadehus [7]) her til Kronen, og endelig mageskiftede Fru Ide Gøye, Enke efter Jens Juel til Lindbjerg, 1642 $^{28}/_{5}$ med Kronen saaledes, at hun bl. a. afstod et Bol i V. Hjermeslev By [8]). Blandt det Gods i Hvetbo Herred, som Niels Pedersen Gyldenstjærne (til Aagaard) og Hustru havde »givet og undt for deres Sjæles Bistandelse«, nævnes 2 Gaarde i Hjermeslev [9]).

---

[1]) *Æ.* d. A. III, 127. Gederum var maaske Goderum i Tranum Sogn.

[2]) a. St., S. 125. [3]) a. St., S. 40. [4]) a. St., S. 53. [5]) K. S. [6]) K. S. [7]) Disse 2 Steder laa i Aastrup Læn. [8]) K. S.

[9]) Se Thiset: Eline Gøyes Jordebog, Side 466—469.

Til V. Hjermeslev By, hvor der nu foruden Kirke og Skole findes Andelsmejeri, Forsamlingshus, Mølle, Brevsamlingssted samt forskjellige Næringsdrivende m. m., hørte følgende navngivne Gaarde:

Annexgaarden (Matr. Nr. 3), nu kaldet *Kirkensgaard*, der 1553 stod for en Skyld af 10 Td. Byg [1]); 1571: 10 Tdr. Byg, 1 Skovsvin og 30 Skill. Gjæsteri, og samme Skyld havde Gaarden 1625 [2]). 1690 stod den for Lhk. 10 Tdr. og fik Ghk. $10^{5}/_{8}$ Td. [3]), dens Udsæd var da 3 Tdr. Rug, 8 Tdr. Byg, 6 Tdr. Havre, og Høavlet 4 Læs [4]). Gaarden blev senere delt i to lige store Gaarde, hvoraf den anden (Matr. Nr. 2) bærer Navnet *Hjertholm* eller *Hjertnæs* efter den Mark, hvorpaa den er bygget. Gaardene bleve solgte fra Præsteembedet ved Midten af det 19. Aarhundrede.

Kirkensgaard nævnes 1552 og 1631 [5]). I Matriklen 1690 stod den for Lhk. $5^{1}/_{8}$ Td., Ghk. $5^{7}/_{8}$ Td., og deraf ejede Hjermeslev Kirke $4^{1}/_{2}$ Td., medens Resten tilhørte Herredsfoged Knud Christensens Arvinger. Den Del af Gaarden, der ejedes af Kirken, kom med denne under Børglum Kloster, og 1756 til Kjettrupgaard; i Slutningen af det 18. Aarhundrede blev Gaarden imidlertid nedlagt, og den Del af Bondeskylden, der ejedes af Kirken, nemlig 4 Tdr. Byg, udbetales nu af Birkelse Stamhus, mellem hvis Fæstegods den nedlagte Gaards Jorder bleve fordelte.

Vestergaard nævnes 1631 i Mandtal til Pendingeskatten og tilhørte da Kronen.

---

[1]) P. [2]) P. [3]) M 2. [4]) P.
[5]) Tgb. 1655 $^{8}/_{9}$ og 1631 $^{6}/_{8}$.

Nørgaard nævnes 1638 og stod 1662 for en Udsæd af $1^1/_2$ Td. Rug, 9 Td. Byg og 2 Td. Havre; den havde intet Høavl [1]). Senere blev Gaarden delt i to, Matr. Nr. 4 og 21, der laa under Birkelse Stamhus.

Dammen, Matr. Nr. 7, »ved Dammen«, nævnes i Tgb. 1660 $^1/_{10}$, den var da udlagt fra Kronen til Jørgen Seefeld. Senere kom Gaarden under Birkelse Stamhus.

Sigen nævnes 1638 [2]); senere blev Gaarden delt i to, Matr. Nr. 11 og 12, hvilke hørte under Stamhuset Birkelse.

Bolskifte nævnes i Mandtal til Pendingeskatten 1631 og tilhørte da Else Marsvin til Stenalt; men denne Gaard er nu ubekjendt her i Sognet.

Kvosthave (Matr. Nr. 26) nævnes 1718 i Kommissionsforretning over Reluitionsgods; Gaarden laa 1714 til Landsdommer Jens Lassens Arvinger, men kom senere under Børglum Kloster, hvorfra den blev solgt 1799 og derefter udparcelleret; dens Ghk. var 4 Td. 2 Fd. [3])

Bondensgaard (Matr, Nr. 29 og 30) stod for Ghk. ca. 6 Td. og tilhørte 1714 P. Knudsen [4]), der havde faaet den af en Jens Riismand [5]). Aar 1800 var den i Selveje, og kort Tid efter blev den delt i flere Parceller.

Skovbogaard (Matr. Nr. 23 og 28), hvis Navn muligt afledes af en lille Skov, der endnu i Slutningen af det 17. Aarhundrede fandtes her i Sognet [6]), til-

---

[1]) P., M 1. [2]) P. [3]) J 2, Pr. [4]) Vist paa Havrkrogen.
[5]) J 2. [6]) Hjermeslev Sogn havde 1690 Skovskyld i Skp. Hk. [Thottske Saml. i Fol. Nr. 696].

hørte 1690 Herredsfoged Knud Christensens Arvinger, fra hvem den kom til Mag. Stampe, Præst i Hammer, hvis Arvinger ejede den 1714 [1]). Gaarden, hvis Ghk. var ca. $14^1/_2$ Td., havde 2 Fæstere, og senere blev den delt i to lige store Gaarde, hvoraf Matr. Nr. 23 i Slutningen af det 18. Aarhundrede laa til Børglum Kloster, hvorfra den blev solgt 1847 til Selveje, og Matr. Nr. 28 tilhørte Provst Worm i Ingstrup, som 1787 solgte den til Selveje [2]).

Holmgaard (Matr. Nr. 22) nævnes 1631 $^6/_8$, da der blev taget Synsvidne om Gaardens Marklukker, og 1632 $^{19}/_5$ blev der nedlagt Forbud mod, at Jens Madsen i Holmgaard kom ind paa en anden Mands lodskiftede Jord med Grøft eller Drift [3]). Gaarden, der 1690 fik Ghk. 10 Td., ejedes af Aalborg Hospital, hvortil den endnu hørte 1760; senere kom den under Hammelmose [4]).

Lemmergaard (Matr. Nr. 25) nævnes 1631 $^6/_8$, da der blev taget Syn paa Kornskade og Marklukker [5]). Ved Gaarden ligger en Høj eller Bakke kaldet Lemmerhøj [6]), hvilken sandsynligvis har givet Gaarden Navn; muligt at dette oprindelig er Lyngbjerggaard, thi Gaardens Navn skreves i ældre Tid snart Limbergaard, Lymbergaard og snart Liungbergaard el. Løngbiergaard. 1636 $^{12}/_3$ toges Tingsvidne angaaende Gaardens Skyldsætning, der havde været uforandret i 60 Aar, hvilket bevistes med en Kvittering, udstedt af Fogden paa Hejselt 1626 $^4/_{12}$ [7]).

---

[1]) M 2, J 2. [2]) Pr. [3]) Tgb.

[4]) M 2; Hofmans Fund. IV, 179; Pr.; Indk. Breve, Aalborghus 1760.

[5]) Tgb. [6]) Matr. Kortet. [7]) Tgb.

Gaarden har saaledes paa hin Tid formodentlig hørt under Hejselt. 1662 havde den en Udsæd af 3 Tdr. Rug, 9 Tdr. Byg og 3 Tdr. Havre, dens Høavl var 25 Læs, og den var skyldsat for godt 10 Td. Lhk., hvilken Skyldsætning den ogsaa beholdt efter Matriklen 1662 [1]). Den tilhørte da Hans Bille til Jungetgaard, men senere kom den under Lundergaard, hvortil den laa 1714 [2]). Da Jens Gleerup 1775 fallerede, blev en Del af Lundergaards Bøndergods frasolgt, og herimellem var vist Lemmergaard, som kjøbtes af Anders Skeel til Birkelse m. m., fra hvis Dødsbo den som Strøgods skulde sælges ved Auktion 1777 $10^{1}/_{3}$. Den havde kun 1 Fæster, skjønt den efter Matr. 1690 stod for Ghk. 11—5—1—0, og dens Landgilde, der nu erlagdes i Penge, beløb sig til 18 Rdl. [3]). 1796 tilhørte Gaarden Godsforvalter Hans Brantzen paa Børglum Kloster [4]), der det følgende Aar solgte den til Thomas Sørensen, hvis Sønnesøn nu ejer den. Ved Gaarden, der fik Nhk. ca. $7^{3}/_{8}$ Td., findes *i Vejrmølle.*

Følgende Steder, der vist alle vare Huse, nævnes i Kbg.: *„paa Kjæret"* 1663, *„paa Diget"* 1676, *Kjøge* (nu Matr. Nr. 5 a) 1676, *„paa Bakken"* 1679, *„ved Leddet"* 1688 samt *Karhuset* (Matr. Nr. 59) 1713.

Af *enligt* liggende Gaarde findes fra ældre Tid kun 2 i Hjermeslev Sogn, nemlig:

Myrtved (Matr. Nr. 20) urigtigt Myrtue, idet Navnet er en Sammentrækning af Myri, Myr (-Mose) og tved (ɔ: et Jordstykke af særegen Beskaffenhed) [5]). 1604

---

[1]) M 1. [2]) J 2. [3]) J. E. $^{8}/_{1777}$.

[4]) 1799 Ejer af Gjettrup i Kjær Herred.

[5]) Et af Vand delvis omgivet langstrakt Stykke Jord. Se J. S. 3, II, 320 ff.

laa Myrtved, der da var et Bol, under Sejlstrup Læn [1]). 1662 stod Gaarden for en Udsæd af 3 Td. Rug, $3^1/_2$ Td. Byg og 2 Tdr. Havre samt et Høavl af 2 Læs [2]), og 1665 $21^1/_2$ blev den foreslaaet udlagt fra Kronen til Ide Lindenow, Enke efter Steen Beck til Vraa, for hendes Fordring paa Kongen [3]). Senere kom Gaarden, der stod for Ghk. $6^7/_8$ Td., under Birkelse (1690) [4]), hvorfra den solgtes 1854 til Selveje [5]).

Ved Myrtved laa 1792 *Gamshede* [6]). Om Gaardens Mark se foran samt Side 28.

Stride (Matr. Nr. 24), hvis Navns Oprindelse er ubekjendt, nævnes 1402, da der udstedtes Tingsvidne, at Provsten i Børglum »kjendte Løsning« paa 1 Gaard her [7]). 1631 var Stride 1 Gaard, der tilhørte Else Marsvin til Stenalt [8]). Senere maa Gaarden, der 1662 stod for en Udsæd af 3 Tdr. Rug, 11 Tdr. Byg og 6 Tdr. Havre samt et Høavl af 10 Læs [9]), vare kommen til Rigshovmester Corfits Ulfeldt, thi 1663 $5^1/_{12}$ fremstod Fæsteren i Stride paa Herredstinget og tilbød at betale sin Skyld og Landgilde o. s. v., om de kongelige Fogder vilde annamme det; han havde hørt og spurgt, at Grev Ulfeldt var falden i Unaade, og tidligere havde han betalt sine Afgifter til Grevens Fuldmægtig, Niels Nielsen i Holstebro [10]). 1690 tilhørte Gaarden, hvis Ghk. var ca. $10^7/_8$ Td., Biskop Mathias Foss i Aalborg, men 1714 laa den til Nørre Elkjer [11]), og 1726 tilhørte den Anders Brønsdorf til Estvadgaard, som

1) A, 2) M 1. 3) T. S. Pap. Vraa Nr. 5 a. 4) M 2.
5) Pr. 6) U (Brødslev). 7) Æ. d. A. III, 89.
8) Mandtal til Pendingeskatten. 9) M 1. 10) Tgb.
11) M 2, J 2.

da ved Auktion solgte den til Peder Brønsdorf til Eskjær [1]). 1760 tilhørte den Andreas Ingstrup [2]). Fra ham kom den antagelig til J. Glerup paa Rødslet, der 1796 ejede Stride, som da bestod af 2 Gaarde [3]). Gleerups Arvinger solgte 1821 Gaardene til L. Gleerup paa Dybvad, der atter 1830 afstod dem til Madam Hastrup paa Lundergaard, som samme Aar solgte den ene Gaard, der kort efter blev delt i to (Matr. Nr. 24 a og 24 c) til Selveje, medens den anden (Matr. Nr. 24 b) først blev solgt til Selveje 1854 [4]). Ved Stride laa indtil for faa Aar siden 1 Mølle. Om Marken se foran.

Nye Steder i Sognet ere *Vester Hjermeslev Udflyttere.*

1552 nævnes *Tvergaard* [5]) og ligeledes 1638 [6]), men dens Historie er mig iøvrigt ubekjendt.

KIRKEN.

Kirken bestaar af Skib, Kor, Taarn samt Vaabenhus mod Nord. Skib og Kor ere fra romansk Tid [7]) og opførte af Granitkvadre paa en Sokkel med Hulstav; Murene ere dog for en stor Del omsatte, og i den senere Middelalder forhøjedes de, og Hvælvinger indbyggedes. Taarnet, der er bygget af store gule og røde Mursten samt Granitkvadre fra den nedbrudte Vestgavl, har blindingsprydede Gavle, og det overhvælvede Taarnrum har Spidsbue ind til Skibet. Vaabenhuset er af gule Mursten og er bygget ved Middelalderens Slutning. Et Par

---

[1]) Auktionspr. [2]) Se Alstrup Kirke. [3]) U. [4]) Pr.
[5]) Tgb. 1655 $^{8}/_{9}$. [6]) P. [7]) ca. 1050—1200.

af Kirkens gamle Vinduer samt den søndre Dør ere bevarede, men nu tilmurede.

Døbefonten er af Granit og fra romansk Tid, men *Bækkenet* er nyt. Det tidligere Bækken, der bærer Indskriften: »Hjermeslef Kirckis Døbe-Becken 1686«, findes nu i Vendsyssels historiske Museum; det er af Tin og har et Relief i Bunden, forestillende et siddende Par, Mand og Kvinde, for hvem en Kvinde skjænker Drikke; Solen lyser fra Skyerne, bag hvilke den himmelske Stad ses. *Alteret* er af Granit, paa alle Sider beklædt med ret smukt udskaaret Træ. *Altertavlen*, der oprindelig var i Renæssancestil med to smukke Engleskikkelser paa Sidestykkerne, er i nyere Tid betydelig ændret, saa den nu er en Blanding af Renæssance- og græsk Stil. Den har et Billede fra 1857, aldeles ukunstnerisk udført af Maler Hammer i Hjøring; det forestiller Jesus som Trøsteren.

Prædikestolen er fra Slutningen af det 16. Aarhundrede; den har udskaarne Fremstillinger af Jesu Liv og følgende Indskrift: »Hemmel oc jord sal forga mens mine Ord sal aldrig forga. Hr. Jørgen Jensen, Hr. Jens Jørgensen, Karin Lavrsdatter[1]). Sic deus dilexit mundum, ut filium suum . . . .[2]). En anden Indskrift paa den viser, at den blev »renoveret« 164., da Søren Christensen var Præst og Laurits Nielsen Medtjener.

Præstestolen er fra Renæssancetiden.

I Skibet hænger et stort kunstfærdigt *Krucifix*, fra hvis Fod udgaar en Gren til hver Side med

---

[1]) Om disse Personer se S. 73 ff.

[2]) Saa elskede Gud Verden, at han o. s. v.

sent romanske eller tidlig gotiske *Træfigurer* af Maria og Johannes. Endvidere findes i Kirken et *Malcri* forestillende Farisæren og Tolderen, hvilket utvivlsomt hidrører fra samme Haand som det lignende Billede i Ingstrup Kirke, nemlig Skoleholder Niels Jacobsen Kaas; samt fastgjort paa Muren et plumpt udskaaret *Træbillede* af Maria med Jesusbarnet. En af de bagerste *Stole* i Kirken bærer Indskriften: N. G. S. ✕ M. Anno 1638, og *Klokken* har Indskrift:

»Ihesus nasareius rex iudeorom, anno. domini MDXIII«. (1513).

Af Regnskabsbog over Landehjælpen 1524 - 26 ses, at Kirken 1525 betalte 14 ℔ i nævnte Øjemed [1]), hvilket Beløb omtrent svarede til Værdien af 1 Td. Smør. 1636 $^{2}/_{4}$ toges Synsvidne angaaende Kirkens Tilstand; det ses deraf, at Tagblyet saavel paa Skibet som paa Taarnet og paa Vaabenhuset over Kornet [2]) var forfaldent, og Taarnet revnet o. s. v. Kirkegaardsdiget var meget forfaldent, Kirkestolene mange Steder brøstfældige, og Klokkestrængene manglede. Endelig var der ingen Bibel i Kirken, Gradualen (Messebogen) var forslidt og forreven, og Messesærken var gammel og iturevet [3]). Det følgende Aar blev der atter taget Synsvidne om Tilstanden, og da synes Kirken nærmest at have været faldefærdig [4]). I Kirken er begravet Sophie Kathrine Mathiesen, død 1794 [5]).

---

[1]) D. M. 4, II, 49.

[2]) Vaabenhusloftet anvendtes som Opbevaringssted for Kirkernes Tiendekorn.

[3]) Tgb. [4]) a. St. 1637 $^{2}/_{9}$.

[5]) Se Kjettrupgaard, Mathias Ydes 1. Hustru.

Indtil 1720 $^{3}/_{6}$ tilhørte Kirken Kongen, som da skjødede den til Frederik Kjær til Børglum Kloster [1]), hvortil den laa indtil 1756 $^{30}/_{11}$, da Generalmajor Laurits Thura solgte den med Gods 4 Td. 4 Skp. Hk. for 1751 Rdl. til J. F. Mathiesen paa Kjettrupgaard [2]), som 1757 $^{10}/_{5}$ fik Auktionsskjøde paa den [3]). Derpaa laa Kirken til Kjettrup i omtrent 100 Aar. 1791 var den meget forfalden, og 1793 bleve Vinduer og Døre fornyede. 1794 $^{18}/_{7}$ fik Ejeren Mathias Yde kgl. Tilladelse til at tage Blyet af Vaabenhuset og benytte det til den øvrige Del af Kirken mod at belægge Vaabenhuset med Tegl. 1850 $^{8}/_{10}$ blev der givet Auktionsskjøde paa Kirken samt 4 Tdr. Byg i Refusion af en nedlagt Gaard til Jens Severin Jensen til Aas, der atter 1858 solgte den til Jens Thomsen i Lemmergaard, fra hvis Dødsbo den 1897 ved Arv tilfaldt hans Sønner, Th. Jensen i Lemmergaard og Dyrlæge Lemmergaard i N. Sundby, som nu eje den [4]).

Kirkens *Tiende* var 1553: 8 Tdr. $1^{1}/_{2}$ Skp Rug, $12^{3}/_{5}$ Tdr. Byg og 10 Skp. Havre samt Kvægtiende 8 Lam og 6 Grise [5]). 1686 havde Kirken 1 Bol i Hjermeslev, som skyldte 4 Tdr. Byg [6]), medens Herligheden af Stedet tilhørte den tidligere Herredsfoged Knud Christensen [7]).

Da Mathiesen kjøbte Kirken, var Kirketienden fæstet af Sognebeboerne mod en aarlig Afgift af 10 Tdr. Rug, 80 Tdr. Byg og alle de kongelige Skatter, hvilket ikke synes at være saa lidt, da

[1]) Rentek. Exp. Prot Nr. 24, Fol. 12–17.
[2]) Landst. S. & Pb. [3]) Pr. [4]) Hvetbo S. & Pb.
[5]) P. [6]) Se Kirkensgaard. [7]) Bispearkiv.

Tienden kun var skyldsat for 34 Tdr. Hk. 1848 blev Tienden oppebaaret med 11¼ Td. Rug og 83½ Td. Byg [1]).

PRÆSTEEMBEDET.

Foruden Indtægten af Annexgodset havde Præsten 1571 i Korntiende af Hjermeslev Sogn 8 Tdr. Rug, 16 Tdr. Byg og 4 Tdr. Havre og i Kvægtiende 5 Lam samt Offer 4 ß [2]). 1625 anføres, at Præsten oppebar Tiende af Annexgaarden, hans Korntiende af Sognet var: 8 Tdr. Rug, 18 Tdr. Byg og 4 Tdr. Havre, Kvægtiende 3 Lam og Offer 8 ß [3]). 1690 var Korntienden 34 Tdr. Byg og Offeret 7 ß til hver Højtid [4])

DEGNEEMBEDET.

Hjermeslev og Alstrup Sogne udgjorde oprindelig et Degneembede, og dets Indtægter vare 1571 af Hjermeslev Sogn: 3 Tdr. Korn og 36 Gjæs, og af Alstrup Sogn: 10 Skp. Byg og 10 Gjæs. Degnen havde intet Degnebol i noget af Sognene [5]), og 1630 [20]½ vidnede nogle Mænd paa Herredstinget, at de ej mindedes, at der havde været Degnebolig i Hjermeslev [6]), men 1631 [17]½ toges Tingsvidne, at det Bol, som Søren Laursen i Hjermeslev iboede, havde været et Degnebol til Hjermeslev Sogn i gammel Tid [7]). 1673 havde Degnen heller intet Bol i noget af Sognene, hans Degnekorn var da 3 Tdr. af Hjermeslev Sogn og 10 Skp. af Alstrup Sogn; Paaske og Sct. Hans Rente var uvis [8]). I Slutningen af det

[1]) Aalb. Stiftstid [41]/[1846]. [2]) P. [3]) P. [4]) P. [5]) P.
[6]) Bispeark. Capsa B., Loc. 19—20, Fasc B. Nr. 1
[7]) Tgb. [8]) P.

17. Aarhundrede blev Degneembedet her nedlagt som selvstændigt, og Sognene fik fælles Degn med Ingstrup.

Af *Degne* i Hjermeslev-Alstrup kjendes følgende, der vare Sædedegne:

1. *Niels Olsen Aalborg* var Degn her 1601, hans latiniserede Navn staar paa Degnestolen i Hjermeslev Kirke, og han var formodentlig Student.

2. *Svend Christensen* var Degn her 1630 og boede i Alstrup. Han var saa fattig, at hans Børn gik omkring og betlede, og han fik 1632 $^{5}/_{2}$ Sognevidne [1]) af Beboerne, at han ikke havde haft noget af Kronen til at føde sig samt Hustru og Børn med, samt at han siden kongelig Majestæts Forordning »havde oplært Børn og Ungdommen udi begge Sogne vel og haver taget sig Umag til hver Dag, indtil de have lært Luthers Forklaring« [2]).

3. *Morten Svendsen*, som var Degn her 1651 $^{26}/_{1}$, var maaske Formandens Søn. 1653 $^{30}/_{10}$ blev han gift med *Anna Poulsdatter*, der var Enke [3]). Hun døde 1668, begr. $^{20}/_{1}$, og s. A. $^{18}/_{10}$ giftede Degnen sig paany med *Maren Thomasdatter*, med hvem han havde 5 Børn. Morten Svendsen døde før 1691 $^{2}/_{6}$, men hans og hans Hustrus Død er ikke fundet i Kirkebogen.

Om de senere Degne se Ingstrup Sogn.

SKOLEN.

1690 siges i en Præsteindberetning, at Provst Jakob Ottesen i Ingstrup paa egen Bekostning havde

[1]) Jvf. Tingsvidne af 1630 $^{20}/_{2}$.

[2]) Bispeark. Capsa B., Loc. 19—20, Fasc. B. Nr. 1.

[3]) I Kbg. 1668 anføres bl. Døde hans Stedsøn.

ladet opføre et lidet Skolehus uden Avling i Hjermeslev Sogn. Ved Pl. 1741 $^{29}/_{4}$ blev det bestemt, at Hjermeslev og Alstrup Sogne skulde danne et Skoledistrikt, og i Skolefundatsen af $^{28}/_{12}$ s. A. bestemmes det, (§ 1) at Skoleholderen skulde nyde 3 Tdr. Rug, 3 Tdr. Byg og 12 Rdl. i Penge; dertil (§ 2) 20—24 Læs Tørv, og (§ 3) af hvert formuende Barn maatte han tage 4 Skill. i Introduktionspenge samt 1 Skill. ugentlig, naar det lærte at skrive, og 2 Skill. ugentlig, hvis det ogsaa lærte at regne. Endelig skulde Skoleholderen have Sommergræsning til 1 Ko og 8 Faar [1]). Om Tavle- og Skolepenge se Ingstrup Sogn. Skoleholderen havde 1796 Græsning i Kjæret til 2 Høveder [2]).

Begge Sogne danne endnu et Skoledistrikt med fælles Skole i Vester Hjermeslev By.

Af *Skoleholdere* kjendes følgende:

1. *Søren Simonsen*, som var i denne Stilling 1742 [3]). Han døde 1753, begr. $^{20}/_{2}$, 61 Aar gl. Han var gift med *Anne Christensdatter*, død 1753, begr. $^{6}/_{2}$, 59 Aar gl. Ægteparret, der saaledes begravedes med 14 Dages Mellemrum, havde ingen Børn [4]).

2. *Jens Christensen* var saa vidt oplyst Nr. 2. Hans Hustru hed ligeledes *Anne Christensdatter*. De havde Børn til Daab i Hjermeslev Kirke 1754 og 1757, men iøvrigt vides intet om dem [5]).

3. *Jens Olsen* var født ca. 1734 og døde 1794. Han blev 1758 $^{13}/_{10}$ gift 1. Gang med *Karen Simonsdatter* af Hune Sogn, begr. 1768 $^{20}/_{7}$ [6]), der var Enke efter Skoleholder Jens Engesgaard i Ingstrup, og 2. Gang

---

[1]) Bispearkivet. [2]) U. [3]) P. [4]) G. S., Kbg. [5]) Kbg.
[6]) 43 Aar gl.

var han gift med *Johanne Pedersdatter*, som blev gift 2. Gang 1794 $^{15}/_{8}$ med en Niels Pedersen. Jens Olsen havde ialt 8 Børn, hvoraf 5 døde som unge [1]).

4. *Morten Nielsen* var født ca. 1758 og døde 1844 $^{31}/_{3}$. Han indtraadte i Rækken af Skolelærere og Kirkesangere, tog 1831 Afsked med Pension og døde i Alstrup. 1. Gang var han gift med *Maren Poulsdatter*, født ca. 1762, død 1813 $^{20}/_{6}$, og 2. Gang (1814 $^{7}/_{1}$) med *Johanne Poulsdatter*, født ca. 1779, død i Alstrup 1859 $^{5}/_{5}$ [2]).

SKOLELÆRERE.

1. *Morten Nielsen*, se Skoleholdere Nr. 4.

2. *Jens Christian Christensen Hauerslev*, født i Lerup 1803 $^{3}/_{4}$, Seminarist fra Snedsted 1829, Hjælpelærer i N. Saltum i 2 Aar, Lærer i V. Hjermeslev 1830 $^{16}/_{8}$. Tog 1859 $^{1}/_{11}$ Afsked med Pension og boede derefter i Skulsmark, hvor han døde 1887 $^{22}/_{2}$. Han var gift med *Mette Klemensdatter* af Holmgaard i V. Hjermeslev. 9 Børn, hvoraf de 3 døde spæde. En Søn Christen Hauerslev blev Lærer ved Ingstrup v. Skole.

3. *Hans Hansen Brinck*, født 1827 $^{20}/_{9}$ i Ballum i Ribe Amt, blev Seminarist fra Snedsted 1848 og var derefter Hjælpelærer i V. Thorup, Østerby paa Læsø, Linderum og Guldager, indtil han 1859 $^{14}/_{11}$ blev kaldet hertil. Brinck, der døde 1895 $^{18}/_{7}$, var gift med *Christine Amalie Beck*. 4 Børn.

4. *Erik Jensen*, født 1858 $^{19}/_{12}$ i Tolstrup Sogn, Børglum H., blev Seminarist fra Vesterbro, Kbh., 1891 $^{28}/_{5}$, derefter 3. Lærer i V. Brønderslev 1891 $^{14}/_{11}$

[1]) Kbg.; G. S. [2]) Kbg.

og Lærer i V. Hjermeslev 1895 $^{14}/_{9}$. Gift 1884 $^{18}/_{11}$ med *Inger Marie Olsen* af Thise Sogn, født 1853 $^{13}/_{1}$. 3 Børn.

Kongetienden, som ved Reformationen kom fra Bispedømmet under Kronen, blev 1558 $^{1}/_{11}$ udlagt til Underhold for Superintendenten over Vendelbo Stift [1]). Den laa derefter til Bispeembedet, indtil den i det 19. Aarhundrede blev overtaget af Statskassen, som i Stedet gav Biskoppen et fast Vederlag [2]).

---

[1]) K. B. [2]) Se Hvetbo S. & Pb. 1877 $^{28}/_{2}$.

ALSTRUP SOGN.

Alstrup Sogn, der har Navn efter Alstrup By, er det mindste af Sognene i Hvetbo Herred, og efter Opmaalingen 1896 bestaar det kun af 806 Td. Land, der ere skyldsatte for $50^{3}/_{4}$ Td. Hk. Sognet er Annex til Ingstrup, og sammen med dette og Hjerneslev Sogn danner det én Kommune. Dets *Folketal* var 1906 $^{1}/_{2}$: 312 [1]), og *Kreaturholdet* var 1898: 86 Heste, 377 Stk. Hornkvæg, hvoraf 241 Køer, 394 Faar og 176 Svin [2]).

Med Hensyn til Sognets *Bebyggelse* se vi, at der 1553 var 8 Gaarde og 5 Bol her [3]), 1568 var her 9 Gaarde, 4 Bol og 6 Gadehuse, hvoraf 1 Gd. laa til Øklostcr, 1 Gd. til Hundslundkloster, 1 Gd. var Præstegaard og 6 Gd. vare Adelsgods; af Bolene laa 1 til Alstrup Kirke og 3 vare Adelsgods, og af Husene laa 1 til Hundslundkloster, medens de 5 vare Adelsgods [4]).

Adelsgodset ejedes af følgende: Anders Banner 1 Bol, 1 Hus; Fru Berithe Banner til Stenholt paa Fyn 1 Gd.; Daniel Bildt 1 Gd., 1 B, 1 H.; Fru Edel Hardenberg 1 Gd.; Erik Podebusk til Bidstrup

---

[1]) Tidligere Folketal se I Del, S. 87.
[2]) D. S. [3]) P. [4]) J 1.

1 Gd., 2 H.; Gregers Ulftand til Høgholt 1 Gd. og Fru Mette Mortensdatter Vognsen til Hjermeslevgaard og hendes Søster Anne 2 Gd., 1 H.[1]).

1662 var her Annexgaarden og 8 andre Gaarde samt 1 Halvgaard, 5 Bol og 11 Gadehuse, hvoraf 1 uden Jord[2]). 1690 bestod Sognet af 15 Gaarde, 13 Huse med Jord og 2 jordløse Huse[3]), og 1799 udgjorde Bebyggelserne 19 Gaarde og 11 Huse[4]), 1805: 18 Gaarde og 16 Huse[5]) og 1895: 18 Gaarde og 51 Husene, hvoraf de 11 vare jordløse[6]).

Ved *Udskiftningen* 1799 $^{2}/_{10}$ var Sognet for Størstedelen delt mellem Birkelse og Hammelmose. Matriklen 1662 oplyser, at Sognets hele *Udsæd* da var $14^{1}/_{2}$ Td. Rug, $111^{1}/_{2}$ Td. Byg og $39^{1}/_{2}$ Td. Havre; der var intet Høavl paa egne Jorder, men Beboerne lejede Høbjærgning af Hammelmoses Ejere, og saavel Græsning som Tørveskjær var magert og ringe. 1683 bemærkes, at Sognet ikke havde anden Tørvegrøft end nogen Splittørvskjær i Enden af Englodderne, hvilke vare forgroede med Tuer og ubrugelige til andet, og de maatte leje Skaartørvskjær i Thise Sogn. Overdrevet blev kun taxeret for 10 Høveders Græsning; hvad de yderligere havde Brug for, maatte de leje af Hammelmose[7]). 1683 nævnes følgende Agre:

Havens Skifter, Toftensager, Kjærlingager, Kringelhede, Sten-, Dam- og Bondes-Ager, Hvirveltoft, Tørve-, Lyng-, Tranekjær-, Nørre Holms-, Vester

---

[1]) P. [2]) M 1. Af Gadehusene laa 2 til Ingstrup Præst.
[3]) M 2. [4]) U. [5]) Begtrup VI, 424. [6]) D. S.
[7]) T. Det gik vist ikke altid saa rigtigt til med dette Lejemaal, thi Albert Skeel klagede 1568 over, at Mændene i Hjermeslev og Alstrup drev deres Kvæg over Assenbæk og Ryaa ind paa hans Grund [J. S. 3, V, 219].

Holms-, Blokkens- og Kvindesagre samt Oes Skifte, Glippens Skifte, Suder Havens Skifte og Boelskifter [1]). 1799 nævnes endvidere: Nymarken, Aalborg Have, Spangaards Have, Smede Haven, Vejby Toft, Grønager, Hullernes Toft, Brøndesagre, Hedeagre, Langbaksagre og Neder Eng [2]).

1638 beskrives Sognet saaledes af Præsten [3]):

»Alstrup Sogn er og Annex til Ingstrup Kirke og er en Kirkeby, og Kirken ligger ogsaa mod det nordeste af Byen, og ligger i Byen en Bondegaard, som hedder Abildgaardt. Ved det østerste i Kjæret ligger Boelskiftet, og med Pramme og Kaage kan man op sejle fra Aalborg og hente Korn udi Rye Aae, som løber strax frem ved Bolskiftet. Er paa Marken en Høj, som kaldes Jussehøj, og nogle Dale, som kaldes ved Langbakken«.

Alle Sognets Bebyggelser med Undtagelse af Gaarden Bolskifte og et Par hosliggende Huse laa forhen samlede i *Alstrup By,* hvis Navn kan afledes af Navnet Alf, og hvis sidste Led »trup« (-torp) tyder paa en noget sen Oprindelse. Byen nævnes 1450, da Hundslund Kloster fik Lovhævd paa noget Gods, og Anders Nielsen Banner til Asdal mageskiftede 1463 med Økloster, hvorved Klostret fik 1 Gaard her [4]). Blandt det Gods, som Niels Pedersen Gyldenstjærne til (Aagaard) og hans Hustru havde »givet og undt for deres Sjæles Bistandelse«, nævnes 3 Gaarde i Alstrup [5]). 1563 $^{7}/_{3}$ fik Kronen

---

[1]) Ma. [2]) U. [3]) Bispeark., Capsa B, Loc. 8 (4—5).
[4]) ÆE. d. A. III, 4 og 129.
[5]) Se Thiset: Eline Gøyes Jordebog, Side 466—469.

ved Mageskifte med Bjørn Kaas til Starup 1 Gaard i Alstrup By [1]), formentlig den samme, som 1567 $^{29}/_{6}$ pantsattes af Kronen til Gregers Trudsen Ulftand til Estrup [2]). 1579 $^{30}/_{6}$ fik Karine Krabbe til Vorgaard, Enke efter Niels Skeel, samt Otto Banner til Asdal paa sin Hustru, Ingeborg Skeels Vegne Mageskiftebrev af Kronen paa 3 Gaarde i Alstrup By [3]), og samme Aar fik Gregers Ulftand til Estrup Forlæningsbrev paa 1 Gaard her [4]), hvilket fornyedes det følgende Aar [5]). Da Gregers Ulftand var død, blev det Gods, han havde haft til Læn, lagt ind under Aalborghus [6]). 1582 $^{18}/_{6}$ udgik aabent Brev, at Kongen i Nærværelse af Danmarks Riges Raad havde forligt Admiral Peder Munck med Jens Thomsen (Dan) til Hjermeslevgaard og hans Hustru Fru Mette Mortensdatter (Vognsen) i Henseende til deres Proces om noget Jordegods [7]). Til Gjengjæld for den Imødekommenhed, Fru Mette havde udvist ved Bilæggelsen af Striden, gav Kongen 1582 $^{19}/_{6}$ hende og hendes Mand Livsbrev paa 1 Gaard i *Alstrup* at besidde uden Afgift, og Peder Munck og Hustru Karine Skeel fik samme Dag et lignende Livsbrev paa 1 Gaard i Filholm som Belønning for den Imødekommenhed, Admiralen havde udvist [8]). 1585 $^{17}/_{7}$ fik Lænsmanden paa Børglum Kloster, Godslev Budde, Ordre til at lægge den Gaard, som Fru Mette havde faaet Livsbrev paa, ind under Klostret, hvis han overlevede hende [9]). 1613 $^{19}/_{7}$

[1]) K. S. [2]) K. B.; jvf. 1567 $^{25}/_{3}$. [3]) K. S. [4]) K. B. 1579 $^{4}/_{8}$.
[5]) a. St. 1580 $^{15}/_{8}$ og $^{10}/_{9}$. [6]) a. St. 1582 $^{20}/_{1}$. [7]) K. B.
[8]) K. B. [9]) K. B.

fik Kronen ved Mageskifte med Sten Brahe til Knudstrup 1 Gaard i Alstrup By [1]).

I Alstrup By ligger *Kirken* (se senere) samt Gaardene: *Bolet*, *Agerholm* og *Nørgaard*, og endvidere laa her nu de udstykkede Gaarde: *Abildgaard* og *Annexgaarden*.

Bolet, Boelt, Matr. Nr. 7, der nævnes 1676 i Kirkens Regnskab, stod 1690 for Lhk. ca. $5^5/_8$ Td. og fik Ghk. ca. $5^3/_8$, det tilhørte 1714 Ove Jespersen (Haugaard) [2]), men kom senere ind under Birkelse, hvorfra det solgtes 1854.

Agerholm, Matr. Nr. 2, er en Afbyggergaard af Annexgaarden.

Annexgaarden, Matr. Nr. 1, der nu er udstykket (se bl. a. Agerholm) laa tæt syd for Kirken og stod 1553 for en Skyld af 6 Tdr. Byg; 1571 for 6 Tdr. Byg, 1 Skovsvin og 18 Skill. Gjæsteripenge; 1625 var Skylden som 1571, men det bemærkes, at den svarede Præstetiende; 1690 var Gaardens Lhk. ca. 7 Tdr., og den fik Ghk. $6^1/_2$ Td. Udsæden 1662: 9 Td. Byg og 1 Tdr. Havre, men 1690: 2 Tdr. Rug, 4 Tdr. Byg og 6 Tdr. Havre [3]).

Abildgaard, Matr. Nr. 14 og 15, en nu udstykket Gaard, laa sydligst i Byen og var 1519 en adelig Sædegaard, der tilhørte Væbneren *Mads Bagge* [4]), hvis Datter Anne var gift med Knud Bildt til Haugaard i Aaby Sogn, som 1546 havde Sag med en Del Medlemmer af Slægten Griis fra Slettegaard

---

[1]) K. S. [2]) M 2, J 2. Ove Jespersen Haugaard af Aaby var Forpagter paa Dybvad og blev vist Ejer af Vissegaard [se Hofmans Fund. IV, 323].

[3]) M 1, M 2, P.

[4]) T. S. Perg. Nørrejylland Nr. 221.

angaaende hans Hustrus Arv [1]). Efter Mads Bagges Død kom Abildgaard til hans ovennævnte Datter *Anne,* der var Enke 1560. I sit Ægteskab med Knud Bildt havde hun en Datter, der 1556 var gift med Christen Ørn, samt en Søn *Daniel Bildt* til Næs (i Norge), der var Ritmester 1571. Han skrev sig ogsaa til Abildgaard, og det ses, at han 1568 ejede 1 Gaard, 1 Bol og 1 Hus i Alstrup Sogn [2]). Fra Daniel Bildt, der vist var død 1585, kom Abildgaard til hans Søn *Knud Bildt,* som 1583 fik Bestalling som Skibschef, og som 1604 var død. Han var gift med Cidsel Brun Romelsdatter, med hvem han bl. a. havde en Søn *Daniel Bildt,* som skrev sig til Abildgaard, men som iøvrigt ejede en Del Gods i Norge, bl. a. Morland, hvor han døde 1651. Han havde dog allerede 1626 solgt Abildgaard til *Anders Friis,* Lænsmand paa Sejlstrup, men Handelen gik formentlig tilbage, thi 1662 ejede Daniel Bildts Enke *Dorthea Jensdatter Bielke* denne Gaard. Hun døde 1674, og *Daniel Bildts Arvinger* solgte Gaarden til Friherre *Rutger von Ascheberg,* som 1680 skjødede den til Herredsfogden *Knud Christensen.* Efter hans Død 1688 tilhørte Abildgaard i nogle Aar *hans Arvinger,* og derefter tilhørte den ene Halvdel *Mag. Stampe,* Præst i Hammer, medens den anden Halvdel ejedes af *Amtmand Dyssel* til Sejlstrup. Gaarden stod 1690 for Lhk. ca $11^5/_8$ Td. og fik Ghk. ca. 12 Td., den brugtes af 2 Fæstere [3]). 1714 ejede *Mag. Dyssel,* Præst i

---

[1]) Mads Bagges Søster var antagelig gift med Palle Griis til Slette. Se D. A. A. 1887 og 1895, *Slægterne Bildt og Griis.*
[2]) P. [3]) Trap III, Ma, J 2.

Vrensted, den halve Gaard, og han solgte den 1719 til *Frederik Kjær* til Børglum Kloster [1]). 1766 ejedes Gaarden af *Andreas Ingstrup* [2]), fra hvem den vist kom til Rigsgreve *de Fædder* til Aas og derefter til Krigsraad *Jens Gleerup* til Rødslet, hvis Arvinger 1821 solgte den til *Niels Gleerup* til Vang, som 1832 solgte Matr. Nr. 14 (Nørre Abildgaard) til Selveje, medens Matr. Nr. 15 kom til Gleerups Svoger, *Kofoed* paa Bjørum, der 1824 solgte den til Selveje.

I Alstrup By laa 1690 en Gaard med Lhk. ca. $6^5/_8$ Td. samt 3 Td. Hk. for *Færgestedet,* den fik Ghk. ca. $6^3/_8$. Gaarden tilhørte Byfoged *Hviid* i Aalborg, som solgte den til Mag. Dyssel i Vrensted, og 1724 tilhørte den Peder Nielsen i Bolskifte [3]).

Store Bolskifte, Matr. Nr. 18, hørte ikke til Alstrup By, men var en Enestegaard, dog havde den fælles Enge og Overdrev med Byen [4]). Gaarden, der før 1690 stod for Lhk. 2 Td., fik da Ghk. ca. $2^1/_8$ Td., men i Begyndelsen af det 18. Aarhundre bleve to Huse lagte ind under den, saa den efter 1724 stod for Ghk. ca. $3^1/_4$ Td. 1634 $^5/_7$ nævnes Jens Olufsen i Bolskifte, han var saa forarmet, at han intet kunde yde til Aalborg Bys Befæstning [5]). 1679 $^5/_4$ nævnes en *Jens Pedersen* i Bolskifte, som da pantsatte det Gadehus, som hans Hustru *Johanne Galskyt* havde arvet efter sin Fader Peder Thomsen Galskyt i Kornumgaard [6]). Det følgende Aar lod Jens Pedersen, der da boede i Hjelmsted, indstævne Kirsten Pedersdatter i Kornumgaard med hendes Lovværge Helmik Galskyt, Peder Galskyt, hans egne Børn,

---

[1]) Landst. S. & Pb., 36, 420, J. 2. [2]) Se Kirken.
[3]) J. 2, A. S. Nr. 40. [4]) Tgb. 1680 $^{10}/_1$. [5]) Tgb. [6]) Tgb.

Anne Margrete og Peder Galskyt, samt Christen Pedersen i Krogsgaard i Thise og Jens Pedersen i Stenum for Lovbud angaaende et Værsted i Bolskifte, om nogen af de nærmeste Frænder vilde indløse det [1]). Dette er vel ikke sket, thi 1698 tilhørte Bolskifte *Niels Madsen,* Borger i Aalborg, som nævnte Aar pantsatte Gaarden til Hospitalsforstander Mathias Juel [2]). Det vides ikke, om Niels Madsen har boet her, men hans Hustru, *Maren Pedersdatter Kampmann,* som maaske var Søster til Præsten Henrik Pedersen Kampmann i Agersborg, boede paa Bolskifte fra 1705 $^{30}/_{10}$, da der tinglæstes Kontrakt mellem hende og Sønnen Peder Nielsen angaaende hendes Ophold, og hun døde her 1714 i en Alder af 73 Aar. *Peder Nielsen* ejede Gaarden efter Faderen og boede her 1705; af Herredets Kirkebøger ses, at han førte Omgang med Egnens Præster og Proprietærer, og Præsterne titulerede ham Seigr eller Mons., saa han har sikkert været uden for Bondestand, hvad jo ogsaa hans Herkomst synes at vise. Han var gift med *Johanne Christensdatter,* som døde her 1724, 52 Aar gammel, og med hende havde han 6 Børn, hvoraf dog kun 3 overlevede Moderen [3]). Efter sin 1. Hustrus Død giftede Peder Nielsen sig 1725 med Enken *Margrete Kjeldsdatter* paa Vestrupgaard, hvortil han saa flyttede [4]). Af Skiftet efter ovennævnte Johanne Christensdatter ses, at Peder Nielsen foruden Bolskifte ejede en anden Gaard i Alstrup, Part i en Skude i Blokhus, vurderet til 150 Rdl. og Part i

---

[1]) Tgb. 1680 $^{9}/_{10}$. [2]) Hvetbo S. & Pb. [3]) Kb., A. S. Nr. 40.
[4]) Se under Vestrupgaard, Saltum Sogn.

Ladningen, vurderet til 200 Rdl, samt 3 Skibsbaade og 1 gammel Kaag, hvilken sidste maaske havde hørt til hans Gaard i Alstrup By, idet der fra denne var Færgefart over Aaen, se S. 134[1]). Han solgte 1726 Bolskifte til *Anders Christensen Nørgaard* i V. Hjermeslev, som det følgende Aar solgte den til sin Søn *Christen Andersen*[2]). Denne solgte den vist til Fru *Statlænder* (se Kjettrupgaard), som 1750 atter solgte den til *Christen Andersen*, der døde som Selvejer her 1751, og senere vedblev Gaarden at være i Selveje[3]).

Lille Bolskifte (Matr. Nr. 22) er et Hus ved Store Bolskifte, hvortil det antagelig i sin Tid har hørt.

I Jydske Efterretninger $^{33}/_{1777}$ efterlyses en bortrømt Fæster af Lille Bolskifte, og følgende skrækindgydende Skildring gives af Personen . . .

Christen Laursen Hedegaard eller Skytte, »som ved sin slette Opførsel under sin Opkomst og Fremdragelse, Levemaade og Omgang med sin Jævnkristen og Næste, har noksom stedse vist ej at være af de bedste Gemytter eller ordenligste Mennesker«. Efter ugudeligen at have mishandlet sin Hustru og spoleret og borthændet det meste af sit Bo, forlod han Lille Bolskifte paa en 7aars Hoppe og førte en Kugleflint med sig i Sadlen.

Hans Signalement var følgende: Middelmaadig Højde, sort Haar og Øjenbryn, brun af Kulør og Ansigt, udi sit Udseende fæl og skulende, sledsk af Udtale og en Del krogenskuldret. Han formodedes

---

[1]) A. S. Nr. 40. Hans Børn gav Arveafkald 1731 $^{16}/_{3}$, se Hvetbo S. & Pb.

[2]) Hvetbo S. & Pb. [3]) A. S. 188 og 448.

iført sin bedste Kjortel, der var af hvidt Klæde med grønt Foer o. s. v.

Nyere Steder, fremstaaede efter Udskiftningen ere: *Nymark Huse, Nysted* (Matr. Nr. 35, fandtes vist før Udskiftningen), *Nordkjær* (Matr. Nr. 34), *Langbak* (Gaarde, Huse og 1 Mølle) og *Alstrup Teglværk* paa Alstrup Kjær.

KIRKEN,

der bestaar af Skib, Kor, Taarn og Vaabenhus, er 36 Al. lang og 11 Al. bred. Oprindelig var det en ualmindelig lille og uanselig Kirke, opført i romansk Tid [1]) af Granitkvadre og kun bestaaende af Skib og Kor. Ved Middelalderens Slutning blev Skibet forlænget mod Vest, Murene forhøjede og Hvælvinger indbyggede, og der blev ligeledes opført Taarn med en aaben Portal mod Vest og Vaabenhus mod Syd, alt af store gule Mursten i Munkeforbandt og med Granitkvadre fra Skibets Vestgavl. Begge Døre i Skibet ere bevarede, den nordre dog tilmuret, og et af de oprindelige Vinduer findes tilmuret. Kirken er tækket med Tegl. 1652 $^{21}/_{2}$ toges Synsvidne, at Kirken var brøstfældig og Kirkegaardsdiget aldeles nedfaldet og nedskredet paa en Strækning af 51 Favne [2]); men for Kirkens Vedkommende blev der næppe foretaget noget videre før 1663, da den underkastedes en Hovedreparation.

Altertavlen har et godt, nyt Billede, der forestiller Christus i Emaus. *Kalk* og *Disk* ere ganske almindelige og af ny Dato. De ældre, der vare i

[1]) Aar 1050—1200. [2]) Tgb.

romansk Stil og velbevarede, ere vist afgivne til Nationalmuseet[1]), *Døbefonten* af Granit er fra romansk Tid, og *Bækkenet* bærer Aarstallet 1686. *Prædikestolen*, der er fra det 18. Aarhundrede, er tarvelig. I Skibet skal der tidligere have været 2 romanske *Krucifixer*[2]), *Klokken* er uden Indskrift og vist fra Begyndelsen af det 16. Aarhundrede. I Korgulvet findes en *Gravsten* over Peder Ifversen, Forpagter paa Hammelmose, som døde 1729. Den bærer bl. a. følgende Indskrift:

»Her hviler Dødens Mand, hvis Støv vi alle ære,
og denne Lektie derhos alvorlig lærer:
Saa god er ingen Mand, han jo en Gang skal dø,
thi Texten paa enhver er den: Alt Kjød er Hø!
Mors ultima linea rerum[3]).«

Yderligere erfares af Gravstenen, at Peder Ifversen var født i Tolstrup Præstegaard 1687 $^{12}/_{1}$ og var Søn af Præsten Niels Ifversen og Anne Pedersdatter Brøndum. Efter at have været 9 Aar i Rentekammeret blev han 1709 Godsforvalter ved Birkelse Stamhus og 1717 Forpagter paa Hammelmose, i hvilke Stillinger han fungerede til sin Død 1729 $^{21}/_{7}$.

Kirken ejedes indtil 1729 $^{3}/_{6}$ af Kongen, der skjødede den[4]) til Frederik Kjær, Børglum Kloster, hvortil den endnu laa 1754, men ikke 1757. Formodentlig er den bleven solgt 1756, hvilket Aar Hjermeslev Kirke m. m. blev solgt fra Klostret, men herom er dog intet fundet. Kjøberen var vist Student Andreas Ingstrup, som 1766 ogsaa ejede Abild-

[1]) Kalken fra ca. Aar 1200 er afbildet i Steenstrup: Danmarks Riges Historie I, 689.

[2]) Jvf. Trap III. [3]) Døden er Tingenes yderste Grænse.

[4]) Jus patronatus. Rentek. Exp. Prot. Nr. 24, Fol. 12–17.

gaard her. Han var en Tid Forpagter paa Rønnowsholm (1766)[1]) og Dronninggaard, men ca. 1775 forlod han Vendsyssel og drog til Kjøbenhavn, formodentlig fordi han ikke kunde begaa sig i økonomisk Henseende[2]). Da han lod Kirken forfalde, indkaldtes han 1789 for Sjællands Landsting for at lide Dom, og ved Højesteretsdom af 1792 $^{9}/_{11}$ blev Kirken ham frakjendt og tildømt Kongen, som 1794 lod den istandsætte[3]). Efter Auktion blev den ved Skjøde af 1806 $^{10}/_{6}$ overdraget til Mogens Brix i Blokhus, efter hvis Død 1831 den blev tillagt hans Datter Marie, som 1834 blev gift med Kaptejn Pio, men 1853 $^{29}/_{11}$ blev den ved Auktion solgt fra Brix' reassumerede Dødsbo for 850 Rdl. til Bent Madsen i Hune, hvis Enke 1887 skjødede den til sin Sønnesøn, Mejeriinstruktør Marinus Bentzen i Kainsk, Sibirien, og efter dennes Død 1899 tilfaldt Kirken ved Arv hans Fader, Kancelliraad M. P. Bentzen i Pandrup.

Til Kirken hørte tidligere 2 Steder i Alstrup Sogn med Landgilde, hhv. 6 og 2 Tdr. Byg, samt 1 Bol i Hjermeslev, Skyld 4 Tdr. Byg; Herligheden af sidstnævnte Sted (Matr. Nr. 34, 35 og 58) tilhørte Kongen[4]).

Kirketienden udgjorde 1553: 3 Tdr. Rug 5 Tdr. Byg, $^{1}/_{2}$ Td. Havre samt 4 Lam og 1 Gris[5]).

---

[1]) Landst. S. & Pb., 45, 380.

[2]) Se J. E. $^{42}/_{1775}$ og $^{43}/_{1775}$, hvor han indkaldes for at modtage de to Hingste, han havde staaende paa Lundergaard, samt de 22 Heste og over 40 Faar, han havde staaende paa Dronninglund.

[3]) Hvetbo H. Fogedprotokol 1794.

[4]) Vendelbo Stifts Kirkers Hovedjordebog. [5]) P.

Senere blev Korntienden bortfæstet til Sognemændene for en aarlig Afgift af 20 Tdr. Byg, hvilket angives som Tiendens Størrelse 1638 og de følgende Aar, medens Kvægtienden, der erlagdes i Penge, 1638 var $2^1/_2$ ℔; 1640 og 1641: 2 Dlr. 20 Skill. og 1648: 4 ℔ 10 Skill. 1643—44 blev Tienden eftergivet, fordi Svenskerne »havde Landet under Kontribution«, og 1646 var Korntienden kun 14 Tdr., men 1650 o. flg. Aar var den atter 20 Tdr.[1]), og ved Matrikuleringen ansattes Kirkeskylden til 20 Tdr. Hk. 1526 gav Kirken 6 ℔ til Landehjælpen 1524—26[2]).

1638 bestod Kirkens *Inventar* af:

1 forgyldt *Kalk og Disk*, vog 43 Lod; 1 Chr. IV.s *Bibel*, som Alstrup Kirke havde betalt med $^1/_3$, nemlig $4^1/_2$ Dlr. 1 ℔ og Hjermeslev Kirke med $^2/_3$, som er $9^1/_2$ Daler«; 1 *Klokke* i Taarnet, 1 *Gradual* (Messebog), 1 Haandbog eller *Alterbog*, 1 *Skab* med 2 Laase, 2 Messing *Lysestager*, 1 gammel Staal *Lysestage*, 1 *Messehagel* af rødt Damask, 1 ny *Messesærk* og 1 halvslidt *Alterklæde*.

Foruden Tienden havde Kirken da en fast Indtægt af 12 Tdr. 4 Skp. Byg; dens faste Udgift var: 4 Tdr. Byg til Vin og Brød, 6 Tdr. Byg til Regnskabsprovsten og 1 Td. Byg til Herredsprovsten. Af andre Udgifter for nævnte Aar anføres:

Pramleje af 9 Tdr. Kalk op til Bolskifte m. m. 4 Dlr. 1 ℔ 10 Skill., og *Kornpriserne* 1638 vare: Rug 9 ℔, Byg 2 Dlr.[3]) og Havre $3^1/_2$ ℔ pr. Td.; 1 Lam kostede 1 ℔. 1642 gaves i Dagleje til en Haandtlanger for Mureren i Kost og Løn $1^1/_2$ ℔ pr. Dag; 1647 blev udgivet 2 Dlr. $^1/_2$ ℔ for en ny Alterbog samt en anden Bog »med rent Papir udi« til at optegne i, hvad der passerede i Sognet. 1638—52 kvitteres Regnskabet

[1]) Kirkens Regnskabsbog. [2]) D. M. 4, II, 49.
[3]) 1 Dlr. (Slet) = 4 ℔.

paa Philip Julius Bornemanns Vegne, 1653 paa hans Enke, Hedevigs Vegne, og 1654 kvitteres for kongelig Livlæge, Hofmedikus, Dr. Knud Moth. 1654 havde nogle »onde« Mennesker bortstjaalet Messehaglen, Alterklædet, Alterbogen og Sangbogen, og Kirkeværgen havde haft en Udgift paa 2 ℔ 12 Skill. ved at søge efter det stjaalne; for en ny Alterbog blev udgivet $4^1/_2$ ℔. 1662 var Kirken brøstfældig, fordi Sognemændene, som havde Tienden i Fæste, ikke havde klareret tilbørligt i nogle Aar; de skulde derfor i Følge kongeligt Brev have Fæstet forbrudt, med mindre de snart gjorde Kirken Fyldest. 1663 blev Kirken underkastet en Hovedreparation, som medførte en Ugift af over 144 Dlr.

1683 var Kirkens *Inventar:*

1 *Kalk og Disk* af forgyldt Sølv, en brun fløjels *Messehagel* med Kors af Sølv- og Guldkniplinger, 1 *Messesærk,* 1 *Alterdug* af Lærred, 1 Par Messing *Lysestager,* 1 gammel forslidt *Gradual,* 1 *Alterbog,* 1 gammelt *Skab* med 2 Laase til Kirkens Ornamenter, 1 *Ligbaare* og 1 *Klokke* med Stræng [1]).

PRÆSTEEMBEDET.

Foruden Landgilden af Annexgaarden havde Præsten 1571 følgende Indtægt af dette Sogn: Korntiende: Rug 5 Tdr., Byg 8 Tdr., Havre 2 Tdr., Kvægtiende 3 Lam, Offer 23 Skill. samt Skyld 9 Skill. af 1 Gadehus. 1625 havde han i Landgilde ialt 6 Skp. Byg af 3 Gadehuse samt Korntiende af Sognet: 6 Tdr. Rug, 10 Tdr. Byg og 2 Tdr. Havre; Kvægtiende 1 Lam og Offer 5 ℔. 1690 var Præstens Korntiende 30 Tdr. Byg, som han formodentlig var akkorderet med Yderne om, Offeret androg 15 ℔, og i Landgilde af 2 Gadehuse fik han ialt 1 Td. Byg [2]).

[1]) Kirkens Regnskabsbog. [2]) P.

DEGNEEMBEDET,

se Hjermeslev Sogn.

KONGETIENDEN

blev ved kgl. Anordning af 1558 $^{1}/_{11}$ tillagt Bispeembedet [1]), hvortil den hørte, indtil den i det 19. Aarhundrede blev overtaget af Statskassen, som i Stedet gav Biskoppen et fast Vederlag [2]).

Foruden de alt nævnte *Personer*, der have boet her i Sognet, kan endnu anføres følgende efter Uddrag af Kirkebøgerne:

Peder Ifversen [3]), f. 1687, død 1729, Forpagter paa Hammelmose, blev 1718 gift med *Anna Hegelund Kjærulf*, f. 1699 $^{22}/_{6}$, død paa Buurholt i Ø. Brønderslev Sogn 1776 $^{6}/_{8}$ (som Enke efter Oberstløjtnant Peder Himmelstrup, † 1757 [4]). Dette Ægtepar havde følgende Børn:

Peder, døbt 1725, blev Ejer af Buurholt, og Niels, døbt 1726, blev Ejer af Hejselt i Torslev Sogn, samt 2 Døtre, der døde som smaa.

Peder Jensen Steen, gift med *Ollegaard Enochsdatter Green.* Børn:

---

[1]) K. B.

[2]) Se Hvetbo S. & Pb. 1877 $^{28}/_{2}$.

[3]) Se under Kirken.

[4]) Se J. E. $^{32}/_{1776}$. Hun var formodentlig Datter af Peder Thomsen Kjærulf til Hvilshøjgaard, se J. S. 3, III, 498.

Enoch, døbt 1722 [5]); Jens, døbt 1724; Christen Lave, døbt 1727, og Maria Cathrine, døbt 1736 (i Ingstrup).

Blandt Faddere ved disse Børns Daab træffes: Peder Ifversen og Hustru samt Enoch Enochsen Green, Degn i Sundby.

---

[5]) En Enoch Steen omtales i J. E. $^{41}/_{1778}$ som død paa Læsø.

Tidligere er udkommen:

C. KLITGAARD:

BLADE AF VENDSYSSELS HISTORIE.

Pris 3,00.

(Vendsyssel Tidendes Forlag, Hjøring.)

Af Pressens Udtalelser hidsættes følgende:

AALBORG AMTSTIDENDE $^{2}/_{6}$ 1901: . . . Ofte har saadanne Skildringer betydelig Interesse ogsaa udover den Egn, hvis Billede de tegner. Dette gælder f. Exp. den Bog om Vendsyssel, hvis Titel vi ovenfor har nævnt. Det er en Samling af Artikler, der oprindelig stod i Vendsyssel Tidende og som nu danner en anselig Afhandling . . . . .

AALBORG STIFTSTIDENDE $^{22}/_{7}$ 1900: . . . De 150 store Sider giver vægtigt Underholdningsstof til mangen lang Vinteraften.

BRØNDERSLEV AVIS $^{27}/_{9}$ 1900: . . . Vi gentager, at det er en udmærket Bog, og vi ønsker, den maa blive skattet i rigtig mange Hjem; den fortjener det.

KØBENHAVN $^{5}/_{11}$ 1900: Hr. Klitgaard har af en Mængde trykte Kilder samlet det bedste af, hvad der er skrevet til Oplysning om Vendelboernes Færd . . . . og af dette har han formet en lige saa indgaaende som interessant Fremstilling . . .

JYLLANDSPOSTEN $^{6}/_{10}$ 1900: . . . det er bleven en god, underholdende Bog. . . .

1906 udkom:

C. Klitgaard: HVETBO HERRED, 1. Del

(udgivet med Underst. af den grevelige Hjelmstjerne Rosencroneske Stiftelse).

Uddrag af Pressens Udtalelser:

NATIONALTIDENDE A $^{4}/_{11}$ 1906: »Forfatteren, der aabenbart har gjort sig megen Umage for at samle sit Stof . . . ., synes, saa vidt man kan se, at have løst sin Opgave godt.«

NORDJYLLANDS SOCIAL-DEMOKRAT $^{7}/_{9}$ 1906: »Det fortjener Paaskønnelse, at Forf. i høj Grad har taget Hensyn ogsaa til de mange Læsere, som møder uden videre Forkundskaber; derved har hans Bog faaet mange flere Betingelser end de fleste Skrifter af denne Art for at kunne blive folkelig Læsning.«

JYSK MORGENBLAD $^{26}/_{8}$ 1906: »Bogen er et smukt og stateligt Vidnesbyrd om den historiske Interesse, der ogsaa uden for de egentlige Videnskabsmænds Kres viser sig i vort Folk . . . Den bør finde Vej til mangt et folkeligt Bibliothek i By og paa Land.«

AALBORG STIFTSTIDENDE $^{15}/_{9}$ 1906: »Hvetbo Herreds Beskrivelse . . . . udmærker sig ved Grundighed og giver en Mængde historiske Detailler om Egnen og dens Mænd. Et saadant Skrift kan ikke være Morskabslæsning, og det koster et Arbejde at komme igennem det. Men Arbejdet lønner sig til Gengjæld.

VENDSYSSEL FOLKEBLAD $^{11}/_{4}$ 1906: »Det er ikke en tør, kedelig topografisk Beskrivelse, der her foreligger, og som derfor kunde kun tænkes at have en Smule Interesse for nævnte Egns Beboere — tværtimod, det er en Bog af stor kulturhistorisk Værdi.«

VENDSYSSEL TIDENDE $^{1}/_{9}$ 1906: »Det store Arbejde er udført med en enestaaende Grundighed . . . . og dog letfattelig, underholdende . . . .«